

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Programı

İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIF FEN BİLİMLERİ BEŞ DUYUMUZ ÜNİTESİNE YÖNELİK
BİLGİLENDİRİCİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Özlem BALTACI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve deęiřim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Programı

İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIF FEN BİLİMLERİ BEŞ DUYUMUZ ÜNİTESİNE YÖNELİK
BİLGİLENDİRİCİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF INFORMATIONAL CHILDREN'S BOOKS FOR PRIMARY SCHOOL
THIRD GRADE NATURAL SCIENCES OUR FIVE SENSES UNIT

Özlem BALTACI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara,2023

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özlem Baltacı'nın hazırladığı "İlkokul Üçüncü Sınıf Fen Bilimleri "Beş Duyumuz" Ünitesine Yönelik Bilgilendirici Çocuk Kitaplarının Değerlendirilmesi" başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından **Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı Prof. Dr. Mustafa ULUSOY İmza

Jüri Üyesi (Danışman) Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU İmza

Jüri Üyesi Prof. Dr. Sevgi KINGIR İmza

Jüri Üyesi Unvan Ad SOYADI İmza

Jüri Üyesi Unvan Ad SOYADI İmza

Enstitü Yönetim Kurulunun
...../...../..... Tarihli ve
sayılı kararı.

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından / / tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca / / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Öz

Çocuk edebiyatında, bilgilendirici çocuk kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin, öğretim sürecinde bilgilendirici çocuk kitaplarından faydalanmaları eğitim sürecini zenginleştirebilir. Bilgilendirici çocuk kitaplarından öğrenciler istedikleri zaman faydalanabilecekleri gibi fen bilimleri, sosyal bilgiler ve matematik dersinde de öğretimi pekiştirmek amacı ile kullanılabilecek materyallerdir. Bu çalışmada ilkökul 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitapları seçkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Betimsel analiz ile sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın çalışma materyalleri belirlenirken ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış olup “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik seçilen kitap seçkisi, araştırmacı tarafından oluşturulmuş değerlendirme formu ile incelenmiştir. Yerli ve yabancı kitaplar, kitapçılarda yer alan kitaplar, yayınevleri, okul ve sınıf kitaplıklarındaki kitapların araştırılmasından sonra, konu ile ilgili 35 kitaba ulaşılmış olup, kitaplar analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda TÜBİTAK ve Teleskop Yayınevinin bilgilendirici türde en çok yayın yaptığı, yabancı yazarların, yerli yazarlara göre daha çok kitap yazdığı ve 2015 yılından sonra bilgilendirici kitapların daha yaygınlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazarların çoğu deneyimli, kitaplar ise bilimsel ve günceldir. Kitapta yer alan bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine göre oldukça yüksek bir oranda verilirken, doğadaki sebep-sonuç ilişkilerinin yeterince kurulamadığı görülmüştür. Kitapların giriş kısmında konu ile ilgili tanıtıcı bilgiye yer verilmesi bakımından oran oldukça düşük iken, kitabın sonunda ek bilgiye yer verilme oranı daha yüksektir. İç ve dış resimleme özellikleri bakımından kitapların yeterli olduğu görülmüştür. Kitaplarda, “Beş Duyumuz” ünitesinin kazanımlarının tamamına yer verilmediği tespit edilmiştir. Kitapların zorluk seviyesi bakımından punto, resim-metin oranı ve cümledeki kelime sayısı incelenmiştir. İncelenen kitapların yarısından azının tamamen 3. sınıf öğrencileri için uygun olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Çocuk edebiyatı, bilgilendirici çocuk kitapları, fen bilimleri dersi, 3.sınıf, beş duyumuz ünitesi

Abstract

Informational children's books have importance in children's literature. The use of informative children's books by students and teachers in teaching enriches the educational process. Informative children's books are materials used by students at any time, besides reinforcing teaching science, social studies, and mathematics. This study aimed to evaluate the selection of informative children's books for the 3rd-grade science unit "Our Five Senses". Document analysis was used as a qualitative method. The results were obtained using descriptive analysis. The criterion sampling method was used while determining the research materials and the books selected for the "Our Five Senses" unit was examined with the evaluation form developed by the researcher. After reviewing domestic and foreign books in bookstores, publishing houses, schools and classroom libraries, 35 related books were accessed and analyzed. As a result, it was concluded that TÜBİTAK and Telescope Publishing House made the most informative publications, foreign authors wrote more books than domestic authors and informative books became more common after 2015. Most of the authors are experienced and the books are scientific and updated. While the steps of the scientific method in the book were given at a very high rate with respect to the age level, it was seen that the cause-effect relationships in nature could not be established sufficiently. While the rate of including introductory information about the subject is quite low, the rate of including additional information is higher. It was seen that the books are sufficient in terms of interior and exterior illustration features. It was determined that the books do not include all the objectives of the "Our Five Senses" unit. In terms of the difficulty level, the font size, picture-text ratio, and the number of words were examined. It was seen that less than half of the books were completely suitable for 3rd-grade students.

Keywords: Children's literature, informative children's books, science course, 3rd grade, five senses unit

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimimin ders döneminden itibaren bana araştırma yapmayı sevdiren, her zaman desteğini ve bilgisini esirgemeyen aynı zamanda öğretmenliğini ve insanlığını örnek aldığım değerli tez danışmanım Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU hocama en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alarak kıymetli görüş ve önerileri sayesinde çalışmaya katkı sağlayan Prof. Dr. Sevgi KINGİR ve Prof. Dr. Mustafa ULUSOY hocalarıma teşekkür ederim.

Hacettepe kültürünü benimsememi sağlayan, akademik ve öğretmenlik hayatıma ışık tutan, engin bilgilerini öğreten, beni onurlandıran ve her zaman bilgi paylaşımında bulunduğum kıymetli Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN hocama teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca aldığım eğitimler sayesinde kendimi geliştirmemi ve hayata bakış açımı değiştiren kıymetli bilgilerinden yararlandığım Prof. Dr. Serkan ÇELİK, Dr. Öğretim Üyesi Çiğdem İŞ GÜZEL, Dr. Öğretim Üyesi Nihan AKKOCAOĞLU ÇAYIR, Dr. Öğretim görevlisi Sıddıka DEMİRTAŞ hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca yanımda olan ve desteklerini her zaman hissettiğim sevgili babam ve sevgili anneme teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

İçindekiler

Kabul ve Onay.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Teşekkür.....	v
Tablolar Dizini.....	viii
Şekiller Dizini.....	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
Araştırma Problemi	4
Sınırlılıklar	5
Tanımlar.....	5
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	6
Çocuk Edebiyatı.....	6
Çocuk Kitapları.....	6
Bilgilendirici Çocuk Kitapları	8
Fen Bilimleri Eğitiminde Bilgilendirici Kitapların Kullanımı.....	12
İlgili Araştırmalar	14
İlgili Araştırmaların Özeti.....	21
Bölüm 3 Yöntem.....	22
Araştırmanın Yöntemi	22
Araştırmanın Çalışma Materyali.....	22
Veri Toplama Süreci.....	26
Verilerin Analizi	28
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	32

Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	75
Öneriler	84
Kaynaklar	85
EK-A: Araştırma Etik Komisyon İzin Muafiyeti Formu	xcii
EK-B: Etik Beyanı	xciii
EK-C: Yüksek Lisans Çalışması Orijinallik Raporu	xciv
EK-Ç: Thesis Originality Report	xcv
EK-D: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	xcvi

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>İncelenen Kitap Listesi</i>	23
Tablo 2 <i>Bilgilendirici Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Formu</i>	27
Tablo 3 <i>Araştırma Probleminde Kullanılan Veri Analizleri</i>	29
Tablo 4 <i>Bilgilendirici Eserlerde Bulunması Gereken Özellikler</i>	30
Tablo 5 <i>Fen Bilimleri “Beş Duyumuz” Ünitesinin Kazanım ve İçeriği Kapsama Durumu</i>	31
Tablo 6 <i>Yerli ve Yabancı Yazarlar Hakkında</i>	38
Tablo 7 <i>Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu Bilgilendirici Kitaplar İle İlgili Olan Maddeler</i>	39
Tablo 8 <i>1. Maddenin Analizi</i>	40
Tablo 9 <i>2. Maddenin Analizi</i>	42
Tablo 10 <i>3. Maddenin Analizi</i>	43
Tablo 11 <i>7. Maddenin Analizi</i>	44
Tablo 12 <i>8. Maddenin Analizi</i>	47
Tablo 13 <i>10. Maddenin Analizi</i>	49
Tablo 14 <i>11. Maddenin Analizi</i>	51
Tablo 15 <i>12. Maddenin Analizi</i>	54
Tablo 16 <i>13. Maddenin Analizi</i>	62
Tablo 17 <i>14. Maddenin Analizi</i>	64
Tablo 18 <i>Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu 3. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Kazanımları ve İçeriği İle İlgili Olan Maddeler</i>	66
Tablo 19 <i>4. Maddenin Analizi</i>	67
Tablo 20 <i>5. Maddenin Analizi</i>	70
Tablo 21 <i>6. Maddenin Analizi</i>	71
Tablo 22 <i>9. Maddenin Analizi</i>	73

Şekiller Dizini

Şekil 1 <i>İlgili Yayınları</i>	32
Şekil 2 <i>Yıllara Göre Yayımlanan Kitaplar</i>	37
Şekil 3 <i>İnsan Vücudu Tiyatrosu</i>	50
Şekil 4 <i>Vücudumuz</i>	52
Şekil 5 <i>Duyularımız</i>	53
Şekil 6 <i>Vücudumuz</i>	55
Şekil 7 <i>Beş Duyu</i>	56
Şekil 8 <i>Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor</i>	57
Şekil 9 <i>İnsan Vücudu Tiyatrosu</i>	58
Şekil 10 <i>Beş Duyu</i>	59
Şekil 11 <i>Fen Köyü Beş Duyu</i>	60
Şekil 12 <i>Duyu Organlarımız</i>	61
Şekil 13 <i>Bilge ile Fen'e Yolculuk-Sevgili Dostum Eyşan ve Hoş Geldin Kardeşim</i>	62

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

CEO: Üst Düzey Yönetici (Chief Executive Officer)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı (Türkiye)

NARST: Amerikan Ulusal Fen Öğretimi Araştırma Derneği (National Association of Research in Science Teaching)

NRC: Amerikan Ulusal Araştırma Konseyi (National Research Council)

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment)

TIMSS: Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (Trends in International Mathematics and Science Study)

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma problemi ve alt problemler, sınırlılıklar, sayıltılar ve konu ile ilgili tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Orta Çağ'dan günümüze kadar çocukluk algısı, çocuk kitapları ve çocuk edebiyatına karşı bakış açıları zamanla değişime uğramıştır. Orta Çağ döneminde çocuk algısının olmaması, çocuklara yetişkin gibi davranılması, çocukların gelişim özelliklerinin göz ardı edilmesi çocuk edebiyatı eserlerinin ortaya çıkmasını ertelemiştir (Tunagür, 2021). Çocuk kitaplarının tarihi 18. yüzyıla kadar dayanmaktadır. 18. yüzyılda yazılan kitaplar çocuğun nasıl davranması gerektiğini söyleyen, eğitim ve ders vermek amacıyla yazılan çoğunlukla şiir formunda yazılan eserlerdir. Tanzimat'ın ilan edilmesi ile çocuk kitaplarına olan ilgi artmaya başlamış ve 20. yüzyılda çocuklar için yazılmış olan şiir ve öykü kitaplarında artış görülmüştür (Gönen, 2019). 20. yüzyılda "çocuk edebiyatı" teriminin ortaya çıkması ile çocuk kitaplarına karşı ilgi giderek artmıştır (Şimşek, 2012). 18. yüzyılda yazılan çocuk kitaplarının aksine öğüt vermek amacıyla değil çocukların kişilik gelişimine katkı sağlamak, kimliğinin oluşmasına yardımcı olmak ve ana dilini etkili bir şekilde kullanmasını sağlamak için kitaplar yazılmaya başlanmıştır (Tunagür, 2021). Sever (2010), çocuk edebiyatını çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine katkı sağlayan hem eğitme hem de eğlendirme görevi gören sözlü ve yazılı eserler olarak tanımlamıştır.

Çocuk edebiyatında masallar, hikâyeler, destanlar, efsaneler, şiirler, gezi yazıları, biyografik eserler, fen ve doğa eserlerini anlatan türler yer almaktadır (Deliveli, 2020). Çocuklar için yayımlanan ilk kitap türleri masal, resimli hikâye kitabı, roman iken çocuk edebiyatına olan önemin farkına varılması ile birlikte bilgilendirici kitaplar da basılmaya başlanmıştır (Şahin, 2021). Bilgilendirici kitap türleri, çeşitli konularda yazılan, bilgi verme amacı taşıyan kitaplardır (Pike ve Mumper, 2004). Çocuk edebiyatında, bilgilendirici kitaplar önemli bir yer tutmaktadır. Bilgilendirici kitapların, çocukların okuma becerilerini geliştirdikleri düşünülmektedir. Bilgilendirici çocuk kitapları hem bilgi verici hem de çocukların vakitlerini kaliteli değerlendirmeleri için önemli bir materyal olarak kullanılabilir. Hall ve Williams (2015) yaptığı araştırma sonucunda bilgilendirici çocuk kitaplarının bir yetişkin eşliğinde okunmasının, çocuğun okuma bilinci, okuma başarısı ve üniversiteye hazırlığı için oldukça faydalı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğrenciler kurgusal kitaplar ile daha çok karşılaştıkları için bilgilendirici kitapları yazma ve okuma konusunda yeterince başarılı değillerdir (Pike ve Mumper, 2004). Aynı zamanda bilgilendirici kitapları diğer kitap türlerine göre içerik bakımından okumakta

zorlanmaktadır (Atkinson, vd., 2009). Yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi öğrenciler erken yaşlarda bilgilendirici kitaplar ile yeterince tanışmadıkları için bu tarz kitapları okurken ve yazarken zorlanabilmektedir. Bu noktada öğretmenlere görev ve sorumluluk düşmektedir. Öğretmenlerin, öğrencileri için nitelikli bilgilendirici kitaplar seçip, sınıf ortamına getirmesi öğrencilerin bu türdeki kitapları tanımasına fırsat verecektir. Öğrencilerin bu türdeki kitapları okumasının hem okuma becerilerinin gelişmesi hem de yeni bilgiler öğrenmeleri açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bilgilendirici çocuk kitapları, çoğunlukla ders içeriğini öğretmek ve kalıcılığını artırmak için fen bilimleri, sosyal bilgiler ve matematik derslerinde kullanılmaktadır (Pike ve Mumper, 2004). Fen bilimleri dersinde, ders kitaplarının yanı sıra bilgilendirici kitapların kullanılması öğrencilerin farklı kaynakları tanımasına fırsat verebilir. Öğretmenlerin bilgilendirici kitapları, fen bilimleri dersinde kullanması öğrencilerin konuyu daha iyi anlamasını sağlar (Madrazo, 1997). Öğrenciler ise bilgilendirici kitapları, ders kitaplarına göre daha ilgi çekici ve eğlenceli bulmaktadır (Rice, 2002). 3.sınıfta fen bilimleri dersinin başlaması ile birlikte öğrencilerin fen içerikli bilgilendirici kitaplar ile tanışmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü öğrencilerin ileriki sınıf seviyelerinde fen bilimleri dersinde ve diğer derslerde de bilgilendirici türdeki kitapları okuma alışkanlığı kazanması açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Şentürk ve Berk (2019) tarafından yapılan “İlkokul Fen Bilimleri 3.Sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi” isimli araştırmada öğretmenlerin, ders kitaplarındaki deney sayısının yetersiz olduğu, bazı konuların yüzeysel anlatıldığı ve konular arası bütünselliğin olmadığına yönelik eleştirileri yer almaktadır. Aşıcı vd. (2015), eğitim-öğretim sürecinde fen bilimleri dersinde bilgilendirici çocuk kitaplarının kullanılması, içeriğindeki görseller ve anlatım dilinin bilimselliği ile ders kitabındaki bilgilere ek olarak daha detaylı bilgiler öğretilebileceği düşünülmektedir. Bilgilendirici çocuk kitaplarının bazılarında konu ile ilgili deney ve etkinlikler yer almaktadır. Bu etkinlikler aracılığı ile de etkileşimli öğrenme sağlanabilir. Bu noktada da öğretmenlerin nitelikli kitapları öğrenciler ile buluşturması gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde öğrencilerin bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerilerinin değerlendirildiği, matematik ile ilgili bilgilendirici kitapların doküman incelemesi yolu ile incelenip bu kitapların araştırıldığı, bilgilendirici kitapların kullanımı ile ilgili araştırmalarda öğretmenlerin görüşlerinin alındığı araştırmalar yer almaktadır (Şapçı,2018 ve Söylemez, 2021)

Fen bilimleri, sosyal bilgiler ve matematik derslerinin, bilgilendirici çocuk kitapları kullanılarak desteklenmesinin, öğrencilerin ders başarısını artıracığı düşünülmektedir. Bunun örnekleri son zamanlarda fen bilimleri dersi konularına yönelik kitaplar basıldığı görülmektedir. Fen bilgisi dersi için Model Eğitim Yayınları Fen Köyü (3 ve 4. sınıf) , Berkay Yayınları Fen Bilimleri Öykü Dizisi (3. sınıf ve 4. sınıf), Bilge Çocuk İle Fen Öyküleri Hikâye

seti (3. sınıf ve 4. sınıf), Timaş Yayınlarından Popüler Fen seti vb. kitapları basılmıştır. Bu kitap setleri fen bilimleri dersinde konu ve kazanım ile ilişkilendirilerek özellikle hazırlanmış kitaplardır. Öğretmenlerin, öğrencilerine bu tarz kitapları önerebilmeleri ve tanıtırabilmeleri açısından nitelikli bilgilendirici çocuk kitaplarını seçebiliyor olması gerekmektedir. Öğretmenler, bilgilendirici kitaplarda bulunması gereken özellikleri bilip o doğrultuda yardımcı kaynak seçebilmelidir. Seçilen kitap aynı zamanda ders ve konu kazanımları ile de uyulaşabilmelidir.

Alan yazın incelendiğinde 3. sınıf fen bilimleri ünite ve kazanımlarına yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarının değeriendirildiğı araştırılmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden 3.sınıf fen bilimleri “ Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarının ünite kazanımları ve çocuk edebiyatı niteliğine uygunluğu bakımından değeriendirilmesi amaçlanmıştır. Öğrenciler ilk defa 3. sınıfta fen bilimleri dersi ile tanışmaktadır. Öğrencilerin fen bilimleri dersine karşı olumlu tutum, davranış ve bilgilendirici kitaplar okumaya başlaması için önemli bir sınıf seviyesi olduğı düşünöldüğü için 3. sınıf seviyesine yönelik kitaplar incelenmiştir. “Beş Duyumuz” ünitesi, ilkokul kademesinde yalnızca 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programında yer alması nedeniyle ve çocukların kendi bedenini tanıyıp, duyu organlarının görevini, önemini ve sağlığını korumayla ilgili bilgileri kazanabilmesi için seçilmiştir. Bilgilendirici çocuk kitaplarını, ünite kazanımları ve çocuk edebiyatı niteliğı bakımından değeriendirilerek “Beş Duyumuz” ünitesini destekleyen nitelikli bir kitap seçkisi oluşturduğı için öğretmen, öğretmen adayları, veliler ve öğrenciler için faydalı olacağı düşünölmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada ilkokul 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitapları seçkisinin değeriendirilmesi amaçlanmıştır. Öğrenciler, ilk kez 3.sınıfta fen bilimleri dersi ile tanışmaktadır. İlkokul 3. sınıf, öğrencilerin fen bilimleri dersini sevmesi ve ilgisini çekmesi için oldukça önemli bir sınıf seviyesidir. Fen bilimleri dersi ile tanışan öğrencilerin fen ile ilgili kavramları doğru öğrenmeleri ve kavram yanlışlarına düşmemeleri de önemlidir. Fen bilimleri dersinde, ders kitaplarına ek materyal olarak bilgilendirici kitapların kullanılması öğrencinin derse olan motivasyonunu artırdığı gibi konuyu daha iyi anlayabileceğı düşünölmektedir. Bu görüş doğrultusunda Aşıcı vd. (2015), fen bilimleri dersinde bilgilendirici çocuk kitaplarının kullanılması öğrencinin zorlandığı konuları daha iyi anlamasını sağladığını belirtmektedir. Bu noktada öğretmenlerin, bilgilendirici çocuk kitaplarını seçerken göz önünde bulundurması gereken değeriendirme ölçütleri vardır. Bu araştırmada bilgilendirici kitapları değeriendirebilmek adına değeriendirme formu hazırlanmış ve ölçütler belirlenmiştir. Araştırmayı okuyan öğretmenler

kitapların değerlendirilme şekli ve bilgilendirici kitap seçimleri hakkında fikir sahibi olabilir. Öğretmenlerin, bilgilendirici kitapları değerlendirme şekli hakkında fikir sahibi olması, öğrencileri için nitelikli kitap seçkisinin oluşturabilmesi ve ünite ile ilgili bilgilendirici türdeki kitapların değerlendirilmesi için böyle bir araştırmaya gerek duyulmuştur.

Öğretmenler yeterince etkinlik yapamadığı durumlarda, bilgilendirici kitaplardaki etkinlikler bu kısıtlılığı giderebilir. Derslerde materyal olarak çocuk kitapları kullanılabilir. Bilgilendirici çocuk kitaplarının, ders kitapları ile birlikte kullanılması dersin içeriğini zenginleştirebilir. Bilgilendirici çocuk kitapları ile ilgili alan yazın tarandığında, 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programındaki konular ile bilgilendirici kitapları ilişkilendirilen araştırmaya rastlanmamıştır. 3. sınıf fen bilimleri dersinin konu ve kazanımlarına yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarının değerlendirildiği ve üniteye ilişkin kitap listesi oluşturulmuş araştırmaya rastlanılmaması bu araştırmanın önemini göstermektedir. Araştırmanın sonunda, bilgilendirici çocuk kitapları ile fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesini destekleyen nitelikli bir kitap seçkisi oluşturularak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynlerin kitap seçiminde dikkat etmesi gereken kriterleri bilmesi ve nitelikli bilgilendirici kitapları seçebilmeleri bakımından faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

Bu araştırmada ilkokul 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma problemi “İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersinde “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik kullanılabilecek çocuk kitapları nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilecek çocuk kitapları nelerdir?
2. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik çocuk kitaplarının bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri taşıma düzeyi nedir?
3. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik çocuk kitapları fen bilimleri dersinin kazanım ve içeriği ile örtüşmekte midir?

Sınırlılıklar

Bu araştırma 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik çocuk kitapları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Çocuk Kitapları: Çocuğun bilişsel, duyuşsal, sosyal dil gelişimine katkı sağlayan aynı zamanda derslerde de yardımcı olarak kullanılabilen 2-15 yaş aralığını hedef alan çocuklar için yazılmış kitaplardır (Şimşek, 2012).

Bilgilendirici Çocuk Kitapları: Çocuklara bilgi vermek amacıyla yazılan açıklayıcı kitaplardır (Pike ve Mumper, 2004).

Beş Duyumuz Ünitesi: Duyu organlarının önemini fark etme, görevlerini açıklama ve sağlığını korumak için yapılması gerekenleri açıklama ile ilgili kazanımları içeren fen bilimleri dersi 3. sınıf ünitesidir (MEB, 2018).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, bilgilendirici çocuk kitapları, bilgilendirici çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler, fen bilimleri eğitimi ve önemi, fen bilimleri dersinde bilgilendirici kitapların kullanımı ve ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı kavramı birçok kişi tarafından tanımlanmıştır. Şimşek (2012) çocuk edebiyatını “çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak, duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyat” olarak tanımlamaktadır (s.42). Temizyürek (2014) ise çocuk edebiyatını, çocukların dinleme becerilerini geliştirirken aynı zamanda okuma becerilerini geliştiren, sosyal, duygusal ve zihinsel yönden gelişimine destek olan materyaller olarak tanımlamaktadır. Çocuk edebiyatının, çocuklara okuma sevgisi aşılarken çocukların eleştirel düşünme yeteneğini geliştiren, farklı düşünceleri tanımasına fırsat veren ve farklı düşüncelere saygı duymasını sağlayarak çocukları geleceğe hazırlama amacı vardır. Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı, çocukların dünyasını zenginleştirme, geleceğe hazırlama, zihinsel, sosyal ve bilişsel alanda gelişimlerini sağlama konusunda eğitim hayatımızda önemli bir yeri vardır. Çocukların, doğru kitap ile tanışması ve bağ kurması onların okuma isteklerini artırmakta ve yaşam boyu okur olmalarını sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatının önemi ve kazanımları

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların gelişim düzeyi ve ilgi alanları dikkate alınarak yazıldığı için çocukların gelişim alanlarına katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı, çocuğun dış dünyayı tanıması için fırsat sunar, estetik ve güzellik duygusunu geliştirir, keyifli ve eğlenceli vakit geçirmesini sağlar, dilsel ifadeler ile ifade becerilerini güçlendirir ve kitaplardaki resimler ile de görsel algılarını geliştirir (Şimşek, 2012). Gönen'e (2014) göre çocuk edebiyatı eserleri çocukların sözcük dağarcığını ve konuşma becerisini geliştirir, dinleme ve eleştirme becerilerine katkı sağlar. Her çocuk yaşı, ilgi ve ihtiyacı doğrultusunda farklı kitap türleri ile tanışır. Kitap kapağı ve içerisindeki resimler, çocukların görsel algılarını geliştirir.

Çocuk Kitapları

Çocukluk döneminden erişkinlik dönemine kadar bireyin karşılanması gereken temel ihtiyaçlar vardır. Bu ihtiyaçlar arasında beslenme, uyuma, oyun oynama gibi ihtiyaçlar yer almaktadır. Aynı zamanda ruhsal ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Bu yüzden

çocuk edebiyatı ürünlerinden çocuk kitapları, çocuklar için önemli bir kaynaktır (Söylemez, 2021). Şimşek'e (2012) göre çocuk kitapları, çocuğun bilişsel, duyuşsal, sosyal ve dil gelişimine katkı sağlayan aynı zamanda derslerde de yardımcı olarak kullanılabilen 2-15 yaş aralığını hedef alan çocuklar için yazılmış kitaplar olarak tanımlamaktadır.

Kitap Türleri

Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik farklı tür ve özellikte çocuk kitapları vardır. Kitap türlerine resimli öykü kitabı, masal, hikâye, fabl, şiir ve bilgilendirici çocuk kitabı örnek olarak verilebilir. 20. yüzyılda çocuk edebiyatına olan ilgi ve önemin artması ile farklı yaş grupları dikkate alınarak farklı türlerde kitaplar yayımlanmaya başlamıştır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için yazı puntosu büyük, resimli, görsel açıdan zengin kitaplar yayımlanırken ilkökul döneminde masal, hikâye kitapları ve bilgilendirici türdeki kitaplar yayımlanmaya başlamıştır (Şahin, 2021). Her kitabın kendine özgü özellikleri ve çocuklara katkıları vardır. Çocukların gelişim dönemleri boyunca sadece masal ve hikâye türlerini okumaları yerine farklı türlerde çocuk kitaplarını okumaları, çocukların okuma becerilerini geliştirir (Aytaş, 2003). Çocuğun, farklı tür ve içerikler ile tanışması dil ve hayal gücünün gelişimi bakımından önemlidir. Çocukların kurgusal ve bilgilendirici türlerden yararlanması onların farklı bir bakış açısıyla bakmasını sağlarken aynı zamanda öğretim materyali olarak da kullanılabilir materyallerdir (Tunagür ve Kardaş, 2021).

Çocuk Kitabı Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Gelişen dünyamızda pek çok çocuk kitabı yayımlanmaktadır. Okullarda öğretmenler çocuk edebiyatı alanında yeterli bilgiye sahip olmalı, evde ise aileler çocuk kitapları seçimi hakkında eğitimler almalı ve çocuklarına kitap seçerken kitapları dikkatli bir şekilde incelemelidir. Kitapların niteliğinin belirlenmesi için çocuk kitabı seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. 7-14 yaş arasında ilkökul dönemindeki çocuklar için kitap seçiminde hem fiziksel özelliklerine hem de içerik özelliklerine dikkat edilmelidir. Fiziksel özellikler olarak; kitap boyutu, kâğıt cinsi, sayfa düzeni, harfler, resimler ve kapak dikkat edilmesi gereken özelliklerdir. İçerik özelliklerinde ise konu, tema, kahramanlar, düşünce ve duyguların nitelikli bir şekilde planlanmasına dikkat edilmesi gerekir (Temizyürek vd., 2016). Çocuk kitapları, çocukların dikkatini çekecek özellikte olmalı ve metinde yer alan kavram ve kelimelerin öğrencinin düzeyine uygun olarak seçilebilmesi gerekmektedir (Fırat ve Dinçer, 2020).

Çocuk Kitaplarının Kullanım Alanları

Çocuğun doğduğu andan itibaren zengin uyaranlar ile karşılaşmasında, çocukların dil gelişiminin desteklenmesinde ve kaliteli bir eğitim alabilmesinde çocuk kitapları kullanılır (Fırat ve Dinçer, 2020). Çocuk kitapları çocukların dil becerilerini, hayal güçlerini ve

yaratıcılıklarını geliştirir, somut kavramlar yanında iyilik, paylaşma, sevgi, yardımseverlik gibi soyut kavramları da anlamalarını sağlar (Şimşek, 2012).

Bilgilendirici Çocuk Kitapları

Çocuklar için yayımlanan kitap türleri ilk başta masal, hikâye, roman iken zamanla bilimsel ve bilgi verici kitaplar da yayımlanmaya başlamıştır (Şahin, 2021). Bilgilendirici çocuk kitapları, çocuklara bilgi vermek amacıyla yazılan açıklayıcı kitaplardır ve kullanımı her geçen gün artmaktadır (Pike ve Mumper, 2004). Bilgilendirici çocuk kitaplarının kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bilgilendirici çocuk kitapları çoğunlukla 4. sınıf seviyesinden itibaren kullanılmaya başlarken bilgilendirici çocuk kitaplarına olan yeni bakış açısı ve kitapların öneminin fark edilmesi ile ilköğretimin ilk yıllarından itibaren tüm sınıf seviyelerinde kullanılmaya başlanmıştır (Pike ve Mumper, 2004). Okuyucunun yaş ve gelişim seviyelerine göre aynı konunun anlatıldığı farklı seviyelerde bilgilendirici kitaplara ulaşılabilmektedir (Crowson ve Hopper, 2009). Bilgilendirici kitaplarda konu sınırının olmaması, kitapların dikkat çekici olması, yazım tarzı, kaliteli görsellerin kullanılması ve tüm sınıf seviyelerinde kullanılabilmesi bakımından tercih edilen bir öğretim aracıdır (Kılıç, 2019).

Bilgilendirici Çocuk Kitaplarının Kullanımı

Doğru kitabın, doğru çocuk ile buluşması çocuk kitaplarının kullanımında önemli bir yer tutmaktadır (Dedeoğlu,2019) Çocuğun yaş seviyesi, gelişim durumu ve özel durumları dikkate alınarak çocuk kitapları derslerde, boş vakitlerde veya rehberlik saatlerinde kullanılabilir. Örneğin, anne-babasının boşanma sürecinde, boşanma konusu ile ilgili bir kitabı bu süreci yaşayan çocuk ile buluşturmak çocuğun zor süreci atlatmasında yardımcı olabilir. Bu kitaplar aracılığıyla bu durumu yaşayan tek çocuğun kendisi olmadığını fark edebilir. Bir başka örnek ise sınıfında, ailesinde veya çevresinde otizm tanısı almış bir birey ile karşılaşan çocuklar için özel durumunu çocukların seviyesinde anlayabilmeleri için özel kitaplar yazılmıştır. Bu kitaplardan biri Pınar Boylu Gogulan ve Demir Vasili Gogulan (2021) tarafından yazılan “Kardeşim Otizmli” kitabıdır. Çocukların yaşadıkları zorbalık, şiddet, hoşgörüsüzlük ve haraç gibi istenmeyen durumlar karşısında neler yapması gerektiği ve bu durumlarda kimlerden yardım alması gerektiğini kitaplar aracılığıyla çocuklar öğrenebilir. Bu konular çocukların gelişim seviyelerine göre anlatıldığı için farkındalıklarını artıracak ve bu tarz durumlar ile karşılaştıklarında ne yapacaklarını bilmeleri açısından da kullanılabilir.

Bilgilendirici çocuk kitapları, çocukların yeni kavramları tanımaları için heyecan verici bir öğretim materyali olarak da kullanılabilir. Kendi başlarına okuduklarında ise deneyim kazanmaları için de fırsat sunmaktadır (Crowson ve Hopper, 2009). Bilgilendirici kitaplar hem içeriğindeki bilgi hem de içeriği destekleyici en iyi görseller (grafik, resimleme, fotoğraf

vb.) kullanılarak bilgiyi aktarmaktadır (Pike ve Mumper, 2004). Böylece çocuklar sadece okuyarak bilgi edinmenin dışında görsel öğrenmeden de yararlanmış olmaktadır.

Alışılan ders kitaplarının yanı sıra bilgilendirici çocuk kitapları, çocukların ilgi ve motivasyonlarını artırmaktadır (Rop ve Rop, 2021). Derslerde farklı kaynakların kullanılması, çocukların bakış açılarına ve eleştirel düşünme becerilerine katkı sağlayacaktır (Dedeoğlu ve Kardaş, 2014). Bilgilendirici çocuk kitaplarının kullanım amacı, okuma ve yazma açısından gelişimlerini sağlarken, aynı zamanda ilerleyen kademelerde karşılaşacakları kazanım testlerinde yer alan bilgilendirici metinlere aşina olmalarını sağlamaktadır (Taberski, 2001, akt. Dedeoğlu ve Kardaş, 2014).

Bilgilendirici Çocuk Kitapları Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Bilgilendirici çocuk kitapları, çocuklara bilgi vermek ve aydınlatma amacıyla yazılmaktadır. Bu kitaplar içeriği ve resimlemeleri bakımından doğru ve güncel olmalıdır. Kitap içerisinde yer alan hatalar çocuklarda kavram yanılgısına neden olabilir. Günşen ve Uyanık (2021) araştırmasında verdiği örnekte resimleme hatasından dolayı öğrencilerin fen konularında kavram yanılgısına düşebileceğini belirtmiştir. Günümüzde pek çok bilgilendirici çocuk kitabı yayımlanmaktadır. Bu kitaplar niteliği açısından ve kavram yanılgısı oluşturmaması açısından dikkatli bir şekilde incelenmelidir.

Bilgilendirici kitapların seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır (Dedeoğlu, 2019):

- Kitabın içeriğindeki bilgilerin geçerliği ve güncelliğini koruyor olması
- Kitabın içeriğinin amacına uygun yazılması ve kitabın kapsam yeterliliğinin olması
- Hitap edilen yaş seviyesine uygun olarak yazılması
- Yazarın kullandığı dilin kolaylık ve zorluk seviyesi ve okuyucuyu kitaba dâhil etmesi
- Kitap sonunda ek bilgi, kaynakça veya etkinlik önerileri içermesi
- Kitabın uygun şekilde uygun teknikler kullanılarak şekillendirilmesi ve kitabın içerisinde yer alan resimler ile konunun birbiriyle ilişkili olması

Fen bilimleri eğitimi ilk kez 19. yüzyılda Avrupa ve Amerika'daki öğretim programında yer almıştır. 1950'li ve daha öncesindeki yıllarda sadece mühendislik, fen bilimleri ve tıp alanında eğitim gören kişiler için gerekli olduğu düşünülmüştür. Zamanla bu görüşün aksine fen bilimleri eğitiminin günlük hayat ile ilişki kurabilmeleri bakımından önemi

fark edilmiş ve eğitimin tüm öğrenciler için gerekli olduğuna karar verilmiştir (Deboer, 2000, 2014).

Etkili bir fen eğitiminde, öğrencilerin temel düzeyde bilgileri kazanması bunun yanı sıra merak eden, araştıran, sorgulayan ve olumlu tutum ve davranış gösteren bireyler olması beklenmektedir. Bu kazanımların elde edilmesi ile birlikte ilgileri doğrultusunda fen ve teknoloji alanında meslek alanlarına yönelmesi sağlanabilir (Stocklmayer vd., 2010). Gelişen ve değişen yaşam koşulları içerisinde bilimsel bilgi ve teknoloji hızla gelişmektedir. Bu gelişim ülkeler arası sosyal ve ekonomik rekabete neden olmaktadır. Bilimsel bilgiyi kullanabilen ve teknolojiden yararlanabilen bireyler yetiştirmenin önemi artmaya devam etmektedir. Bu noktada da ülkeler, fen bilimleri dersinin kalitesinin artmayı hedeflemektedir (Eş ve Sarıkaya, 2010).

Ülkemizde en son 2018 yılında güncellenen fen bilimleri programına özgü beceriler kısmında bilimsel süreç becerileri, yaşam becerileri (analitik düşünme, karar verme, yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim ve takım çalışması), mühendislik ve tasarım becerileri (yenilikçi ve inovatif düşünme) yer almaktadır (MEB, 2018, s.9). Programda kazandırılmak istenen becerilerden de anlaşıldığı üzere günlük hayatlarında karşılaşılabileceği problemleri bilimsel bilgiler kullanarak, düşünen, sorgulayan, ilişki kurabilen ve bilimsel metodun basamaklarını 3.sınıftan itibaren kullanabilen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Kara vd. (2020), makalesinde de bahsettiği üzere fen bilimleri dersindeki öğrenme sürecinde keşfetme, düşünme, sorgulama ve ürün tasarlama aşamaları yer almaktadır. Tüm bunlar ile birlikte öğrencilerin kendilerini görsel, yazılı ve sözlü bir şekilde ifade edebilme becerileri bakımından öğrencilerin becerilerinin gelişmesi desteklenmelidir. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın temel amacı tüm bireyleri fen okuryazarı olarak yetiştirmektir. Fen bilimleri dersinde matematik, teknoloji ve mühendislik alanlarını kullanarak öğrencilerin disiplinler arası düşünebilmesi hedeflenmektedir (MEB, 2018). Fen bilimleri dersinde öğrencilerin matematik, teknoloji ve mühendislik alanlarını kullanmasına ek olarak bilgilendirici kitaplardan yararlanması okuma becerilerini de geliştireceği düşünülmektedir. Fang vd. (2008) bilim hakkında çeşitli konularda yazılmış olan kitapları okumanın, fen bilimleri alanındaki bilgi düzeyini artıracığını, sorgulamaya dayalı öğrenme becerilerini geliştireceğini ve yaşam boyu kitap okuma alışkanlığı kazandıracığını belirtmiştir.

Dersin, hedef ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğretmenlere sorumluluk düşmektedir. Öğretmen, müfredatı ve öğretim programını takip etmeli ve hazırlık yapmalıdır. Öğretim programında yer alan fen bilimleri dersinde, öğretmen ve öğrenci rolünü şu şekilde açıklamaktadır; “Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen; teşvik edici, yönlendirici rollerini üstlenirken, öğrenci; bilginin kaynağını araştıran, sorgulayan, açıklayan, tartışan ve ürüne dönüştüren birey rolünü üstlenir.” (MEB, 2018,s.10) Öğretmeni, öğrenciyi

motive etmesi ve yol göstermesi, öğrencinin de üstüne düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi sonucunda fen bilimleri dersinin hedef ve amaçlarına ulaşacağı düşünülmektedir.

İlköğretim kademesinde 3. ve 4. sınıflarda 108 saat olan eğitim, ortaokul kademesinde 144 ders saati olarak öğretim programında yer almaktadır. İlköğretim 3. sınıf fen kavramları ile ilk kez karşılaştıkları sınıf seviyesidir. Öğrencilerin bu sınıf seviyesinde kavramları doğru bir şekilde öğrenmesi, günlük hayat ile ilişki kurabilmesi, bilişsel süreç becerilerinin gelişmesi, derse karşı olumlu tutum ve davranış göstermesi açısından önemli bir sınıf seviyesidir (Eş ve Sarıkaya, 2010). Öğrenciler, ilk defa öğrendikleri bilgilerin üzerine ilerleyen sınıf seviyelerinde sarmal yapıda eğitime devam edecektir. Bu sebepten en temel seviyede kazanımları doğru öğrenmesi, ilerleyen kademelerde fen bilimleri dersinde öğrencilerin tutum ve başarılarını etkileyebilir. Kavram yanlışlarına düşmemeleri, derse karşı ilgi duymaları ve ders kitaplarının yanı sıra materyal kullanmak bilgilerin kalıcılığını artırabilir. Fen bilimleri dersinde, çocuk edebiyatı eserlerinden bilgilendirici çocuk kitaplarından yararlanılması dersi destekleyeceği düşünülmektedir.

Fen bilimleri eğitime yönelik zaman içerisinde çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır. Kılıç (2019) fen eğitiminde hedeflenen amaçlara ulaşamamasının ve bilim okuryazarı bireyler olarak yetişememesinin sebeplerini açıklamıştır. Fen bilimleri dersinde öğretmenlerin, öğrencilerin seviyelerine göre bireyselleştirerek düzenleyemedikleri, ders kitaplarının güncellenmemesi, sınıf mevcudunun kalabalık olması, zaman ve imkân yetersizliği bakımından istenmeyen durumlar ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu eksikliklerin sonucunda da fen bilimleri dersine karşı öğrencilerin günlük hayat ile bağlantı kuramadığı, motivasyonlarının düşük olduğu ve fen bilimlerine yönelik olumsuz tutum ve davranış sergilemektedir (Kılıç, 2019). Bunun sonucu olarak PISA ve TIMSS gibi uluslararası sınav sonuçlarına bakıldığında genel puan olarak Türkiye'nin diğer ülkelerin gerisinde kaldığı görülmektedir (Eş ve Sarıkaya, 2010). Fen bilimleri öğretim programı, yıllar içerisinde müfredatın hafifletilmesi, ders kitaplarının iyileştirilmesi, günlük hayatla bağlantı kurulması amacıyla güncellemeler yapılmıştır. Öğrencilerin fen bilimlerine karşı gösterdikleri olumsuz tutumun bu derste başarısız olmasının asıl nedeni olduğu düşünülmüştür (Kılıç, 2019). Elmas vd. (2017) fen bilimleri eğitiminde yaşanan başarısızlıklarının nedeni olarak öğretmenlerin farklı öğretim metodu kullanmadığı, günlük hayat ile yeterince ilişki kurmadığı ve düzenli aralıklar ile egzersiz yapılmadığını öne sürmüştür. Yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin bilgilerin tekrarı için hazırladıkları kitabı evde okuma etkinliği olarak kullanmalarının, bilgilerin kalıcılığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Fen Bilimleri Eğitiminde Bilgilendirici Kitapların Kullanımı

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda disiplinler arası bir bakış açısıyla araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme stratejisi temel alınmıştır (MEB,2018,s.10). Bu stratejiye göre öğrenci öğrenme sürecinde aktif bir rol oynamaktadır. Sorgulamaya dayalı öğrenme stratejisinde, öğrencinin aktif katılım sağlaması için bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak ders sürecinde sorular yöneltilmekte ve konular ile ilgili önceden araştırmalar yapılmaktadır (Kılıç,2019) . Amerikan Ulusal Araştırma Konseyi (National Research Council [NRC], 1996), fen bilimleri dersinde bilimsel araştırma basamakları kullanmanın yanı sıra kitle iletişim araçları, kitaplar ve dergiler gibi kaynakların da incelenmesini tavsiye etmektedir. Okullarda zaman yetersizliği bakımından öğrenciler bilimsel araştırma basamaklarını kullanamamakta ve ilgili kaynakları okuyamamaktadır (Kılıç, 2019). Öğrencilerin konuya başlamadan ilgili kaynakları okumasının fen bilimleri eğitimi için önemli olacağı düşünülmektedir (Morrison ve Young, 2008). ABD Ulusal Fen Öğretimi Araştırmaları Derneği (National Association of Research in Science Teaching [NARST], 2014)Der, fen bilimleri dersinin müze gezileri, gazete, dergi, kitap, İnternet yazıları ve informal eğitim yoluyla öğrenilebileceğini vurgulamıştır. İnfomal eğitim yoluyla öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğundan söz edilmiştir. Fen bilimine olan ilgi ve derslere katılımın olumlu olduğunu gözlemlenmiştir. Bilgilendirici türdeki kitapların okunması ilerleyen zamanlarda bilim kitapları ve bilimsel metinlerdeki bilgileri anlayabilmesi, bu bilgileri analiz edip yorumlama becerisi kazanması bakımından önem taşımaktadır. Bilgilendirici kitaplar gibi popüler bilim kitapları da içeriğindeki güncel bilgiler, renkli ve canlı resimler ve 5 yaşından itibaren her yaştan okuyucuya hitap eden konusu ile formal veya informal yolla fen alanındaki eğitime fayda sağlayabilecek özelliktedir. Bunun yanı sıra bu türdeki kitaplar çocukların fen bilimlerine karşı bakış açısını değiştirmektedir (Afonso ve Gilbert, 2013). Kılıç (2019) tarafından popüler bilim kitapları kullanım nedenleri şu şekilde açıklanmıştır:

Fen kavramlarının anlaşılması için uygun bir ortam sağlaması, ders kitaplarına kıyasla daha güncel olması, belirli fen konularında derinlemesine bilgi vermesi, tematik öğretim programları ile kolaylıkla bütünleştirilebilmesi, akıcı ve anlaşılır yazım tarzı ile kaliteli görsellerin bir arada sunulması, etkileyici tasarımları ve konu seçimleriyle çocuklar için ders kitaplarından daha ilgi çekici ve daha az karmaşık olması nedeniyle tercih edilmektedir (s. 25).

Günşen ve Uyanık (2021), Aşıcı vd. (2015) ve Kıyıcı vd. (2012) tarafından son zamanlarda yapılan araştırmaların sonuçlarının da gösterdiği üzere fen bilimleri dersinde, bilgilendirici kitapları okumanın sadece ilkökul döneminde ki çocukların gelişimine değil tüm

yaş seviyesindeki kişiler için faydalı olmaktadır. Bu türdeki kitapları okumak, fen bilimleri dersine karşı başarısını artırırken aynı zamanda, okuma başarısında da artış göstermektedir (Crowson ve Hopper, 2009). Kılıç (2019) tarafından yapılan araştırmada da akademik başarı seviyesinin arttığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kendi keşifleri ile kitaplardan öğrendikleri bilgi, özgüvenlerini ve sosyal becerilerini geliştirmektedir. İnfomal veya formal yolla okudukları kitaplar aracılığıyla öğrendikleri bilgiler daha kalıcı olabilmektedir (National Association of Research in Science Teaching [NARST], 2014).

Fen Bilimleri Dersinde Kullanılabilen Bilgilendirici Çocuk Kitapları

İlkokul fen bilimleri dersinde bilgilendirici çocuk kitaplarından faydalanılabilir. Doğru zamanda, doğru kitap, doğru çocuk ile buluşturulmalıdır. Öğrencinin ilginç ve ilgi çekici bir kitap ile karşılaştığında okuyarak öğrenebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin bilgi verici kitaplar ile ilgilenmesi öğrencinin merakını ve motivasyonunu artırmaktadır (Saul ve Dieckman, 2005). Fen temalı bilgilendirici çocuk kitapları içeriğinde astronomi, kimya, biyoloji ve fizik alanlarına yönelik kitaplar mevcuttur. Bu kitaplar ile fen bilimleri gibi soyut bir dersi somutlaştırarak ve içeriğindeki resimlemeler ile öğrencilerin dersi daha iyi anlamaları sağlanabilir (Rice, 2002). Fen temalı bilgi verici çocuk kitapları gerçek olaylar kurgulanarak yazılmış kitaplardır. Fen temalı bilgi verici kitapların öyküleştireilmiş türde ve doğrudan bilgi veren iki türü vardır (Günşen ve Uyanık, 2021).

Hikâye, masal, fabl gibi çocuk kitap türlerini seçerken dikkat edilmesi gereken noktalar varsa bilgilendirici kitapların da kendine özgü kitap seçim ölçütleri vardır. Saul ve Dieckman (2005), kitap seçiminde içerik, anlatım dili ve tasarımın olarak üç tane vazgeçilmez özelliğin birbiri ile uyumlu olması halinde kaliteli kitaplar olarak nitelendirmektedir.

Fen temalı bilgi veren çocuk kitapları seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır (Ballwil, 1998 ve National Science Teachers Association, 2010 , Akt. Günşen ve Uyanık, 2021) ;

- Kitap en sade ve net hali ile çocukların anlayabileceği dilde yazılmalıdır.
- Kitapta evrensel nitelikte fen konuları içermeli, bilimsel içerikli olmasına ve kültürel değişkenler barındırmamasına dikkat edilmelidir.
- Çocukların ilgisinin çekeceği resim ve fotoğraflar yer almalıdır. Resimlemeler renk ve şekil bakımından doğru resmedilmiş olmalıdır.
- Kitabın konusu ile kitabın kapağındaki ve içeriğindeki resimlemeler birbiri ile uyumlu olmalıdır.
- Kitap içerisinde mizah duygusu da yer almalıdır.

Fen Bilimleri Dersinde Kullanılabilen Bilgilendirici Çocuk Kitap Türleri

Bilgilendirici çocuk kitap türleri öyküleştirilmiş ve doğrudan bilgi veren kitaplar olarak ikiye ayrılmaktadır. Fen bilimleri öğretimde her iki kitap türü de kullanılabilmektedir. Bu kitap türlerinin kendilerine göre özellikleri vardır. Sadece kurgu olan kitapları okumak yerine hem kurgu olan hem de kurgu olmayan kitapların okunması öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde farklı etkiler yaratabilmektedir. Seddon (2017), farklı kitap türleri kullanmanın, öğrencilerin öz güvenlerini artırmaktadır. Öğretmenlerin, ne zaman ve nasıl farklı türdeki kitapları eğitim ve öğretime dâhil etmeyi planlaması gerekmektedir.

Öyküleştirilmiş (Kurgu Olan). Kahramanları belirli bir zaman içerisinde eylemlerini anlatan belli bir olay örgüsü bulunan kitaplardır (Kılıç, 2019). Fen temalı bilgi verici kitaplar öyküleştirme unsurlarını kullanarak, çocukların anlayacağı ve dikkatini çekeceği şekilde kaleme alınmaktadır. Bu kitaplar yazılırken gerçek hayattaki problem durumu öyküleştirilerek anlatılmaktadır (Günşen ve Uyanık, 2020). Kurgu türündeki kitaplar soyut fen kavramlarını belirli bir kurgu içerisinde anlatarak kavramları anlamayı kolaylaştırmaktadır. Kavramları günlük hayatın bir parçası olarak yansıttığı için fen öğretiminde öğrencilerin keyif alarak öğrenmesini sağlar. Bu tür kitaplar kelime dağarcıklarını, algılarını ve bilgi verici metinlerin yapılarını anlamaları için de tasarlanmıştır (Cervetti vd.,2012, 2009).

Doğrudan Bilgi Veren (Kurgu Olmayan). Fen temalı bilgi verici kitaplar öyküleştirme unsurları kullanılmadan yazılan, doğrudan bilgiyi aktarmaya yönelik kitaplardır. Bilim resimlemesi özelliğine dikkat edilerek, sade ve anlaşılır bir dil kullanılarak yazılmış kitaplardır (Günşen ve Uyanık, 2020). Kurgu olmayan kitaplar, kurgu olan kitaplara göre daha az tercih edilmektedir. Bunun nedeni ise kurgu olmayan kitapların okuyucular tarafından anlaşılmasının daha zor olabileceğini düşünmeleridir. Hapgood ve Palincsar (2007), kurgu olan kitapların, kurgu olmayan kitaplara göre daha çok tercih edilmesinin nedeni olarak öğrencilerin bu tür kitapları okumamasını ve bunun sonucunda birçok kazanımı edinemediğini belirtmiştir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır. Alan yazın taraması yapılarak konu ile ilgili yerli ve yabancı araştırmalar incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmalar kronolojik sıraya göre yazılmıştır.

Yurt İçi Araştırmalar

Yurt içi araştırmalarda 2021-2011 yılları arasında bilgilendirici kitaplar ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Konu ile ilgili olduğu düşünülen 12 tane çalışmaya yer verilmiştir. Yurt içinde yapılan araştırmalarda bilgilendirici kitapların incelenmesi, bilgilendirici kitapların

derslerde öğretim materyali olarak kullanılması, bilgilendirici kitaplarda ders kazanımlarının yer alma durumları, bilgilendirici kitapların ve bilimsel dergilerin kullanımında öğretmen görüşlerine yönelik çalışmalar incelenmiştir. İncelenen kitapların çoğunlukla TÜBİTAK yayınevine ait olduğu görülmüştür. Çalışmaların bulguları değerlendirildiğinde, bilgilendirici kitapları derslerde kullanmanın ders başarısını, derse olan ilgi ve motivasyonu ve okuma başarısını artırdığına dair sonuçlara ulaşılmıştır. Aşağıda konu ile ilgili yapılan araştırmalara kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir.

Günşen ve Uyanık (2021) tarafından gerçekleştirilen “Fen Temalı Bilgi Veren Resimli Çocuk Kitaplarının Fen Öğrenmedeki Önemi” adlı araştırma makalesinde okul öncesi döneminde fen eğitiminde öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin kullanabileceği fen temalı çocuk kitapları incelenmiştir. Fen temalı çocuk kitap türleri olarak doğrudan bilgi veren ve öyküleştirilmiş türde çocuk kitapları araştırmada yer almıştır. Kitaplar incelenirken bilim resimlemesi olarak adlandırılan resimleme özellikleri bakımından da incelenmiş ve örnekler verilmiştir. Araştırmada bilgilendirici kitapların tanıtılması ve eğitim sürecinde fen temalı bilgi veren kitapların okuma öncesinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında nasıl kullanılabileceğine yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda fen temalı çocuk kitaplarının, çocukların merak ettikleri fen ile ilgili konuları anlatmak için öğretmen ve ailelerinin kullanabileceği en temel kaynak olduğu düşünülmüştür. Kitap seçiminde hassas olunmasının önemine dikkat çekilmiştir. Kitap seçimi sırasında; çocukların gelişim özelliklerine uygun olması, kitap içeriğinin alanında uzman kişiler tarafından yazılmış olması ve metin ve resimlemenin birbirine uygun olması hususlarının önemli olduğu vurgulanmıştır. Aksi takdirde çocukların ön yargılı davranabileceği ifade edilmiştir. Ülkemizde kullanılan fen temalı bilgi verici kitapların çoğunun yabancı yazarlar tarafından yazıldığı ve orijinal dilinin çevirmen tarafından çevrilmesinden kaynaklı kitaplarda fen kavram hatalarına rastlanılmıştır. Çeviri sırasında yapılan çeviri hatalarının çocuklarda kavram yanılgılarına neden olabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Söylemez (2021) tarafından gerçekleştirilen “Çocuk Edebiyatı Eserlerinin İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı Kazanımları Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde TÜBİTAK Yayınları’nın “Matematik Her Yerde Serisi” adlı çocuk edebiyatı eserlerinin ilköğretim matematik dersi öğretim programlarında yer alan kazanımlar açısından incelenmesi amaçlanmıştır. “Matematik Her Yerde Serisi” 19 kitaptan oluşmaktadır. İncelenen kitap serisinde matematik kavramlarından hangisine yer verildiği, kitabın kapağında matematiksel kavramların yer alıp almadığı, kitabın görsellerinde matematik kavramlarının olup olmadığı ve bu kitap serisinin matematik dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ile bağlantısı hakkında araştırma soruları hazırlanmış olup, bu sorulara cevap aranmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise incelenen “Matematik Her Yerde Serisi”nin görsel ve içeriğinde

matematik kavramlarından sayılar, işlemler, cebir, ölçme ve veri işleme alanında kavramlara yer verildiği görülmüştür. Geometri ile ilgili kazanımlara ise çok fazla yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. İncelen “Matematik Her Yerde Serisi” ile matematik öğrenmenin keyifli ve ilgi çekici hale geleceği aynı zamanda ilköğretim dönemi boyunca öğrencilerin kullanabileceği oldukça önemli bir kaynak olarak düşünülmektedir.

Orhan ve Pilav (2021) tarafından hazırlanan “TÜBİTAK Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yönünden İncelenmesi” adlı araştırmasında, TÜBİTAK tarafından yayımlanan 215 çocuk kitabı içerisinde rastgele seçilen 37 hikâye kitabı ve 38 bilgilendirici kitap olmak üzere toplam 75 kitabın çocuk edebiyatına uygunluğu bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, doküman analizi kullanılmıştır. Kitaplar, inceleme formunda yer alan biçimsel, dil ve anlatım ve içerik özelliklerine göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ise TÜBİTAK çocuk kitapları inceleme formunda yer alan özellikler yönünden yeterli bulunmamıştır. Kitapta yer alan eksikliklerin araştırmada sunulan öneriler ile giderilebileceği düşünülmüştür.

Kılıç (2019) “Popüler Bilim Kitaplarının 6.Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Akademik Başarılarına, Bilgilerin Kalıcılığına ve Fenne Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı doktora çalışmasında popüler bilim kitaplarının 6.sınıf öğrencilerinin ders başarısına etkisi, bilgilerin kalıcılığına ve fen bilimlerine karşı tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma yarı deneysel bir çalışma olup 68 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak başarı testi, fen bilimleri tutum ölçeği, kitap değerlendirme rubriği ve öğrenci tanıma anketi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda popüler bilim kitaplarının kullanıldığı sınıftaki öğrenciler fen bilimlerine karşı olumlu bir tutum sergilerken aynı zamanda ders başarısında ve bilgilerin kalıcılığında artış görülmüştür.

Şapçı (2018) “İlkokul Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama ve Özetleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini rastgele seçilmiş olup, 4. sınıfa giden 608 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, bilgilendirici metinler için okuduğunu anlama, bilgilendirici metin özet yazma formu, özetleme becerilerini ölçmek için dereceli puanlama anahtarı kullanılmıştır. Veriler toplam 9 haftalık bir süreçte toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerileri arasında pozitif yönde orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yekeler ve Ulusoy (2017) tarafından yapılan araştırmada “İlkokul Öğrencilerinin Bilgi Verici Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Tepkileri” adlı araştırmasının amacı ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin bilgi verici resimli çocuk kitaplarına karşı tepkilerini ortaya koymaktır. Araştırma, amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen 4. sınıfa giden 105 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır.

Araştırma için TÜBİTAK yayınlarına ait “Hastanede” adlı kitap ile “İlginç Kutup Hayvanları” adlı iki kitap kullanılmıştır. Kitaplar önce öğrencilere sesli olarak okunmuş ardından Hancock tarafından hazırlanmış yazılı sorular ve 5N1K sorularını içeren anlama soruları sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda ise öğrencilerin bilgi verici kitaplara karşı okur merkezli olduklarını, kitaplar ile bireysel etkileşim sağlayabildikleri ve kitaptaki olaylara katılmak istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Aydın (2017) “Anaokulu Çağındaki Çocukların Hikâye ve Bilgilendirici Kitaplardan Bilgi Edinimleri” adlı çalışmada 3 ve 5 yaşındaki çocukların bilgilendirici ve hikâye edici çocuk kitapları arasındaki tercihleri ve bilgi kazanımları incelenmiştir. Araştırma grubuna aynı konuyu anlatan hem bilgilendirici hem de hikâye türünden kitap okunmuştur. 5 yaşındaki çocukların bilgilendirici kitaplar daha çok ilgilerini çekerken 3 yaşındaki çocukların ise hikaye türü ilgisini çekmiştir. Öğrendikleri bilgi açısından değerlendirildiğinde 5 yaşındaki çocukların bilgilendirici kitaptan öğrendikleri bilgi, 3 yaşındaki çocukların öğrendikleri bilgiye göre daha fazla olduğu sonucunda ulaşılmıştır.

Kotoman ve Tekin (2017) tarafından yapılan “Bilgilendirici ve Kurgusal Kitaplar: Küçük Çocukların Kitap Tercihleri ve Öğretmenlerin Bakış Açıları” adlı araştırmanın çalışma grubu Türkiye’nin Şanlıurfa ilçesinde eğitim gören dört devlet anaokuluna kayıtlı 142 çocuk, aileleri ve 9 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmaya 4 ve 5 yaş öğrencileri katılmıştır. Çocuklardan sesli okuma öncesinde ve sonrasında kitap seçmeleri istenmiştir. Çocuklar, sesli okumadan önce ve sonra kurmaca kitaplar yerine bilgilendirici çocuk kitaplarını seçmişlerdir. Bilgilendirici çocuk kitaplarının daha öğretici, merakı artıran, aktiviteye ortam hazırlayan ve gerçek hayata transfer edilebilirliği bakımından öğretmenler tarafından oldukça faydalı olduğu görülmüştür.

Aşıcı vd. (2015) tarafından gerçekleştirilen “Fen ve Teknoloji Dersinde Bir Öğretim Materyali Olarak Bilgilendirici Kitapların Kullanımı: İlkokul 4. Sınıf Örneği” isimli araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersinde bilgilendirici kitap kullanmasının öğrencinin ders başarısı ve okuryazarlık becerisi üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Araştırmada fen ve teknoloji dersi 4. sınıf “Gezegelimiz Dünya” ünitesinde TÜBİTAK yayınlarının “Dünya Gezegeni” adlı kitabı kullanılmıştır. Kitap, ünitenin tekrar ve değerlendirme aşamasında kullanılmıştır. Öğrencilerin okuma yeteneklerine ve ders başarısına katkısı gözlemlenmiş aynı zamanda öğrencilerin bilgilendirici kitap kullanımı hakkında görüşleri alınmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup, eylem araştırması şeklinde gerçekleşmiştir. Araştırmacı kendi sınıfındaki 26 öğrenci ile araştırmayı yürütmüştür. Araştırmanın sonucunda ise öğrenciler bilgilendirici kitapları okuduktan sonra ünite ile ilgili bilgisinin genişlediği ve okuma becerilerinin gelişmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin

bilgilendirici kitaplara karşı ilgisinin olumlu olduğu ve diğer derslerde de kullanmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dedeoğlu ve Kardaş (2014) tarafından araştırılan “Kurgusal ve Bilgilendirici Çocuk Kitapları ile Oluşturulan Eşleştirilmiş Metin Setlerinin Sınıf İçi Etkinliklerde Kullanımı” adlı makalede aynı konuda yazılmış 5 tane kurgusal kitap ile 5 tane bilgilendirici kitap birbiriyle eşleştirilmiştir. Eşleştirilen kitapların sınıf içerisinde uygulanmasında ven şeması, kavram haritası, soru oluşturma, B-M-Ö (Bildiklerim-Merak ettiklerim-Öğrendiklerim) gibi tekniklerin kullanımı ve örnekleri verilmiştir. Araştırmanın sonucunda ise bilgilendirici kitaplar ile kurgusal kitapların birbiriyle eşleştirilerek okunması öğrencinin iki farklı türü birbiri ile karşılaştırmıştır. Öğrencileri ders kitapları dışında, farklı türdeki kitaplar ile tanıştırmak öğrencilerin farklı bakış açıları ile bakmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin aynı seviyede farklı türdeki kitapları okumasının eleştirel düşünme becerileri kazanmasını sağlaması bakımından da oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıyıcı vd. (2012) tarafından yapılan “Popüler Bilim Dergileri ve Bilimsel Kitapların Fen Derslerinde Kullanılma Durumları” adlı araştırmada bilim dergileri ve bilimsel kitapların öğretmenler tarafından fen bilgisi dersinde kullanılma durumu incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 27 fen bilgisi öğretmeni ile gerçekleşmiştir. Öğretmenlere dağıtılan form ile veriler toplanmıştır. Formda demografik sorular, takip edilen dergi ve kitaplar, öğretmenlerin bilim dergileri-bilimsel kitapların kullanma durumlarına yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmanın sonucunda ise birçok öğretmenin popüler bilim dergilerini ve bilimsel kitapları takip ettikleri ve eğitim sürecinde yararlanabilecekleri bir kaynak olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu tarz kitapların fen ve teknoloji dersinde kullanılmasının öğrencilerin araştırma becerilerini geliştireceğine, farklı bir bakış açısı kazandıracağını ve fen okuryazarı bireyler yetiştirmek için faydalı olacağı düşünülmektedir. Ancak popüler bilim dergileri ve bilimsel kitapların müfredat ile birebir uyumlu olmaması ve pahalı olmasından dolayı bilimsel kitaplardan yararlanmayan öğretmen görüşleri de araştırmada yer almaktadır.

Gönen vd. (2011) tarafından yapılan “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının İçerik, Resimleme ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada 7-12 yaş seviyesine yönelik çeşitli türdeki 100 çocuk kitabının içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Örneklem, evrenden rastgele seçilen 100 kitaptan oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise kitap boyutlarının çoğunlukla aynı ölçüde olduğu, kitapların yapıştırılarak ciltlendiği ve bu yüzden kolaylıkla dağıldığı gözlemlenmiştir. Kitaplarda çoğunlukla toplumsal konuların işlendiği gözlenmiştir ve konu çeşitliliğinin artması önerilmektedir. Kitapta bahsedilen kahramanlar iyi kalpli ve akıllı gibi aynı özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Kitaplardaki karakterlerin farklı özelliklerini öğrenciler ile tanıştırmak için farklı kişilik özelliklerini tanımları için faydalı

olacağı düşünülmektedir. İncelenen kitapların neredeyse yarısında yazar hakkında bilgi verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bazı çocuk kitaplarında ise dil bilgisi hatalarının yer aldığı görülmüştür.

Yurt Dışı Araştırmalar

Yurt dışında 2020-2000 yılları arasında bilgilendirici kitaplar ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalar incelenmiştir. Konu ile ilgili olduğu düşünülen 6 tane çalışmaya yer verilmiştir. Araştırmanın örnekleminde erken çocukluk dönemi, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerden oluşan çalışmalar incelenmiştir. Her yaş grubu ile ilgili çalışmalar incelenmiş, incelemeler sonucunda bilgilendirici kitap kullanmanın ve öğrenciler ile bilgilendirici metinler okumanın her yaş grubunu olumlu etkilediği görülmektedir. Ders başarısını, okuma alışkanlığını ve erken dönemde ise fen konuları ile ilgili konuşulabildiği bulgularına ulaşılmıştır. Bilgilendirici kitapların kullanımı ile ilgili yapılan araştırmaların değerlendirilmesi ile ilgili yapılan araştırmada ise nitel araştırmaların çoğunlukta olduğu, nicel araştırmalara sınırlı sayıda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda bu araştırmaların detaylarına yer verilmiştir.

Lai ve Chain (2020)'in araştırmasında 5. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici türde kitap okumasının, fen bilimleri dersine olan etkilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırma yarı deneysel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Deney grubunda 59 öğrenci ve kontrol grubunda ise 59 öğrenci yer almıştır. Deney grubunda üç tane kitap kullanılmıştır. Ölçme aracı olarak fen bilimleri başarı testi ve fen bilimleri tutum ölçeği kullanılmıştır. Başarı testinden elde edilen verilerin analizi sonucunda deney grubunun başarıları daha yüksek çıkarken, tutum ölçeği verilerinin analizi sonucunda deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Deney grubunda bilgilendirici türdeki kitapları okuyan öğrencilerin bu türdeki kitapları okumanın fen bilimleri dersine fayda sağladığı tespit edilmiştir.

Hansson vd. (2020)'nin makalesinde erken çocukluk döneminde fen öğretiminde bilimin doğasını çocuklara tanıtmak amacıyla bilgilendirici kitaplardan yararlanılmıştır. Erken çocukluk dönemi olarak tanımlanan, araştırmanın çalışma grubu 1 ve 5 yaş arasındaki çocuklardan oluşmaktadır. Araştırmada kitaplar önce çocuklara okunmuş sonra kitaplar hakkında tartışılmıştır. Araştırma sonucunda ise bilimin doğası ile ilgili konuların kitaplar sayesinde erken çocukluk dönemindeki çocuklar ile konuşulabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Wall ve Williams (2015) tarafından yapılan araştırmada bilgilendirici metinlerin içeriği ve seviyesi bakımından öğrencilerin metinleri anlamada zorlandığı için öğretmenler müfredata bu tarz kitapları entegre etmekte zorluk yaşadıkları için bu duruma çözüm bulmak adına bu araştırma yapılmıştır. Öğrencilerin bilgilendirici kitaplar ile karşılaştıklarında

yaşadıkları zorlukları hafifletmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu iki farklı şubede eğitim gören 3. sınıf seviyesinde 25 erkek, 14 kadın olmak üzere 39 öğrenci katılmıştır. Araştırmada 18 üniversite öğrencisi okuma arkadaşı görevini üstlenmiştir ve bu konuda okuryazarlık eğitimi almışlardır. Okuma arkadaşı olarak adlandırılan üniversite öğrencileri 3.sınıf seviyesine giden her şubeden bir çocuk olmak üzere toplamda iki çocuğun okuma arkadaşı olarak görev almıştır. Bilgilendirici çocuk kitapları seçilirken müfredat ile uyumlu ve seviyelerine uygun kitaplar tercih edilmiştir. Bu kitaplar, okuma arkadaşları ile görüşülen vakitlerde ve bağımsız okuma saatlerinde kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise bilgilendirici metinlerin öğrencilerin okuma başarıları üzerindeki etkileri gözlemlenmiş ve olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bu tür kitapları okuması gelecek yıllarda da üniversite eğitimine hazır olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

Atkinson vd. (2009) tarafından yürütülen araştırmada öğretmenlerin bilgilendirici kitap seçiminde dikkat etmesi gereken noktaları değerlendirmiş ve buna göre bir dereceli bir puan anahtarı hazırlamıştır. Kitabın içeriğindeki bilgilerin güncel ve doğru olması, önemli bilgileri içerip içermediği bakımından değerlendirilmesi kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken temel özellikler olarak belirtilmiştir. Araştırma için dereceli puan hazırlandıktan sonra 28 kitap değerlendirilmiştir. Bilgilendirici kitapların seçimi için hazırlanan dereceli puan anahtarı öğretmenler için oldukça yararlı olduğu düşünülmektedir.

Crowson ve Hopper (2009) tarafından yazılmış olan makalede bilgilendirici kitaplar ile ilgili yapılmış olan araştırmalar incelemiştir. Araştırmada bilgilendirici türde yazılan kitapların derste kullanmanın ilgi ve merakı artırdığı görülmüştür. Aynı zamanda hem okuma başarısında hem de fen bilimleri ders başarısında pozitif yönde artış olduğu tespit edilen araştırmalar incelenmiştir. Bu türdeki kitapları kullanırken dikkat edilmesi gereken en önemli noktanın kitabın içerisindeki bilgilerin doğru olarak verilmesi noktasına vurgu yapmıştır. Kitapların kullanımı, kitapların seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar ve bu kitapların faydaları hakkında birçok araştırma incelenmiştir. Yapılan araştırmaların çoğunda nitel araştırma yöntemlerinden yararlanıldığı ve nicel yöntemin kullanılarak araştırma yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalarda nicel yöntemi kullanılarak yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Nicel araştırma yöntemi kullanarak bilgilendirici ve ders kitaplarının kullanıldığı bir sınıf ile sadece bilgilendirici metinlerin kullanıldığı bir sınıf arasındaki başarı farkına bakılması önerilmiştir.

Duke (2000) tarafından yapılan araştırmada birinci sınıf öğrencilerine sunulan bilgilendirici metin deneyimlerini öğrenmek amacı ile yapılmıştır. Araştırmada sosyoekonomik düzeyi çok düşük ve çok yüksek olan 20 okul seçilmiştir. Araştırma sonucunda sosyoekonomik seviyesi yüksek olan okullarda bilgilendirici metinlerin, okul kitaplıklarında yeterli miktarda olmadığı, okul duvarlarında bilgilendirici metinlere az yer

verildiği görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan okullarda ise bilgilendirici metinler ile vakit geçirme sürelerinin değiştiği bazı kesimlerde haftanın 4 günü hiç vakit geçirmediği, bazı kesimlerde ise günlük 1.9 dakikaya kadar indiği görülmüştür. Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki öğrencilerin bilgilendirici metinler ile yeteri kadar deneyim kazanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili Araştırmaların Özeti

Geçmişten günümüze kadar yurt içinde ve yurt dışında çocuk edebiyatı ve bilgilendirici kitaplar hakkında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Okul öncesi döneminden başlayıp sonraki öğretim yıllarına yönelik araştırmaların mevcut olduğu görülmüştür. Araştırmalar incelendiğinde doküman analizi yönteminin kullanıldığı, bilgilendirici kitapların içerik ve fiziksel özellikleri bakımından incelendiği, matematik dersinde kullanılmak üzere kitapların niteliğinin araştırıldığı ve bilgilendirici kitapları değerlendirmek amacıyla ölçek oluşturulmuş araştırmalar yer almaktadır. Bu tür araştırmaların kitap seçiminde hassas olunması ve öğrencinin gelişim seviyesine göre seçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma grubu öğretmenlerden oluşan araştırmalarda bilgilendirici kitapları ve bilimsel dergileri kullanmaları konusunda görüşlerinin alındığı ve derslerde kullanma durumları araştırılmıştır. Çalışma grubu öğrencilerden oluşan araştırmalarda ise kitapların, öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekip çekmediği, fen bilimleri-matematik gibi öğrencilerin zorlandıkları derslerin keyifli ve ilgi çekici hale getirmek için bilgilendirici kitaplar ile işlendiği ve bu kitapların, öğrencilerin anlama becerileri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Bilgilendirici kitaplar ile ilgili araştırmalarda nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi sıklıkla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra durum çalışması ve eylem araştırma yöntemlerinin de kullanıldığı araştırmalara rastlanılmıştır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, araştırmanın çalışma materyali, veri toplama süreci, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada “Beş Duyumuz” ünitesinde kullanılabilecek, yerli ve yabancı kitaplar incelendiği için nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, incelenen olgu ve olaylarla ilgili yazılı bilgi içeren kaynakların analiz edilmesine dayanan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Doküman incelemesi “Belgesel tarama olarak belirtilen, geçmişteki olguların izlerini taşıyan resim, film vb. yapıtları, olgularla ilgili olarak kitap, dergi vb. bir takım yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemi” olarak da tanımlanmaktadır (Karasar, 2008, s.183).

Araştırmanın Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma materyali, “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarıdır. Araştırmanın çalışma materyalleri belirlenirken ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklem yöntemi, “Önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Buradaki ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir veya önceden hazırlanmış ölçüt listesi kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2018 s.122). Bütün ve Demir (2018) “bazı ölçütleri karşılayan tüm durumları almak” şeklinde tanımlanmaktadır (s. 243). Bu araştırmadaki ölçüt ise bilgilendirici çocuk kitapları arasından beş duyumuz konusunu anlatan ve değerlendirme formunda yer alan maddeler ile ilişkili kitaplar seçilmiştir. “Beş Duyumuz” ünitesi ile ilgili çocuk kitaplarına erişim sağlamak için çeşitli kaynaklar kullanılmıştır. Bunlar; kütüphanelerde katalog taraması, özel ve devlet okullarındaki kütüphanelerin araştırılması, sınıf kütüphaneleri, fen bilimleri ile ilgili çocuk kitapları satan İnternet siteleri, yayıncılarla bireysel görüşmeler ve kitapevlerinden kitaplar temin edilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda 35 kitaba ulaşılmıştır. Bilgilendirici çocuk kitapları arasından “Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilen, çocuk kitaplarının bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri taşıyan ve fen bilimleri dersinin kazanım ve içeriği ile örtüşen bilgilendirici çocuk kitapları incelenmiştir.

Tablo 1*İncelenen Kitap Listesi*

Sayı	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Kitabı Resimleyen	Yayınevi	Basım Yılı	Sayfa Sayısı
1	İnsan Vücudu	Kristie Wagner	Conor Buckley	Orman Kitap	2023	68
2	Komik İnsan Vücudu	Serhat Filiz	B&S Ajans	Çocuk Gelişimi Yayınları	2022	48
3	İnsan Vücudu	Cristina Peraboni	Giulia De Amicis	Mandolin Yayınevi	2022	72
4	Olağanüstü İnsan Vücudu	Jane Parker	David Burroughs ve Biz Hull	Teleskop Popüler Bilim	2022	32
5	Beş Duyu Fen Köyü	Yusuf Çelebi ve İkbâl Yıldırım	Bünyamin Özgül	Model Çocuk	2020	63
6	Vücudumuzu Tanıyalım	Bilgi yok	Bilgi yok	Salmat	2020	36
7	İnsan Vücudunu Öğreniyorum	Ivana Bajovic	Mladen Andelkovic	Teleskop Popüler Bilim	2020	32
8	İlginç Vücudumuz	Muhammet Cüneyt Özcan	Beyzanur Karabulut	Teleskop Popüler Bilim	2020	160
9	Larousse Bilgi Haznesi İnsan Vücudu	Jack Guichard	Bilgi yok	Almidilli Yayınevi	2019	25
10	Bilim Bunu Çözer Burun Bilir	Ellen Weiss	Margeaux Lucas	TÜBİTAK	2019	32

11	Bilim Bunu Çözer Serisi-O Ses Ne?	Mary Lawrence	Lynn Adams	TÜBİTAK	2019	32
12	Bilim Bunu Çözer Serisi-Sihirli Mercek	Sarah Willson	Amy Wummer	TÜBİTAK	2019	32
13	Beş Duyu	Emilie Beaumont	Catherine Ferrier	1001 Çiçek Kitaplar	2018	18
14	Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor	Joanna Cole	Bruce Degen	Altın Kitaplar	2018	48
15	Bilge İle Fen'e Yolculuk "Hoş Geldin Kardeşim"	Meryem Taşçı	Hüma Kaya	Kırmızı Beyaz Yayınları Gizemli Bahçe	2018	64
16	Bilge İle Fen'e Yolculuk "Sevgili Dostum Eyşan"	Meryem Taşçı	Hüma Kaya	Kırmızı Beyaz Yayınları Gizemli Bahçe	2018	64
17	Bilime İlk Adım Vücudumuz Ve Duyularımız	Peter Riley	Franklin Watts	Almidilli Yayınevi	2018	28
18	Çocuklar ve Gençler için Vücudumuz	Anna Claybourne	Stephen Moncrieff ve Juliet Percival	1001 Çiçek Kitaplar	2018	112
19	Muhteşem Vücudumuza Yolculuk	Anna Claybourne	Mar Ferrero	TÜBİTAK	2018	128
20	Çocuklar İçin Vücudumuz	Emmanuelle Lepetit	François Daniel ve Anne de Chambourcy	Teleskop Popüler Bilim	2018	45

21	Merak ediyorum Da Vücudumda Neler Oluyor?	Brigid Avison	Kapak Resmi: Ruby Green Karikatür: Tony Kenton	Beyaz Balina Yayınları	2018	32
22	Araştırma Dizisi İnsan Vücudu	Kolektif	Bilgi yok.	Teleskop Popüler Bilim	2017	32
23	İlk Sorular ve Cevaplarla İnsan Vücudu	Miles Kelly	Mike Foster	Almidilli Yayınevi	2016	32
24	İlk Kitabım İnsan Vücudu	Jen Green	Resimleyici: Bilgi Yok	Mavi Kelebek Yayınları	2016	78
25	İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler	Emma Dods ve Patricia Macnair	Sayfa Düzeni: Belgin Tuna	Mavi Kelebek Yayınları	2016	32
26	İnsan Vücudu Tiyatrosu	Maris Wicks	Maris Wicks	Domingo Yayınevi	2015	222
27	Parçalardan Bütüne: İnsan Vücudu	Scott Forbes ve Arianna Klepac	Bilgi yok	1001 Çiçek Kitaplar	2014	64
28	Vücudumuz	Sylvie Baussier	Fabienne Moreau	ODTÜ Yayıncılık	2011	48
29	Minik Ansiklopedi İnsan Vücudu	Fiona Chandler	David Hancock-John Woodcock	TÜBİTAK	2011	64
30	İçiyile Dışıyla Vücudumuz	Alastair Smith ve Judy Tatchell	Maria Wheatley	TÜBİTAK	2010	48
31	Duyularımız	Nuria Roca	Rosa Maria Curto	TÜBİTAK	2008	35

32	İlk Okuma Vücudumuz	Stephanie Turnbull	Adam Larkum	TÜBİTAK	2006	30
33	Eğlenceli Bilgi Harika Vücudumuz	Nick Arnold	Tony De Saulles	Timaş Yayınları	2005	160
34	Beş Duyu	Rebecca Treays	Christyan Fox	TÜBİTAK	1999	32
35	Duyu Organlarımız	Mehmet Kına	Bilgi yok	Ata Yayıncılık	Bilgi yok	16

Tablo 1’de yer alan kitapların incelemesi için, çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu kaynaklar arasında, güncel yayın evlerinde bulunan kitaplar, yayıncılar ile gerçekleştirilen bireysel görüşmeler sonucunda temin edilen kitaplar, çocuk kitapları satan internet siteleri, devlet ve özel okul kütüphaneleri, sınıf kitaplıklarındaki kitaplar ve kütüphanede yapılan katalog taramaları bulunmaktadır. Bu kaynakların incelemesi sonucunda, ilgili konuyla ilişkili 35 kitap değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada 3. sınıf “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitaplarının değerlendirebilmek amacıyla araştırmacı tarafından “Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır. Değerlendirme formu hazırlanırken, araştırmacı tarafından 6 ay alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazın taraması sonucunda temalar belirlenmiş olup bu temalar detaylı bir şekilde maddelendirilmiştir. Hazırlanan değerlendirme formunun geçerliği ve güvenilirliğinin sağlanması için alanında uzman iki akademisyen ve deneyimli sınıf öğretmeninin görüş ve önerileri alınmıştır. Kitapların resim özellikleri ve çocuğun yaş seviyesine uygunluk bakımından değerlendirilmesinde ise uzman resim öğretmenin görüş ve önerileri alınmıştır.

Uzmanlardan alınan görüş ve önerilerden sonra değerlendirme formunda bazı maddeler yeniden düzenlenirken bazı maddelerin ise çıkartılmıştır. Düzenlemelerden sonra değerlendirme formu 14 maddeye indirilmiştir. Değerlendirme formu, Likert ölçeği şeklinde hazırlanmış, “evet (1)”, “kısmen (2)”, “hayır (3)”, “bilgi yok (4)” şeklinde değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. Değerlendirme formunda “Bilgilerin Geçerliği”, “İçerik ve Sunuş Şekli”, “Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı” ve “Resimleme Özellikleri” adlı dört

bölümden oluşmaktadır. Çocuk edebiyatı ve fen bilimleri alanında uzman akademisyenlerin ve 25 yılın üzerinde deneyimi olan sınıf öğretmeninin görüş ve önerileri alındıktan sonra değerlendirme formu son halini almıştır (Tablo 2).

Yerli ve yabancı çocuk kitapları arasından "Beş Duyumuz" ünitesine yönelik kitaplar "Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu" kullanılarak değerlendirilmiştir. Son olarak, 3.sınıf fen bilimleri dersi "Beş Duyumuz" ünitesi kazanım ve içeriği ile örtüşmesi bakımından incelenmiştir. Veri toplama ve analiz süreçleri birlikte yürütülmüştür.

Tablo 2

Bilgilendirici Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Formu

AÇIKLAMA: 3.Sınıf Fen Bilimleri Dersi "Beş Duyumuz" ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitapları seçkisini değerlendirmek amacıyla aşağıdaki form hazırlanmıştır. Değerlendirme formu araştırmacı tarafından, "Beş Duyu" ünitesini konu alan kitapları değerlendirmek için kullanılmıştır.

Bilgilendirici Çocuk Kitaplarının Değerlendirilmesi		Evet (1)	Kısmen(2)	Hayır (3)	Bilgi Yok (4)
1	Yazar konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahiptir.				
2	Kitapta verilen bilgiler bilimseldir.				
3	Kitapta verilen bilgiler günceldir.				
4	Kitabın konusu 3.sınıf fen bilimleri öğretim programındaki kazanımlar kapsamında yeterli bilgi içermektedir.				
5	Hedeflenen okuyucu kitlesi 3.sınıf öğrencileri için uygundur.				
6	Bilgilendirici kitap, öğrencilerin "Beş Duyumuz" ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır.				

- 7 Bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmaktadır.
- 8 Doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmektedir.
- 9 Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.

-
10	Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgiler sunulmaktadır.	Kitabın
Organizasyonu
ve Kitabın
Formatı
11	Kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda ek bilgiler (indeks, sözlük, kaynakça) yer almaktadır.	
-

12	Kapak resmi ilgi çekici ve konusu ile uyumludur.	
13	Konu ile resimler birbiri ile uyumludur.	Resimleme
Özellikleri
14	Seçilen teknik, konu ile uyumludur.	
-

Verilerin Analizi

Bu araştırmada betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analizin kullanılmasının nedeni ise bilgilendirici çocuk kitaplarının önceden hazırlanmış olan değerlendirme formundaki kriterlere göre analiz edilmiş olmasıdır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre, betimsel analiz yönteminde önceden belirlenen temalara göre bir çerçeve oluşturulur. Araştırma verileri bu çerçeveye göre özetlenir ve yorumlanır. Belirlenen temaların özetlenip yorumlanmasından sonra araştırmacı kendi yorumlarını yapabilir ve sonuca varabilir.

Araştırmanın geçerliği açısından, bir başka kişi tarafından aynı değerlendirme formu kullanılarak "Beş Duyu" kitabı incelenmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Bütün bu veri toplama ve analiz süreçleri, araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla birlikte yürütülmüştür. Sonuç olarak, bu araştırma doğru ve güvenilir bir şekilde yapıldığı ve elde edilen bulguların, ilkokul 3. sınıf fen bilimleri dersinde kullanılabilecek olan "Beş Duyumuz"

ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitapları seçkisi oluşturulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin araştırmanın alt problemlerine ve değerlendirme formundaki kriterlere göre önceden betimlenmiş olup, belirli bir çerçeve çizildikten sonra analiz yapılmıştır. Analiz sırasında tablolar kullanılmış olup, tablolar ile ilgili betimlemeler ve yorumlar yapılmıştır. Analiz bittikten sonra ortaya çıkan bulgular, yorumlar ve tartışmalar yapılmıştır. Araştırmanın alt problemleri ve bu sorulara ilişkin betimlemeler aşağıda yer almaktadır.

Alt Problemler

Araştırma amacı doğrultusunda alt problemler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilecek çocuk kitapları nelerdir?
2. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik çocuk kitaplarının bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri taşıma düzeyi nedir?
3. İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik hazırlanan çocuk kitaplarının fen bilimleri dersinin kazanım ve içeriği ile örtüşmekte midir?

Tablo 3

Araştırma Probleminde Kullanılan Veri Analizleri

Araştırma Sorusu	Veri Analizi
Soru 1	Alan Yazın Taraması
Soru 2	Değerlendirme Formu
Soru 3	Değerlendirme Formu

Tablo 3’te birinci alt problemin analizinde alan yazın taramasından yararlanılmıştır. İncelen kitapları belirlemede yöntem, izlenen yollar ve bu kitaplara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. İkinci alt problemin analizinde değerlendirme formunda yer alan 1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 13 ve 14. maddeler analiz edilmiştir. Analiz edilen maddelerin numarası, teması ve madde açıklamaları Tablo 4’te verilmiştir. Üçüncü alt problemin analiz edilmesinde

değerlendirme formunda yer alan 4, 5, 6 ve 9. maddeler analiz edilmiştir. Analiz edilen maddelerin numarası, teması ve madde açıklamaları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4

Bilgilendirici Eserlerde Bulunması Gereken Özellikler

Maddelerin Numarası	İlgili Tema	Maddelerin Açıklaması
Madde 1	Bilgilerin Geçerliği	Yazar konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahiptir.
Madde 2	Bilgilerin Geçerliği	Kitapta verilen bilgiler bilimseldir.
Madde 3	Bilgilerin Geçerliği	Kitapta verilen bilgiler günceldir.
Madde 7	İçerik ve Sunuş Şekli	Bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmaktadır.
Madde 8	İçerik ve Sunuş Şekli	Doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmektedir.
Madde 10	Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı	Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgiler sunulmaktadır.
Madde 11	Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı	Kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda ek bilgiler (indeks, sözlük, kaynakça) yer almaktadır.
Madde 12	Resimleme Özellikleri	Kapak resmi ilgi çekici ve konusu ile uyumludur.
Madde 13	Resimleme Özellikleri	Konu ile resimler birbiri ile uyumludur.
Madde 14	Resimleme Özellikleri	Seçilen resimleme tekniği, konu ile uyumludur.

Tablo 4, bilgilendirici kitapların değerlendirilmesi sırasında bulunması gereken özelliklerin belirlenmesi ve sunulması açısından önemli bir kaynak olabilir. Tabloda yer alan maddeler, ilgili temaya göre numaralandırılmıştır ve açıklamaları da ayrıca belirtilmiştir. Tablodaki numaralandırma sistemi ve açıklamalar, bilgilendirici kitapların nitelikli bir şekilde değerlendirilmesi için rehber niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, öğretmenler, öğrenciler ve diğer ilgilenen kişiler tarafından kullanılabilir bir referans kaynağı olabilir.

Tablo 5

Fen Bilimleri “Beş Duyumuz” Ünitesinin Kazanım ve İçeriği Kapsama Durumu

Maddelerin Numarası	İlgili Tema	Maddelerin Açıklaması
Madde 4	Bilgilerin Geçerliliği	Kitabın konusu 3. sınıf fen bilimleri öğretim programındaki kazanımlar kapsamında yeterli bilgi içermektedir.
Madde 5	İçerik ve Sunuş Şekli	Hedeflenen okuyucu kitlesi 3. sınıf öğrencileri için uygundur.
Madde 6	İçerik ve Sunuş Şekli	Bilgilendirici kitap, öğrencilerin “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır.
Madde 9	İçerik ve Sunuş Şekli	Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.

Tablo 5, 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesiyle ilgili bilgilendirici kitapların kazanım ve içerikleri bakımından incelenmesi için hazırlanmıştır. Tablodaki numaralandırma sistemi ve açıklamalar, öğretmenlerin ve diğer ilgili kişilerin bu kitapları seçerken ve kullanırken dikkat etmeleri gereken temel noktaları belirlemelerine yardımcı olabilir. Bu tablo, bu alanda yapılan araştırmalar sonucunda bulunan kitapların değerlendirilmesinde kullanılabilecek bir rehber niteliği taşıyabilir. Ayrıca tablo, öğretmenlerin sınıf içi materyal seçiminde ve öğrencilerin öğrenme sürecine yönelik destekleyici kaynak arayışlarında da kullanılabilir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde 35 adet bilgilendirici çocuk kitabının araştırmanın alt problemlerine göre analizlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Analiz edilen kitaplarda “Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilecek çocuk kitapları belirlenmiş olup, çocuk kitaplarının bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikler ve 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik hazırlanan çocuk kitaplarının fen bilimleri dersi kazanım ve içeriği ile örtüşmesine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Bulgular

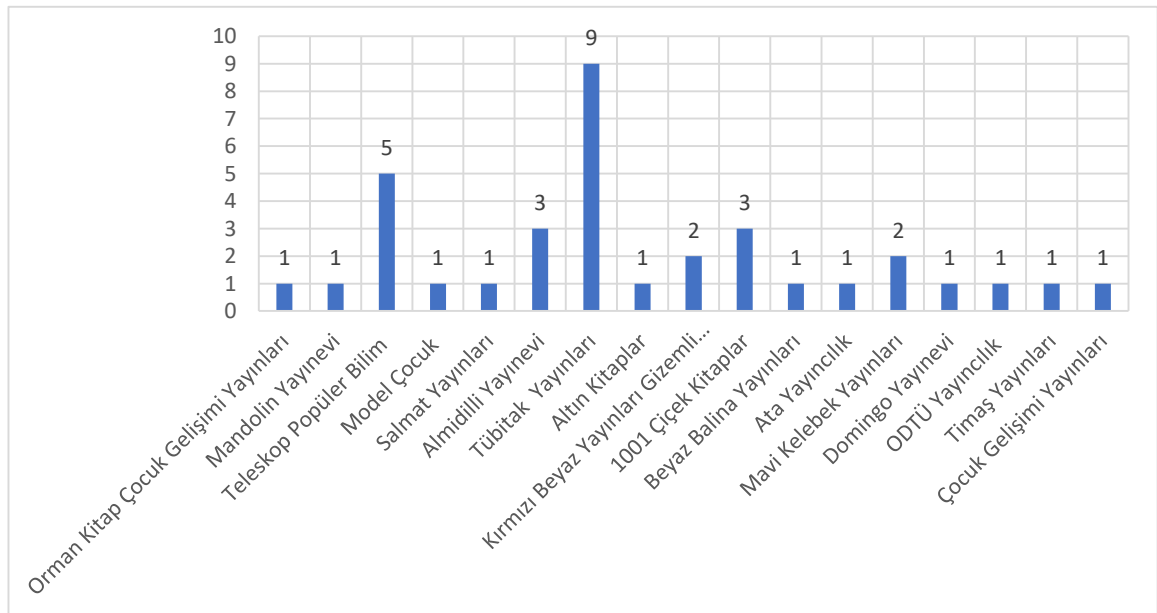
Araştırmanın 1. alt problemi olan “İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilecek çocuk kitapları nelerdir?” sorusuna cevap bulmak için alan yazın taraması yapılmıştır. 35 kitap ile ilgili yayınevi, basım tarihleri ve yerli ve yabancı yazarlar ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

Yayınevleri Hakkında

Analiz edilen kitapların yayınlandığı yayınevleri hakkında genel bilgi sağlamak amacıyla alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Yayınevleri ile ilgili yapılan incelemede, bilgilendirici türdeki kitaplar üzerinde en fazla hangi yayınevinin çalıştığı incelenmiştir. Şekil 1’de analiz edilen kitaplar ile ilgili yayınevi bilgisi ve kaç tane kitap yayınladığı yer almaktadır.

Şekil 1

İlgili Yayınevleri

Analiz edilen kitapların yayınevlerine göre dağılımı, Şekil 1'de ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Sütun grafiğinde, her yayınevinden kaç tane kitabın analiz edildiğini ve toplam kaç kitabın incelendiğini göstermektedir. Bu grafikte, toplamda 17 farklı yayınevi bulunmaktadır. Yayınevleri ile ilgili bilgiler şu şekildedir;

Orman Kitap Yayınevi (<https://ormankitap.com/hakkimizda/>) 0-3 yaştan, 12 yaş ve üzeri çocukların gelişimi için destekleyici kitaplar yayınlayan bir yayınevidir. Yayınladıkları kitaplar ile çocukların zekâ, dil, duygusal, bilişsel, sosyal ve motor gelişimlerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Yayınladıkları kitaplar arasında bilgilendirici kitapların yanı sıra, kurgu dışı kitaplar da yer almaktadır. Yayın kataloğuna her yıl 40 adet yeni kitap eklemeyi hedeflemektedir. Okuyucu kitlesi olarak çocuklara yönelik kitaplarının yanı sıra yetişkinlere göre de kitaplar bulunmaktadır. Yayınevinin kitapları, yazarların deneyimleri, araştırmaları ve uzman görüşleri temel alınarak yazılmaktadır. Ayrıca, yayınevinin kitapları doğaya saygılı, organik ve geri dönüştürülebilir malzemelerden üretilmektedir

Mandolin Yayınevi (www.mandolin.com.tr) 0-18 yaş arası çocuklara yönelik kitaplar yayımlamaktadır. Edebiyat, sanat, müzik, tarih, psikoloji gibi farklı konularda yayınlar yapmaktadır. Bilgilendirici türde ve kurgu türünde kitapları bulunmaktadır. Yazarların her yaş grubuna göre birçok kitap çeşidi okuyucu ile buluşturulmaktadır. Yayınevinin kitapları, kitap fuarlarında yer almakta ve yazar ile imza günleri düzenlenmektedir.

Teleskop Popüler Bilim (<http://teleskoppopulerbilim.com/>) teknoloji, tarih, sağlık, bilim, insan biyolojisi ve doğa gibi birçok farklı konuda popüler bilim kitapları yayımlamaktadır. Yayınevinin öncelikli amacı, bilimsel konuları anlaşılır bir dille okuyuculara sunmak ve geniş kitlelerin bilimsel bilgiye erişimini kolaylaştırmaktır. Bu doğrultuda, yayınevi birçok bilimsel konuda, uzmanların kaleme aldığı kitapları yayınlamaktadır. Teleskop Popüler Bilim Yayınevinin internet sitesindeki kitaplar ve "Neler Yapıyoruz" kısmında yer alan bilgilere göre yayınevinin misyonu, çocuklara kitaplar aracılığı ile bilimi sevdirmektir. Aynı zamanda yayımlanan popüler bilim kitapları ile de okuyucuların bakış açılarını genişletmeyi hedeflemektedir. Yazarların uzmanlığına dayanan bilimsel içerikler, her yaştan okuyucu kitlesine hitap etmektedir.

Model Çocuk Yayınları (<https://www.modelcocuk.com.tr/kategori/hikayeler>) çocuk kitapları, hikâye kitapları ve eğitici kitaplar yayınlamaktadır. Çocukların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirirken aynı zamanda öğretici ve eğitici kitaplar yayınlamaktadır. Çoğunlukla bilgilendirici türde kitap setleri yayınlamaktadır. Bu setler fen bilimleri ve Türkçe derslerine destek olmak amacıyla okullarda kullanılabilir. Yayınladıkları kitap setlerinin içerisinde kitap ile ilgili değerlendirme kitapçıkları bulunmaktadır. Bu kitapçıkta

bulunan sorular ile öğrencileri okuduğunu anlama açısından test edilebilmektedir. Yayınevindeki kitapların tamamı yerli yazarlar tarafından yazılmıştır.

Salmat Yayınları (<https://www.salmat.com.tr/tr/page/hakkimizda-86>) artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik gibi farklı alanlardaki çalışmalarını kitaplara da yansıtmıştır. Kitaplarda ARTGESOFT yazılımı kullanarak, kitaplardaki görselleri gerçeklik uygulaması ile görsellerin üç boyutlu şekilde görülmesini sağlamıştır. Telefon ve tabletlerin kamerası ile çalışan gerçeklik teknolojisini eğitim sektörüne taşımıştır.

Almidilli Yayınevi (<http://www.almidilli.com/>) Arkadaş Yayınevi ve yayın grubu olarak 1980 yılında kurulmuştur. 8 farklı yayıncı ile çalışarak okurlarına hizmet vermektedir. Bu yayınlar Binbir Çiçek Kitaplar, Arkadaş Yayınevi, Akılçelen Kitaplar, Almidilli Yayınları, Mavi Kelebek, Angora Yayıncılık, Kurukafa Yayınevi, Düş Sözcükleri yayıncıları ile çalışmaktadır. Arkadaş yayın grubunun bir markası olan Almidilli yayınları edebiyat, tarih, sosyal bilimler ve popüler bilim konularında yayınlar yapmaktadır. Yazarların özgün eserleri, klasik eserlerin yeniden basımları ve popüler bilim kitapları gibi birçok kitap çeşidi sunmaktadır. Yayınevinin çıkarttıkları kitapların tamamı yabancı yazarlar tarafından yazılmış Türkçe 'ye çevrilmiş kitaplardır. Almidilli Yayın Grubun çoğunlukla bilgilendirici türde kitaplar yayınlamaktadır. Bilgilendirici kitapların yanı sıra Dünya Klasikleri de yer almaktadır.

TÜBİTAK (<https://yayinlar.tubitak.gov.tr/content-hakkimizda>) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bünyesinde yer alan yayınevidir. Özellikle fen bilimleri, bilimsel ve teknolojik konularda kitaplar yayınlamaktadır. 1993 yılından beri TÜBİTAK popüler bilim kitapları yayınlanmaktadır. Yetişkin, çocuk ve gençlik ve okul öncesi kitaplığı yer almaktadır. Yayınevinin internet sitesinde yer alan "Hakkımızda" kısmındaki bilgilere göre yayınevinin misyonu, toplumu okumaya, öğrenmeye ve eleştirel düşünmeye destekleyen eserler ortaya koymaktadır. Çocuk ve gençler için yayımlanan kitaplarda çocukların merakını gidermek amacıyla çocukların çevresini ve kendini tanımasına fırsat veren özel kitaplar yayınlanmaktadır. Çocukların hayal güçlerini besleyerek, onların ilgi alanlarına göre geniş kitap yelpazesi sunmaktadır.

Altın Kitaplar (<https://www.altinkitaplar.com.tr/kurumsal/>) Türkiye'nin önde gelen yayınevlerinden biridir ve çocuklar, gençler ve yetişkinler için çeşitli türlerde kitaplar yayınlamaktadır. Altın Kitaplar, Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Altın Kitaplar Yayınevinde her yaşa göre kitap bulunmaktadır. Bilim, kişisel gelişim, Dünya ve Türk edebiyatı, çocuk kitapları yer almaktadır. Her yaş grubuna yönelik geniş bir kitap yelpazesi vardır. 64 yıldır kesintisiz bir şekilde kitap yayınlamaya devam etmektedir. Yayınevi, çocuk edebiyatına karşı ekstra özen göstermektedir. Yerli çocuk edebiyatının yanı sıra başarılı çevirmenler ile çalışarak Dünya Çocuk Edebiyatından da kitaplar yayınlamıştır. Çocuk edebiyatına ek olarak alanında uzman kişiler ve profesörlerle çalışarak çocuklar için yardımcı kitaplar, test kitapları, sözlük ve atlas yayınlamaktadır birçok

yayını okuyucu ile buluşturmaktadır. Ticari bir kaygı duymadan edebiyat ve felsefe alanında çalışmalarına devam etmektedir. Gelişen ve değişen dünyanın getirdiği yenilikleri yakalayabilmek için başarılı kadrosu, yeniçağın çocukları ve güncel konuları ile yeni içerikler üretmektedir. Altın Kitaplar Yayınevinin sitesinin benimsediği misyon şu şekilde açıklanmaktadır; “Yaşamda varoluş amacınız, bilgilendirmek, aydınlatmak, eğlendirmek, heyecanlandırmak, mutlu etmek” şeklindedir.

Kırmızı Beyaz Yayınları (<https://www.kirmizibeyazkitap.com/hakkimizda>) Kırmızı Beyaz Yayınları, kaynak kitap, hikâye kitapları ve okulöncesi eğitime yönelik eğitim yayıncılığıdır. 2008 yılından beri uzman kadrosu ile 900’ün üzerinde yayın çıkartmıştır. Kırmızı Beyaz Yayınları’nın Gizemli Bahçe Serisi, özellikle bilgilendirici ve hikâye kitapları türünde çocuklar için hazırlanmış kitap serileridir.

1001 Çiçek Yayınları (<http://www.binbircicekkitaplar.com.tr/>) Arkadaş Yayınevi ve yayın grubu olarak 1980 yılında kurulmuştur. 8 farklı yayıncı ile çalışarak okurlarına hizmet vermektedir. Bu yayınlar Binbir Çiçek Kitaplar, Arkadaş Yayınevi, Akılçelen Kitaplar, Almidilli Yayınları, Mavi Kelebek, Angora Yayıncılık, Kurukafa Yayınevi, Düş Sözcükleri yayıncıları ile çalışmaktadır. Arkadaş yayın grubunun bir markası olan 1001 Çiçek Kitaplar, çocuklar için özenle seçilmiş kitapları yayımlayan bir yayınevidir. Farklı türde kitaplar yayınlamaktadır. Kitaplar, farklı yaş gruplarına uygun olarak hazırlanmıştır ve çocukların okuma alışkanlıklarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Yayınevinin çıkarttıkları kitapların tamamı yabancı yazarlar tarafından yazılmış Türkçe ’ye çevrilmiş kitaplardır.

Beyaz Balina Yayınları (<https://www.beyazbalina.com.tr/>) 2000 yılından beri Türkiye’de çocuk edebiyatına önemli katkılar sağlayan yayınevlerinden biridir. Ağırlıklı olarak çocuklar için öykü, masal, roman ve resimli kitaplar yayınlamaktadır. Roman, fantastik, korku, Türk ve Dünya klasikleri alanında birçok farklı türde kitaplar okuyuculara sunulmuştur. Hem kaliteli hem de uygun fiyatlı ürünler yayınlayarak kitapları birçok okura ulaşmayı sağlamıştır.

Ata Yayıncılık (<https://www.atayayincilik.com.tr/>) eğitim alanı ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Yayınevi tüm dersler, soru bankası, öykü dizisi, boyama kitabı atlas, sözlük gibi geniş bir yelpazede yayın yapmaktadır. Ayrıca Türkçe öğretiminde kullanılan yayınların da üreticisi konumundadır. 1. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm yaş gruplarına yönelik kitaplar yayınevinde mevcuttur.

Mavi Kelebek Yayınları: (<https://www.arkadasgrup.com/Kurumsal/Hakkimizda>) Arkadaş Yayınevi ve yayın grubu olarak 1980 yılında kurulmuştur. 8 farklı yayıncı ile çalışarak okurlarına hizmet vermektedir. Bu yayınlar Binbir Çiçek Kitaplar, Arkadaş

Yayınevi, Akılçelen Kitaplar, Almidilli Yayınları, Mavi Kelebek, Angora Yayıncılık, Kurukafa Yayınevi, Düş Sözcükleri yayıncıları ile çalışmaktadır. Arkadaş Yayınevi, alanında uzman kişiler ile yürütmektedir. Türkiye’de popüler olan bir yayınevidir ve özellikle gençlik edebiyatı, müzik, çizgi roman, kültür, macera, bilim kurgu ve fantastik türlerde kitaplar yayınlamaktadır. Mavi Kelebek Yayınlarının kitaplarının çoğu bilgilendirici türde kitaplardır.

Domingo Yayınevi (<https://domingo.com.tr/>) 2007 yılının sonlarına doğru kurulmuş olan, İstanbul merkezli Domingo Yayınevi, çeşitli konularda yayınlar üretmektedir. Yayınevinin misyonu, kaliteli kitapları kaliteli çevirmenler ile okuyucular ile buluşturmaktır. Yayınlarına kurgu dışı eserler ile başlamasına rağmen büyüyen ekibi sayesinde edebiyat ve daha sonra çocuk kitapları yayınlamışlardır. Yayınladıkları çocuk kitapları yaş gruplarına göre ayrılmakta, her yaş grubuna göre farklı türde kitaplar yer almaktadır. 9 yaş ve üstü kitap grubunda bilgilendirici, fantastik, macera ve klasik eserler yer almaktadır. Kitapların nitelikli çevirileri ve kaliteli resimlemeleri ile okuyucularla buluşturmuşlardır.

ODTÜ Yayıncılık (<http://www.oyep.com.tr/?c=3>) Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren ODTÜ Yayıncılık, üniversitenin eğitim, bilim, teknoloji, sosyal ve beşeri bilimler alanındaki çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla yayın yapmaktadır. 1966 yılında kurulmuştur. Özellikle fen bilimleri, mühendislik ve sosyal bilimler alanlarında kitaplar yayınlamaktadır. Yayınevinin misyonu, akademik bilgiyi herkesin anlayarak ve keyifle okumasını sağlamaktır. Aynı zamanda okuma alışkanlığını geliştirmek ve düşünme becerilerini geliştirecek kitaplar yayınlamaktır. Kitapların çevirilerinde nitelikli olmasına ayrıca önem verilmektedir. Yayınevinin elde ettiği gelir, ODTÜ öğrencilerine burs şeklinde yardıma dönüşmektedir. Yayınevinin bazı kitapları 2006 yılında Sedat Simavi ödülü kazanmıştır. Çalışmalarına ara vermeden her yıl yeni kitaplar yayınlarak yayın yelpazesini geliştirmektedir.

Timaş Yayınları (<https://timas.com.tr/hakkimizda>) 1982 yılında kurulan Timaş Yayınları, eğitim, edebiyat, kültür, sanat ve çocuk kitapları gibi konularda yayın yapmaktadır. Türkiye’de ve Dünya’da popüler olan bir yayınevidir. Özellikle çocuk edebiyatı, gençlik edebiyatı, roman, öykü, deneme ve araştırma gibi birçok alanda kitaplar yayınlamaktadır. Türkçe ve yabancı dilde kitaplar üretmektedir. Yayınevinin internet sitesinde yer alan “insana faydalı olmak, bilgiyi onu talep eden herkesle paylaşabilmek” cümlesi ile misyonunu anlatmaktadır. Değişen teknolojiye uyum sağlayarak, yeni nesil yayıncılardan olmuştur. E-kitap, sesli kitap ve dijital platformlar gibi teknolojinin getirdiği yenilikleri okuyucular ile buluşturmuşlardır. <https://timas.com.tr/hakkimizda>

Çocuk Gelişimi Yayınları (<https://www.dr.com.tr/yayinevi/cocuk-gelisimi-yayinlari/s=10006597>) Yayınevinin kendi sitesi olmadığı için bu yayınevi hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Yayınevinin kitaplarına D&R kitapevinden ve sitesinden ulaşılabilir. İnternet sitesinde çocuk gelişimi, eğitim ve etkinlik, dikkat ve görsel algı kitapları yayınlanmaktadır Yayınevlerindeki kitaplar çoğunlukla yerli ve kolektif yazarlardır.

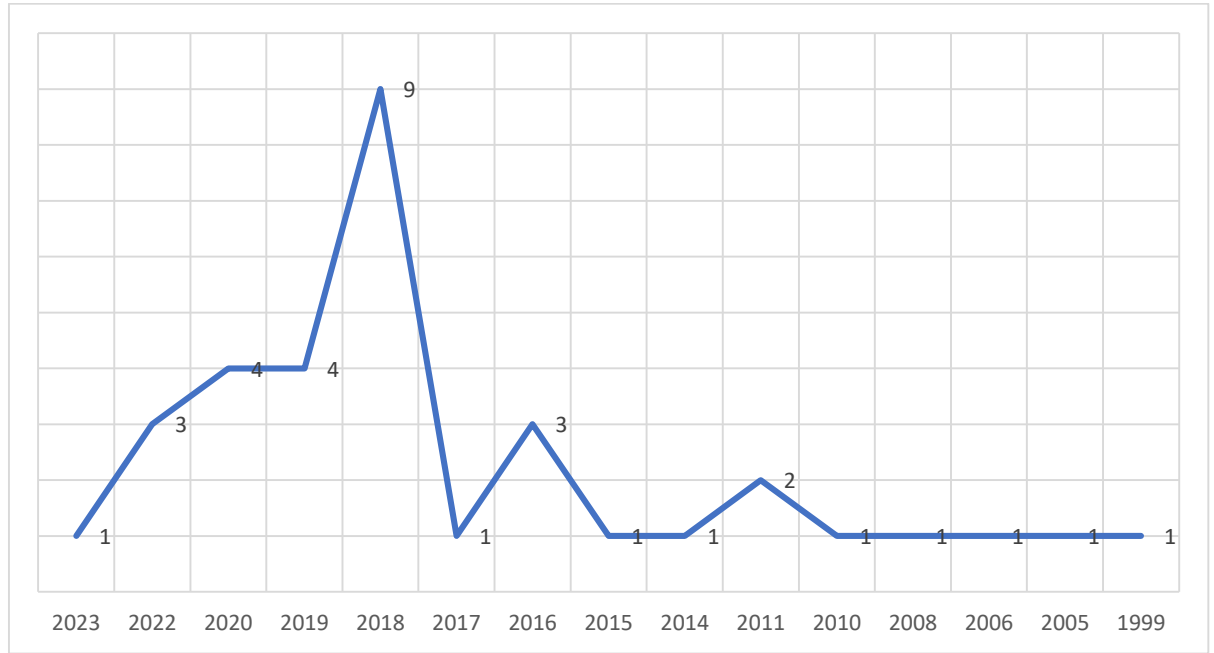
Yapılan incelemeler sonucunda, bilgilendirici türdeki kitapların en fazla TÜBİTAK tarafından yayınlandığı görülmektedir. TÜBİTAK sonra, Teleskop Yayınevinin bilgilendirici türde en fazla kitap yayınlandığı bulgusu elde edilmiştir.

Basım Tarihleri Hakkında

Bu kısımda, 1999 yılından 2023 yılına kadar olan dönemde yayınlanmış olan beş duyumuz ile ilgili olan kitapların basım yılları ve bilgilendirici kitapların yaygınlığı bakımından incelenmiştir.

Şekil 2

Yıllara Göre Yayınlanan Kitaplar

Şekil 2’de yer alan grafikte yıllara göre konu ile ilgili incelenmiş olan bilgilendirici kitapların sayısı yer almaktadır. Tablodaki verilere göre duyu organlarımız ile ilgili en çok 2018 yılında 9 kitap yayınlanmıştır. Bunu 2020 ve 2019 yılında yayınlanmış olan 4 kitap takip etmiştir. 2022’de de 3 kitap yayınlanmıştır. 2023 yılının Ocak ayında ise 1 tane kitap bilgilendirici kitap yayınlamıştır. 2016 yılından sonra yayımlanan bilgilendirici kitap

sayısında artış olmuştur. 2023 yılı henüz bitmediği için yeni bilgilendirici kitapların yayınlanabileceği düşünülmektedir. 2017, 2015, 2014, 2010, 2008, 2006, 2005 ve 1999 yıllarında basılan bir tane kitap incelenebilmiştir. Bu yıllarda yayımlanan kitap sayısının azlığı bilgilendirici kitabın önemi yeterince fark edilemediğini gösteriyor olabilir. Basım tarihi bilgisi yer almayan, "Bilgi Yok" olarak değerlendirilen bir kitap da mevcuttur. İncelenen kitaplar arasında en eski basım tarihi olan kitap 1999 yılına aittir. Bilime ve fen bilimlerine olan ilginin artması, insanların yeni bilgi öğrenme isteği ve bilgiye kolay erişim sayesinde yayınevlerinde bilgilendirici kitapların basımında artış olduğu düşünülebilir.

Yerli ve Yabancı Yazarlar Hakkında

Bu kısımda, yazarlarının yerli ve yabancı olma durumları incelenmiş ve sonuçlar tabloda gösterilmiştir. Bu analiz, yabancı yazarların yerli yazarlara göre bilgilendirici türde daha fazla kitap yayınladıklarına dair bir bakış açısı sunabilir. Tablo 6'da detaylı bir şekilde veriler yer almaktadır.

Tablo 6

Yerli ve Yabancı Yazarlar Hakkında

Yerli Yazarlar	Yabancı Yazar	Yazar Hakkında Bilgi Bulunmayan	Kolektif Yazar
5	26	1	1

Yapılan incelemeler sonunda Tablo 6'da yabancı yazarların bilgilendirici türde daha fazla kitap yayımlandığını göstermektedir. Tablodaki verilere göre, toplamda 35 kitap incelenmesine rağmen aynı yazarın birden fazla kitabı olduğu için toplam 33 yazarın kitabı incelenmiştir. Yazarların milliyetlerine bakıldığında, 5 yazarın yerli, 26 yazarın yabancı ve 1 yazar hakkında da bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca, 1 kitabın da kolektif olduğu belirtilmiştir. Kitaplarda yerli yazarların, yabancı yazarlara göre daha az yer aldığı görülmektedir. Ayrıca yazar hakkında bilgi bulunmayan kitapların var olması, yazarlar hakkında tam bir bilgi sahibi olunması konusunda eksik kalmasına neden olabilir. Yazar hakkında bilgi bulunmayan kitap son iki yıl içinde basılmış ve okullarda fen bilimleri dersi ile ilişkilendirilerek popüler bir şekilde okutulan kitaplardan birisidir. Sonuç olarak, bu tablo, kitapların yazarlarının milliyetleri hakkında önemli bir bilgi kaynağı oluşturabilir.

Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2. alt problemi olan “İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik çocuk kitaplarının bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri taşıma düzeyi nedir?” Sorusuna ilişkin değerlendirme formunda incelenen maddelerin numaraları, ilgili oldukları tema ve açıklamaları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7

Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu Bilgilendirici Kitaplar İle İlgili Olan Maddeler

Maddelerin Numarası	İlgili Tema	Maddelerin Açıklaması
1	Bilgilerin Geçerliliği	Yazar konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahiptir.
2	Bilgilerin Geçerliliği	Kitapta verilen bilgiler bilimseldir.
3	Bilgilerin Geçerliliği	Kitapta verilen bilgiler günceldir.
7	İçerik ve Sunuş Şekli	Bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmaktadır.
8	İçerik ve Sunuş Şekli	Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.
10	Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı	Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgiler sunulmaktadır.
11	Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı	Kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda ek bilgiler (indeks, sözlük, sorular/test, kaynakça) yer almaktadır.
12	Resimleme Özellikleri	Kapak resmi ilgi çekici ve konusu ile uyumludur.
13	Resimleme Özellikleri	Konu ile resimler birbiri ile uyumludur.
14	Resimleme Özellikleri	Seçilen resimleme tekniği, konu ile uyumludur.

Tablo 7’de bilgilendirici çocuk kitapları değerlendirme formunda yer alan, 3. Sınıf Fen Bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik hazırlanan değerlendirme formunda yer alan ilgili maddeler incelenmiştir. Tabloda madde numaraları, maddelerin incelendiği tema ve ilgili maddelerin açıklamaları yer almaktadır. Her bir maddenin ayrı ayrı analizleri yapılmış olup, yüzdeliklere çevrildikten sonra açıklamaları yazılmıştır.

Tablo 8

1. Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
1	Yazar konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahiptir.	30	1	1	3	85.71	2.86	2.86	8.57

Tablo 8’de değerlendirme formunda yer alan 1. madde “Yazar konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahiptir.” İfadesinin analizi yapılmıştır. Yazarın konu hakkında bilgi sahibi olması ve çocuk kitabı yazma konusundaki deneyimleri incelenerek kitap değerlendirilmiştir. İncelenen kitapların yazarları hakkında araştırma yapılmış ve gerekli bilgiler toplandıktan sonra analiz yapılmıştır.

Yazarların daha önce de bilgilendirici kitaplar yazmış olması ve fen bilimleri alanıyla ilişkin çalışmalar yapmasına dikkat edilmiştir. Konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olan “Muhteşem Vücudumuza Yolculuk” kitabının Amerikalı yazar Anna Claybourne çocuk kitabı yazarıdır. Bilim ve bilim deneyleri, doğa ve vahşi yaşam, sanat ve zanaat, Shakespeare ve diğer birçok konu hakkında bilgilendirici kitapların yanı sıra kafiye resimli kitaplar, mitlerin ve efsanelerin yeniden anlatımını yazmıştır. Amerikalı yazar birçok bilgilendirici kitap yazmış ve ödüller almıştır. Ödül aldığı kitaplardan birisi de “Çocuklar için Jeoloji” kitabıdır. Bilgilendirici türde yazdığı kitaplara örnek olarak; “Nereden Nereye Bilim, Nereden Nereye Buluşlar, Nereden Nereye Keşifler, Elektriğin Çarpıcı Hikâyesi, Muhteşem Vücudumuza Yolculuk” kitaplarını verebiliriz.

“Beş Duyu” kitabının yazarı Emilie Beaumont 75 yaşında Fransız bir yazardır. Çocuk edebiyatında bilgilendirici kitaplar ve okulöncesi eğitiminde kullanılmaya yönelik

birçok kitap yazmıştır. Eğlendirerek öğretmeyi hedeflemektedir. Yazar “Mevsimler, Tarih Atlası, Meslekler Atlası, Uzay Atlası” gibi kitapları yazmıştır.

Bir başka örnek ise “Vücudumuz” isimli kitabın Fransız yazarı Sylvie Baussier 59 yaşındadır. Edebiyat alanında eğitim görmüş ve bir dönem gazetecilik yapmıştır. Bir süre kütüphaneci olarak çalışmıştır. Uzun yıllar ise çocuk romanı ve belgesel yazarak kariyerine devam etmiştir. Belgesel yazarı olduğu için konu hakkında deneyime sahip olduğu düşünülmektedir. Çocuklar için eğitici, öğretici ve aynı zamanda eğlendirici kitaplar yazmıştır. Çocuklar için yazdığı bilgilendirici kitaplara örnek olarak “Söyle Bana Neden Tarih Öncesi İnsanlar, Soru ve Cevaplar ile Leonardo Da Vinci, Ulaşım Araçları” yer almaktadır.

İncelenen kitaplar içerisinde “kısmen” olarak değerlendirilen kitap “Parçalardan Bütüne İnsan Vücudu” kitabıdır. Kısmen olarak değerlendirilmesinin sebebi yazar Scott Forbes 6-8 yaş, çocuk ve gençlik ve çocuklar için bilim kategorilerinde eserler yazmış bir yazar olmasına rağmen yalnızca iki tane eseri bulunmaktadır. Bu kitaplar; “Parçalardan Bütüne: Gezegen ve Parçalardan Bütüne: İnsan Vücudu” kitaplarıdır.

İncelenen kitaplarda yazarın konu ile ilgili bilgisi olmamasına rağmen yazması veya yazdığı ilk kitap ise değerlendirilen kitaplar “hayır” olarak değerlendirilmiştir. Örneğin; “Bilim Bunu Çözer Serisi-O Ses Ne?” kitabının yazarı Mary Lawrence emekli bir reklam yöneticisidir. New York Menkul Kıymetler Borsası’nda işlem gören bir şirketin ilk kadın CEO’sudur. Yazarın ilk ve tek kitabı olduğu için yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığı düşünüldüğü için hayır şeklinde değerlendirilmiştir.

İnternet siteleri ve yayınevlerinde yapılan araştırmalar sonucunda yazar hakkında bilgiye ulaşılamaması durumunda “bilgi yok” şeklinde değerlendirilmiştir. Örneğin; yazar hakkında bilgiye ulaşılamayan kitaplardan birisi olan “Fen Köyü Beş Duyu” kitabında İnternet siteleri ve yayınevlerinde yapılan araştırmalar sonucunda iki yazar hakkında da bilgiye ulaşılamamıştır. “Vücudumuzu Tanıyalım” kitabında da yazar bilgisi yer almamaktadır. Kitabın kimin tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Bir başka örnek ise “Araştırma Dizisi İnsan Vücudu” kitabı kolektif bir kitap olduğu için yazar bilgisi içermemektedir. İncelenen kitaplarda yazar ile ilgili bilgiye ulaşılamadığı için “bilgi yok” olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 9*2. Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
2	Kitapta verilen bilgiler bilimseldir	34	1	0	0	97.14	2.86	0.00	0.00

Tablo 9'da değerlendirme formunda yer alan 2. madde "Kitapta verilen bilgiler bilimseldir." ifadesinin analizi yapılmıştır. Kitaplarda verilen bilgilerin bilimselliği incelenmiştir. Kitapların büyük çoğunluğunda verilen bilgilerin bilimsel olduğu inceleneme sonucunda ulaşılmıştır. Analiz sonucunda %97.14 evet, %2.86 kısmen, %0 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 34 tanesi evet, 1 tanesi kısmen olarak değerlendirilmiştir.

Yazarın yorum katmadan yazdığı, herkes tarafından doğruluğu kabul edilmiş bilgilerin kitapta yer alması durumunda ilgili madde "evet" şeklinde değerlendirilmiştir. İncelen kitaplar içerinden "evet" olarak değerlendirilen kitaplar arasında Emilie Beaumont tarafından yazılan "Beş Duyumuz" kitabı yer almaktadır. Örneğin; "Dilin alt kısımları ile yiyeceklerin tadını alamayız." İfadesi bilimsel bilgidir. Kitapta geçen bir başka örnek ise "Çok sevdiğimiz bir yiyeceği yiyeceğimiz zaman, örneğin küçük pasta ve tatlılar, acıkmaya başlarız ve ağzımız sulanır." İfadesi dil ile ilgili kullanılan bilimsel ifadelerdir. Burun için kullanılan bilimsel ifade ise "küçük bir kanal gözlerimizi burun deliklerimize bağlar o yüzden ağladığımızda da burnumuz akar." ifadesi örnek olarak verilebilir. Rebecca Treays tarafından yazılan "Beş Duyu" kitabının içerisindeki bilgilerin bilimsel olduğu düşünülmektedir. Örneğin; Duyu organlarının yapısı, sesin şiddeti ve frekansı ile ilgili bilgiler bilimseldir. Kitabın içerisinde yer alan başka duyu organları ile ilgili bilimsel ifade örnekleri ise "İnsan kulağının duyduğu en küçük ses 0 dB şiddetidir. Dört temel tat vardır. Tatlı, tuzlu, ekşi ve acıdır. Bebeklerin gözleri doğumdan sonra bir süre bulanık görür." Şeklinde cümleler kitapta yer almaktadır. Aynı zamanda beynin küçük bir kısmının sadece yüzleri tanımak ile görevli olduğunun bilgisi de verilmiştir. Fen Köyü Beş Duyumuz kitabında yer alan "Karanlık bir odada göz bebeklerimiz büyür. Fazla ışık her gözü rahatsız eder." İfadeleri duyu organı göz ile ilgili bilimsel ifadelerdir. Kulak ve işitme ile ilgili olan "Ses dalgalar halinde yayılır." ifadesi de bilimseldir. Kitapta yer alan bilgiler herkes tarafından kabul edilmiş bilgiler olduğu için kitapta verilen bilgiler bilimseldir.

İncelen kitaplar içerisinde “kısmen” olarak değerlendirilen kitap “Bilge ile Fen’e Yolculuk Hoş Geldin Kardeşim” adlı kitaptır. Kitabın içerisinde kulağın yapısına ilişkin sesin titreşimler ile oluştuğu bilgisi gibi teorik bilgiler bulunmaktadır. Ama kitabın içerisinde büyü, cadı gibi ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadeler ise bilimden tamamen uzak ve yaş grubuna uygun olmayan ifadelerdir. Bu yüzden kitap kısmen olarak değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplar içerisinde bilimsel olmayan kitap olmadığı için analiz sonucu sıfır olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 10

3.Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
3	Kitapta verilen bilgiler günceldir.	35	0	0	0	100.00	0.00	0.00	0.00

Tablo 10’da değerlendirme formunda yer alan 3. madde “Kitapta verilen bilgiler günceldir.” İfadesinin analizi yapılmıştır. İncelenen kitaplarda verilen bilgilerin güncelliği bakımından değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda %100 evet sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın tamamı güncel olarak değerlendirilmiştir. Örneğin; Rebecca Treays tarafından yazılan “Beş Duyu” kitabında üç boyutlu nasıl gördüğümüzü anlatmak için yakındaki treni ve uzaktaki treni üç boyutlu olarak nasıl gördüğümüzü anlatmaktadır. Üç boyutlu görmeden bahsediyor olması göz ile ilgili bilgilerin bilimsel olduğunu göstermektedir. Burun ile ilgili güncel bilgi ise bilim adamlarının yeni bir araştırma yaptığını tıpkı dildeki gibi farklı tatların sınıflandırıldığı gibi kokunun da dörde(güzel, taze, çürük, baharatlı) ayrıldığını söylemektedir. Ama bu çalışma henüz kesinleşmemiştir. Bu yüzden bu bilgi günceldir ama bilimselliği kanıtlanmamıştır. Değişen dünya ve gelişen teknoloji uygulamalarını kitapta görebiliyoruz. Kitabın içerisindeki sanal gerçeklik uygulamaları ve duyu organlarımız ile ilişkisi anlatılmıştır. Sanal gerçeklik sayesinde görebildiğimiz, duyabildiğimiz ve dokunabildiğimiz dünyalar yaratıldığından bahsedilmiştir. Tuşlu telefonlar yerini dokunmatik telefonlara bıraktığından, dokunma duyumuz deri ile dokunmatik ekran arasındaki ilişki anlatılmıştır. Bir başka örnek ise bilgisayarın duyu organlarının, bilgisayar işlemcileri olduğu, girdi donanımlarından ve bilgisayarlar işlemcilerinden bahsedilmektedir. Hastanelerde

kullanılan X ışınli tarayıcılar sayesinde insan vücudumuzun içini görebilmemizi sağladığına dair güncel bilgiler kitapta yer almaktadır.

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” adlı kitabında bilim insanların yeni bir araştırma yaptığını insanlarda ve hayvanlarda sadece 5 duyu organının olmadığını yirmiye yakın duyu hücresi olduğunu bulduklarına dair bilgi içermektedir. Son yapılan araştırmaların kitabın içerisinde yer alması bilgilerin güncel olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda fotoğraf makinesinin göze benzetilmesi, olayların geçtiği otobüsün içerisinde teknolojik yapı, kitabın kahramanı Frizzle’ın arabasının şekli, kitapta yer alan Dj, müzik ekibi, radyo, kulaklık, televizyon görselleri ve işitme ile teknolojik cihazlar arasında kurdukları bağlantı kitabı güncel kılmaktadır.

“Vücudumuzu Tanıyalım” kitabı 4D teknolojisi, artırılmış gerçeklik uygulaması ile tasarlanmıştır. Duyu organları ile ilgili görseller artırılmış gerçeklik teknolojisi ile okurlara sunulmuştur. Son zamanlarda gelişen bir teknolojinin çocuk kitaplarında yer alması kitabın güncel ve yaşadığımız çağa uyum sağladığını göstermektedir. Örneğin; kitapta göz ile ilgili kör nokta, sarı benek, damar tabaka, ağ tabaka, sert tabaka, iris, saydam tabaka, göz merceği, göz bebeğine kadar tüm ayrıntılar gösterilmiştir ve artırılmış gerçeklik teknolojisi sayesinde daha iyi anlaşılmaktadır.

Tablo 11

7. Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet %	Kısmen %	Hayır %	Bilgi Yok%
7	Bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmaktadır.	26	0	9	0	74.29	0.00	25.71	0.00

Tablo11'de değerlendirme formunda yer alan 7.madde “Bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmaktadır.” İfadesinin analizi yapılmıştır. Kitaplarda bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Analiz sonucunda %74.29 evet, %0 kısmen, %25.71 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 26 tanesi evet, 9 tanesi hayır şeklinde değerlendirilmiştir. Araştırma yaparken kullanılan gözlem, soru sorma, hipotez kurma, deney tasarlama, veri toplama, verilerin analizi, sonuç çıkarma ve sonuçların yayınlanması basamakları bilimsel metodun basamaklarını oluşturur. Bilimsel metodun basamaklarının kitap içerisinde yer alma durumu incelenmiştir.

“Bilime İlk Adım Vücudumuz Ve Duyularımız” adlı kitabında bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmuştur. Kitabın içerisinde kulak ve işitme ile ilgili 2 farklı deney yer almaktadır. Örneğin; “Sally yaprakların hışırtısını duymak için elini, kulağının arkasına koyuyor sence böyle yapınca ne oluyor? Öğrenmek için sayfayı çevir.” Kitapta yer alan bu cümle okuyucunun da deneyimlemesini ve sonucu gözlemlemesi için yazılmıştır. Kulak ile ilgili bir başka deney ise gözleri bağlı bir çocuk arkadaşının farklı noktalarda çıkardığı zil sesinin nereden geldiğini tahmin etme deneyinde yer almaktadır. Burun ile ilgili koku deneyi yer almakta ve bununla ilgili bir tane araştırma sorusu da bulunmaktadır. Burun ile ilgili deneyde kitabın içerisindeki kahramanlardan Sam her kutunun içerisine farklı bir yiyecek koyup, ağzını kâğıt havlu ile kapatıyor. Nicole ise bu yiyeceklerin ne olduğunu görmeden, koklayarak tahmin etmeye çalışıyor. Konu ile ilgili araştırma sorusunda ise “Köpeklerin insanlardan daha iyi bir koku alma duyusuna ihtiyacı vardır sence neden?” sorusu öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirmektedir. Deri ile ilgili de dokunma deneyi yapılmıştır. Çantanın içerisine arkadaşının koyduğu nesneyi dokunarak tahmin etme deneyi yapılmıştır. Kitabın 21. sayfasında gruplama ve sınıflandırma yapılması istenmiştir. 7, 9, 1, 15, 19 ve 24. sayfalarında ise gözlem yeteneklerini deneyimlemeleri beklenmektedir. Kitap bilimsel araştırma metodu basamaklarını yaş grubuna uygun bir şekilde sunulduğu düşünülmektedir.

Rebecca Treays tarafından yazılan “Beş Duyu” kitabında bilimsel metodun basamaklarından sık sık yararlanmaktadır. Sürekli okuyucuya deney yaptırmaktadır. Bu deneylere örnek olarak göz ile ilgili kör noktayı bulma deneyi, iki gözün sırrı deneyi yer almaktadır. Duyma ile ilgili P mi B mi deneyi yer almaktadır. Koklama ile ilgili tişört testi deneyi yapılmıştır. Deri ve dokunma duyusu ile ilgili sulu deney, parmak uçlarındaki hassaslığı keşfedebilme ile ilgili deney, uzaktan hisset deneyi ile farklı cisimler arasındaki dokunma hissiyatı ile ilgili araştırma yapılmıştır. Kulak ile ilgili baş dönmesi deneyi, kör nokta deneyleri yer almaktadır.

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” adlı kitabında ise göz ile ilgili yapılan deney şu şekildedir; “İristeki kaslar kasıldığında göz bebeği küçülür. O zaman gözümüze daha az ışık girer deneyin ve görün.” Bu kitabı bir kol boyu mesafede yüzünüze tutun.

1. “Sağ gözünüzü kapatın.
2. Sol gözünüzle çarpı işaretine bakın.
3. Kitabı yavaşça yüzünüze yaklaştırın.
4. Ve daha sonra yeniden uzaklaştırın.
5. Ayakkabı kaybolduğunda durun.
6. Ayakkabının görüntüsü şuanda tam kör noktanızda.

Burun ve koku ile ilgili yapılan bir başka deneyde ise kitapta şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Güzel bir şey koklayın.
2. Şimdi ise burnunuzu içine çekerek iyice koklayın.
3. Şimdi koku daha mı güçlü?

Bunun nedeni koku alma bölgelerine daha fazla kokunun gitmesidir.

Kitabın içerisinde yer alan bilimsel metodun basamaklarından soru sorma ve gözlem yapma ile ilgili yer alan diğer deneyler ise şunlardır; “Bir şey okuyan insanları seyredin. Gözleri ileri geri hareket ediyor mu? Acaba neden?”, görsel yanılsamalar ile hangi elbise daha büyük deneyi, duyma merkezimizin yerini bulma deneyinde ise iki elimizi kulakların üzerine koyduğumuzda duyma merkezinin yerini bulma ile ilgili deney öğrencilere kitap aracılığı ile yaptırılmaktadır.

“Minik Ansiklopedi “İnsan Vücudu”” adlı kitabında duyu organları ile ilgili okuyuculara denemelerini sağlayacak deneyler ve testler hazırlanmıştır. Örneğin; “Dokunma algılayıcılarını test et. Tat alma cisimciklerini test et. Renkleri nasıl görürüz?” gibi testler yer almaktadır. Bilimsel metodun basamakları hedeflenen yaş grubuna uygun bir şekilde sunulduğu görülmektedir.

“İnsan Vücudu Tiyatrosu”, “İlk Kitabım İnsan Vücudu”, “Duyu Organlarımız” ve “İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler” kitaplarında bilimsel metodun basamaklarına yer verilmemiştir.

Tablo 12*8. Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
8	Doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmektedir.	15	3	17	0	42.85	8.57	48.57	0.00

Tablo 12’de değerlendirme formunda yer alan 8. madde “Doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmektedir.” ifadesinin analizi yapılmıştır. Kitaplarda bilimsel metodun basamakları yaş düzeyine uygunluğu bakımından incelenmiştir. Analiz sonucunda %42.86 evet, %8.57 kısmen, %48.57 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 15 tanesi evet, 3 tanesi kısmen, 17 tanesi hayır şeklinde değerlendirilmiştir.

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” adlı kitabında doğadaki sebep-sonuç ilişkilerine yer verilen en güzel kitaplardan bir tanesidir. Hayvanların duyu organları ile doğa ile ilgili sebep-sonuç ilişkisine yer verilmiştir. Kitabın içerisinde geçen cümlelerden örnek olarak “Bir hayvan duyuları olmadan yiyecek bulamaz ve tehlikeden kaçamaz.” cümlesinde duyu organları sayesinde yiyecek bulunduğunu, hayatta kaldığını ve tehlikelerden kaçınabildiğinden bahsedilmektedir. Bir başka örnek ise “Kuşlar için görme en önemli duyudur. Göremezler ise yiyecek bulamazlar.” ifadesinde kuşların, görme duyusu olamaması durumunda sonuç olarak yemek bulamayıp aç kalacağı ifade edilmiştir. Yarasalar ile ilgili verdikleri bilgi de “Yarasalar işitme duyuları sayesinde nereye gittiklerini bilir. Kulakları duymasa avlanamazlar.” Cümlesidir. Yılanlar ile ilgili sebep-sonuç cümlesi ise “Yılanlar çatal dilleri ile havayı koklarlar. Eğer bir yılanın dili işe yaramıyorsa avını, bulmakta çok zorlanır. Yılanların kulağı yoktur. Sesleri kemikleri ile duyarlar.” Balıklar ile ilgili verilen bilgide ise “Balıkların yan tarafındaki çizgiler halinde duyu hücreleri yer alır. Bu hücreler sudaki hareketleri hissedebilir. Balıklar bu sayede yırtıcı balıklardan kaçabilir.” Kuşlar ile ilgili verilen bilgide ise “Kuşlar dünyanın manyetik alanını hisseder. Bu sayede göç sırasında yollarını bulmalarına yardımcı olur.” Duyu organlarının hayvanlar için ne

kadar önemli olduğunu duyu organlarının olmaması durumunda neler ile karşılaşılabilceğini sebep-sonuç çerçevesinde vermiştir.

Rebecca Treays tarafından yazılan "Beş Duyu" adlı kitabında her duyu organı ile ilgili doğadaki ilişkiler yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmiştir. Kitapta geçen göz ile ilgili sebep-sonuç ilişkileri şu şekildedir; "Göz bebeklerimiz karanlıkta büyüyerek ışığın içeri girmesini sağlar. Göz bebeği büyüdüğü için gözün içerisine daha çok ışık girer." Duyu organlarından dil ile ilgili "Tat alma duyumuz sayesinde bir şeyin yenip yenmeyeceğini anlayabiliriz. Örneğin; doğada yer alan çamur ve zehirli bitkilerin tatları kötüdür. Çünkü bu maddelerin yenmemesi gerekmektedir." cümleleri yer almaktadır. Deri ile ilgili olarak "derimizde ısıya ve soğuya duyarlı alıcılar vardır. "Sıcak bir günde güneşlendikten sonra içeri girerseniz ilk başta üşürüz. Ama bir süre sonra soğuk alıcılarınız yeni duruma uyum sağladığından üşümemiz geçer." Şeklinde açıklamalar yapmışlar ve sebep-sonuç bağlantısı kurmuşlardır. Arabada giderken midemizin bulanma sebebini, duyu organları ile ilişkilendirerek kitapta kaleme alınmıştır. "Bir arabada giderken gözleriniz beyninize hareket halinde olduğunuzu bildirirken vestibüler sistem sabit olduğunuzu bildirir. Bu da araba tutmasına neden olur." İnsanlarda bulunan duyu organlarının tamamı ile ilgili doğadaki ilişkiler düşünülerek bağlantı kurulmuştur. Bu bağlantılar sebep-sonuç çerçevesinde anlatılmıştır. Hayvanlarda bulunan duyu organları ile ilgili de "Yiyecekler için avlanan birçok hayvan avını koku duyusunu kullanarak bulur. Bazı köpekler, kokulara karşı bizim olduğumuzdan bir milyon kat daha duyarlıdır. Polisler özel yetiştirilmiş köpeklerin bu yeteneklerini, bombaları ve kayıp insanları bulmak için kullanırlar." Duyu organlarından burun ve koku arasında ilişki kurmuş ve hayvanların gelişmiş koku duyularının insan hayatındaki faydaları anlatılmıştır. Kitabın genelinde hem insanlarda bulunan duyu organları hem de hayvanlarda bulunan duyu organları ile ilgili doğadaki sebep-sonuç ilişkilerine güzel örnekler verilmiştir.

İncelenen kitaplardan doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilen kitaplardan bir tanesi de "Minik Ansiklopedi İnsan Vücudu" adlı kitaptır. Kitapta doğada yer alan sebep-sonuç ilişkilerine yer verilmiştir. Doğadaki ilişki ve çıkarımlara yer verilmiştir. Örneğin; "Deniz tutmasının nedeni, insan sakın oturuyor gibi hissetse de kulağındaki sıvının çalkalanmasıdır." ifadesini kullanmaktadır. Resimlemelerinden de sebep-sonuç ilişkisi çıkarılabilir. Kaktüse elini değen bir çocuğun resmi çizilmiştir. Yüzündeki ifadeden de canının yandığı anlaşılmaktadır. Kaktüsün dikenli olması ve dokunma duyumuz ile bunu hissetmesi doğadaki sebep-sonuç örneğidir.

"Merak Ediyorum da Vücudumda Neler Oluyor?" kitabında doğadaki ilişkiler ve çıkarımlara oldukça az sayıda yer verilmiştir. Kitapta yer alan sebep-sonuç ilişkileri olarak şu cümleler yer almaktadır; "Bir kedi üşüdüğünde tüylerini kabartır. Bu da derinin hemen üzerinde bir hava katmanı oluşturarak kedinin, vücut sıcaklığını korumasına yardımcı olur."

ifadesidir. Bir başka örnek ise deniz kabuğunu kulağa yaklaştırdığımızda deniz kabuğundan çıkan sesin kafanın içindeki kan akışını sesi olduğu bilgisi sebep-sonuç ilişkisi kısmen verilmiştir.

Kısmen şeklinde değerlendirilen bir başka kitap ise “İlk Kitabım İnsan Vücudu” kitabıdır. Kitapta çok az sayıda sebep-sonuç ilişkisi kurulduğu için kısmen şeklinde değerlendirilmiştir. Bu ifadelerden biri “Beş duyu sayesinde deniz kenarında yaptığın bir gezinin tadını çıkarabilirsin.” İfadesidir. Başka bir ifade ise “Bozuk sütün tadını alır almaz geri tükürmenin sebebi dilindeki tat alma tomurcuklarıdır.” Şeklinde açıklamalar kısmen doğadaki ilişki ve çıkarımlar ile sebep-sonuç bağlantısı kurmaktadır.

“İlk Okuma Vücudumuz”, “Larousse Bilgi Hazinesi İnsan Vücudu” ve İlk Sorular ve Cevaplarla İnsan Vücudu” adlı kitaplarda ve diğer kitaplarda doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde verilmemiştir.

Tablo 13

10.Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet %	Kısmen %	Hayır %	Bilgi Yok%
10	Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgiler sunulmaktadır.	12	10	13	0	34.2	28.57	37.14	0.00

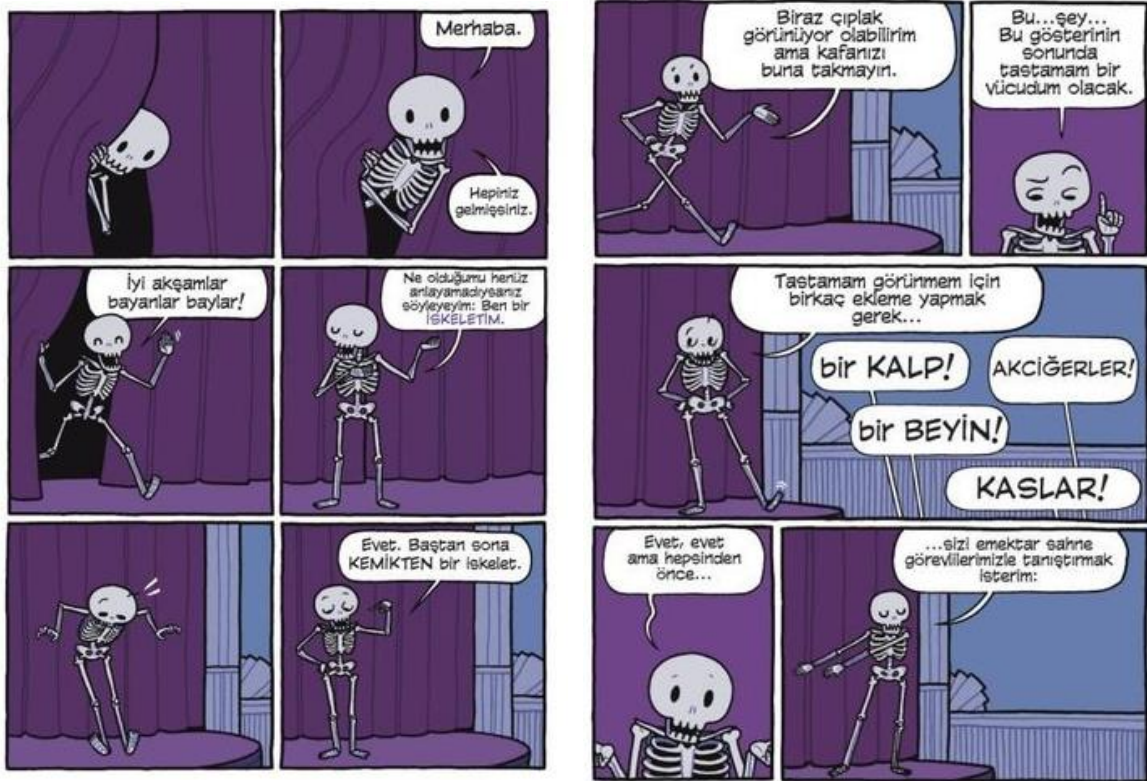
Tablo 13’de değerlendirme formunda yer alan 10. madde “Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgiler sunulmaktadır.” Maddesinin analizi yapılmıştır. Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgilerin yer alması bakımından incelenmiştir. Analiz sonucunda %34.29 evet, %28.57 kısmen, %37.14 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 12 tanesi evet, 10 tanesi kısmen, 13 tanesi hayır şeklinde değerlendirilmiştir. İncelenen kitapların giriş kısmında konu ile ilgili tanıtıcı bilgi içermesi okuyucunun kitabın içeriği hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar.

Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgi bulunan kitaplardan “Sihirli Okul Otobüsü Beş Duyumuzu Araştırıyor” kitabıdır. “Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” kitabında konuya başlarken giriş kısmında konuyu anlamamızı sağlayan paragraf yer

almaktadır. Doğrudan duyu organları ile başlamamıştır. Aynı zamanda kitapta geçen konunun anlaşılabilceği tanıtıcı resim bulunmaktadır. Girişte tanıtıcı bilgi sunan bir başka kitap ise “Duyularımız” kitabıdır. Beş duyu ile ilgili bilgi vermeden önce duyu organları ile ilgili genel tanıtıcı bir bilgi verilmiştir. Duyu organlarının genel olarak işlevinden bahsedilmiştir. Girişte bu bilgiler sayesinde okuyucu kitapta ne okuyacağına dair bilgi sahibi olmaktadır. “Bilime İlk Adım Vücudumuz ve Duyularımız” kitabında ise kitabın ilk giriş kısmında içindekiler bölümü yer almaktadır. Diğer sayfada ise “Bu duyu organlarının hangileri olduğunu biliyor musun? Duyu organlarımız hakkında her şeyi öğrenmek için sayfayı çevir.” yazısı yer almaktadır. Kitabın içerisinde içindekiler kısmının olması ve okuyucuya konu ile ilgili soru yönelmesi, okuyucunun merakını artırmaktadır. Aynı zamanda kitabın içeriği ile ilgili bilgi vermektedir. “İnsan Vücudu Tiyatrosu” kitabın giriş kısmında içindekiler yer almaktadır. Tiyatronun açılış sahnesinde kitap ile ilgili tanıtıcı bilgi yer almaktadır. Şekil 3’te ilgili görseller yer almaktadır.

Şekil 3

İnsan Vücudu Tiyatrosu

“Larousse Bilgi Haznesi İnsan Vücudu”, “İlk Sorular ve Cevaplarla İnsan Vücudu”, “İnsan Vücudu”, “Parçalardan Bütüne İnsan Vücudu” ve “Muhteşem Vücudumuza Yolculuk” kitaplarının giriş kısmında içindekiler bölümü yer almaktadır. İçindekiler bölümü kitabın içeriğine dair bilgi verebileceği için kısmen şeklinde değerlendirilmiştir.

“İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler”, “Araştırma Dizisi- İnsan Vücudu”, “Bilim Bunu Çözer Serisi (Sihirli Mercek, O ses ne? Burun Bilir)” ve “İnsan Vücudunu Öğreniyorum” kitaplarında girişte tanıtıcı bilgiye yer verilmemiştir.

Tablo 14

11. Maddenin Analizi

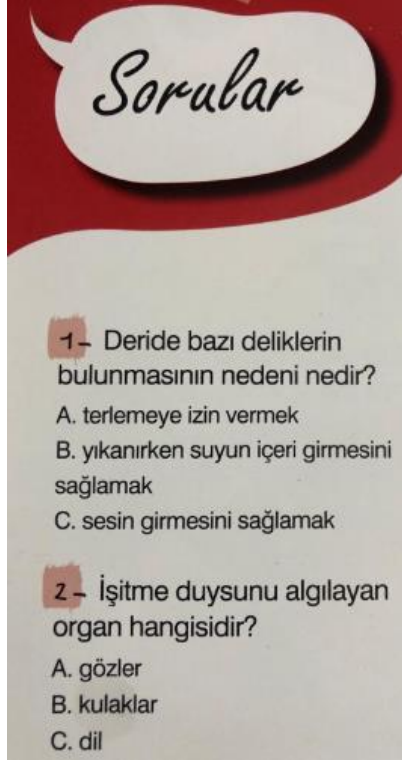
Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
11	Kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda ek bilgiler (indeks, sözlük, sorular/test, kaynakça) yer almaktadır.	22	0	13	0	62.86	0.00	37.14	0.00

Tablo 14’de değerlendirme formunda yer alan 11. madde “Kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda ek bilgiler (indeks, sözlük, sorular/test, kaynakça) yer almaktadır.” Maddesinin analizi yapılmıştır. Kitaplarda konunun sonunda ek bilgi içermesi bakımından incelenmiştir. Analiz sonucunda %62.86 evet, %0 kısmen, %37.14 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 22 tanesi evet ve 13 tanesi hayır şeklinde değerlendirilmiştir. İncelenen kitapların sonunda ek bilgilerin yer alması, serinin diğer kitapları varsa okuyucunun diğer kitapları okuması için istek uyandırabilir. Ek bilgilerde yer alan sözlük sayesinde okuyucu bilemediği bir kelime olduğunda sözlükten destek alabilir. Kitabın arkasında yer alan test okuyucunun kitaptan ne anladığı ile ilgili kendini test etmesini sağlayabilir. Kitabın arkasında yer alan kaynakça, kitap yazımı aşamasında hangi kaynaklardan yararlandığını okuyucuya gösterir.

“Vücudumuz” kitabının sonunda konu değerlendirme soruları ve sözlük bulunmaktadır. Ayrıca kitabın içerisinde yer alan fotoğrafların kime ait olduğunu gösteren bir kaynakça yer almaktadır. Değerlendirme testinin olduğu ilgili görsel Şekil 4’te yer almaktadır. Kitabın sonunda ek bilgiler yer aldığı için evet şeklinde değerlendirilmiştir.

Şekil 4

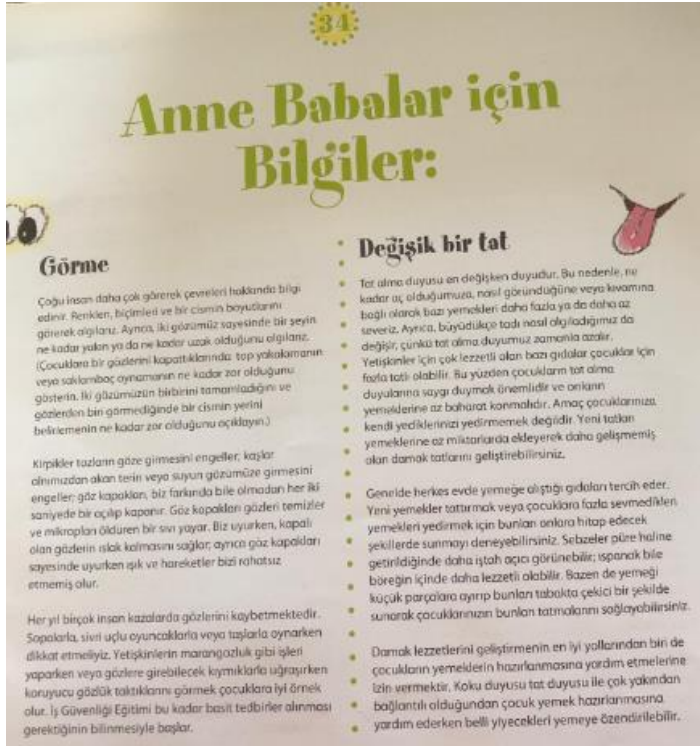
Vücudumuz

“Duyularımız” kitabının sonunda yer alan “Faaliyetler” bölümünde öğrenciler için yapılabilecek aktiviteler yer almaktadır. “Anne Babalar İçin Bilgiler” kısmında ise beş duyumuz ile ilgili ekstra bilgiler yer almaktadır. İlgili görsel Şekil 5’te yer almaktadır. Çocuklar ile oynayabilecekleri oyun önerileri sunulmaktadır. Duyu organları hakkında çocuklar ile yetişkinler arasındaki farkı belirterek ailelere beş duyu hakkında bilgi ve öneriler sunulmaktadır. Kitabın sonunda duyu organlarının yanı sıra tasarruf, dört element, nasıl hareket ettiğimiz, aile ağacı hakkında bilgiler vermektedir. Ek olarak bilgi verdiği konular hakkında kitap önerileri sunmaktadır. Bu kitaplar “Dört Element, Aile Ağacı, Nasıl Hareket Ederiz? Atma Kullan, Neden Yapılmış?” adlı kitaplar öneri olarak okuyuculara sunulmuştur.

Şekil 5

Duyularımız

“İçiyile Dışıyla Vücutumuz” kitabının sonunda dizin yer almaktadır. Kitabın 2. bölümü duyu organları ile ilgilidir. 2. bölümün sonunda ise konu ile ilgili değerlendirme testi yer almaktadır. Testin sonunda değerlendirme amacıyla puanlama verilmiştir. Okuyucu puanını hesaplayarak ne kadar başarılı olunduğuna dair dönütü okuyabilir.

“Bilime İlk Adım Vücutumuz ve Duyularımız” kitabının içerisinde yer alan soruların cevap anahtarları, sözlük, dizin ve kitap hakkında bölümleri bulunmaktadır. Kitap ilgili bölümlerde, okuyucuya kazandırılmak istenen kazanımlar ve bilimsel yöntemin hangi basamaklarına değinildiğinden bahsedilmektedir.

“İlk Okuma Vücutumuz” kitabında sözlük, dizin ve fotoğrafların alındığı kaynaklar yazılmıştır. Anne ve babalara not yazılmıştır. Bu türde kitapların çocuğa olan katkılarını anlatan ayrıca bir yazı da bulunmaktadır. Serinin diğer kitaplarının resmi yer almaktadır. İncelenen kitapların sonunda ek bilgi bulunan kitaplar evet şeklinde değerlendirilmiştir.

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor”, “Vücutumuzu Tanıyalım” ve “İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler” kitaplarında ve diğer 10 kitabın sonunda da ek bilgiye yer verilmediği için hayır olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 15*12. Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
12	Kapak resmi ilgi çekici ve konusu ile uyumludur.	30	1	4	0	85.71	2.86	11.43	0.00

Tablo 15’de değerlendirme formunda yer alan 12. madde “Kapak resmi ilgi çekici ve konusu ile uyumludur.” Maddesinin analizi yapılmıştır. Kitabın kapak resminin ilgi çekici ve kitabın konusu ile ilgili uyum durumu incelenmiştir. Analiz sonucunda %85.71 evet, %2.86 kısmen, %11.43 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 30 tanesi evet, 1 tanesi kısmen ve 4 tanesi hayır şeklinde değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplarda kitap kapağının okuyucunun dikkatini çekmesi ve aynı zamanda kapağının canlı renkler içermesi, kapak ile içeriğin birbiri ile uyumlu olması bakımından incelenmiştir. Aynı zamanda kitap kapağında yazar, çevirmen, resimleyen ve yayınevi bilgisine yer verilip verilmediğine de dikkat edilmiştir.

“Vücutumuz” kitap kapağının renkleri canlı ve ilgi çekicidir. Kapak resmi konu ile uyumludur. Kitap vücutumuzu anlatmaktadır. Kapakta yer alan görsellerin tümü vücutumuz ile ilgili görsellerdir. Tahtaya çizilmiş iskelet resimleri, karakterin kolundaki kas ve kemik kitabın içeriği ile uyumludur. Kapak resminde “Söyle Bana Neden?” sorunun yer alması okuyucuda merak uyandırabilir. Kitap kapağında yer alan kız ve erkek çocuklar kitabın içerisindeki sayfalarda yer almaktadır. Bu da konunun karakterler ile devam ettiğini göstermektedir. Kitap kapağında kitabın adı ve yayınevi bilgisi verilmiştir. Kitap kapağı sağlam ve kaliteli bir kartondan yapılmıştır. Kolay kolay parçalanmayan ve dağılmayan sağlamlıkta hazırlanmıştır. Kitap sayfaları birbirinden kolayca ayrılmaması için dikilmiştir. Şekil 6’da ilgili görsel eklenmiştir. Tüm bu kriterler göz önünde bulundurulduğunda evet şeklinde değerlendirilmiştir.

Şekil 6

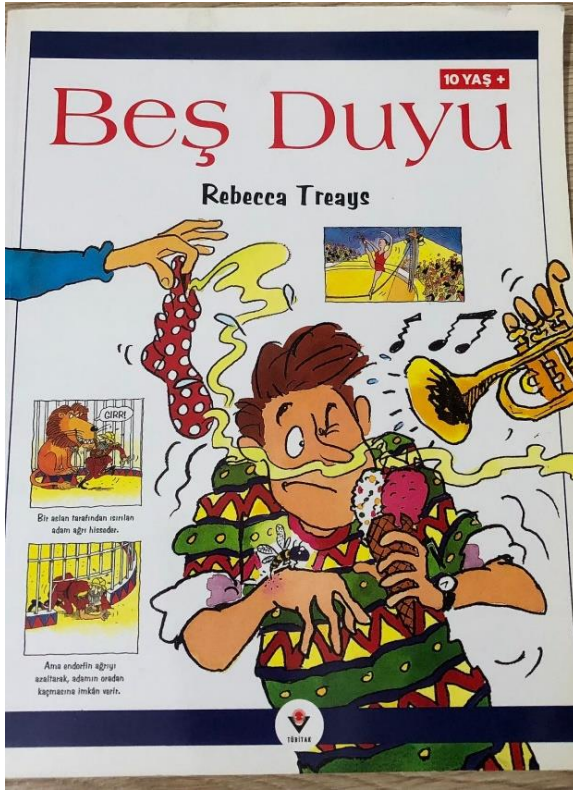
Vücudumuz

Rebecca Treays tarafından yazılan “Beş Duyu” kitap kapağının renkleri canlı ve ilgi çekicidir. Kitap kapağındaki resimde çizimi yapılan insan karakterinin duyu organlarının tamamının kullanıldığı bir fotoğraf yer almaktadır. Dondurmayı tadan, bir çorabı koklayan, arı tarafından sokulmuş ve trompetin sesini duyan bir çocuk resmedilmiştir. Kitap kapağında bulunan çizim okuyucunun ne okuyacağına dair bilgi vermektedir. Kitap kapağında kitabın adı, yazarın adı, yayınevi bilgisi bulunmaktadır. Kitap kapağı sağlam ve kaliteli bir kartondan yapılmıştır. Kitabın sayfalarının dağılmaması ve sağlam olması için dikilerek ciltlenmiştir. Kitap evet şeklinde değerlendirilmesine rağmen kitabın üzerinde +10 yaş ibaresi vardır. Bu da 10 yaşından küçük çocukların bu kitabı almak istediklerinde yaşlarına uygun olmadığını düşünerek almaktan vazgeçebilme durumu yaratabileceği için bu istenmeyen bir durumdur. İlgili görsel, Şekil 7’de bulunmaktadır.

Şekil 7

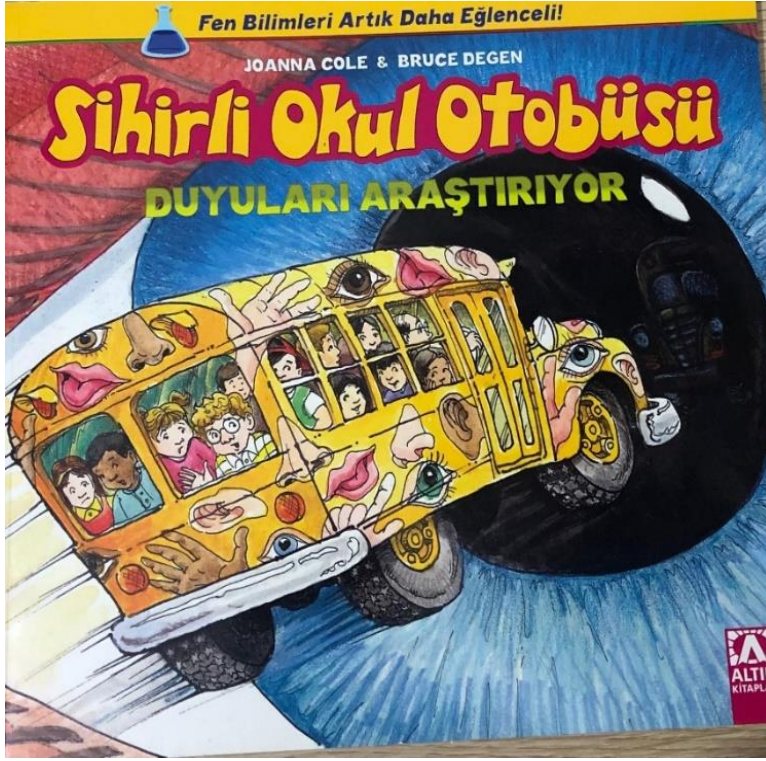
Beş Duyu

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” adlı kitap da “evet” şeklinde değerlendirilmiştir. Kapağının renkleri canlı ve ilgi çekicidir. Kitap kapağında bulunan duyu organlarının çizimleri okuyucunun ne okuyacağına dair bilgi vermektedir. Kitap kapağında duyu organlarının tamamının resmi okul otobüsünün üzerinde yer almaktadır. Okul otobüsü gözün içerisine giriyor gibi resmedilmiştir. Bu resimlemede kitapta geçen bir konu ile ilgilidir. Kitap kapağı 3. sınıf seviyesi için uygundur. Kapak resmi, kitabın sayfalarının içerisinde yer almaktadır. Kitap kapağında kitabın adı, yazarın adı, çizerin adı ve yayınevine dair bilgiler bulunmaktadır. Kitap kapağı sağlam ve kaliteli bir kartondan yapılmıştır. Kitap yapıştırılarak ciltlenmiştir. Kullanıma bağlı olarak kitabın sayfaları kopabilir. İlgili görsel, Şekil 8’de bulunmaktadır.

Şekil 8

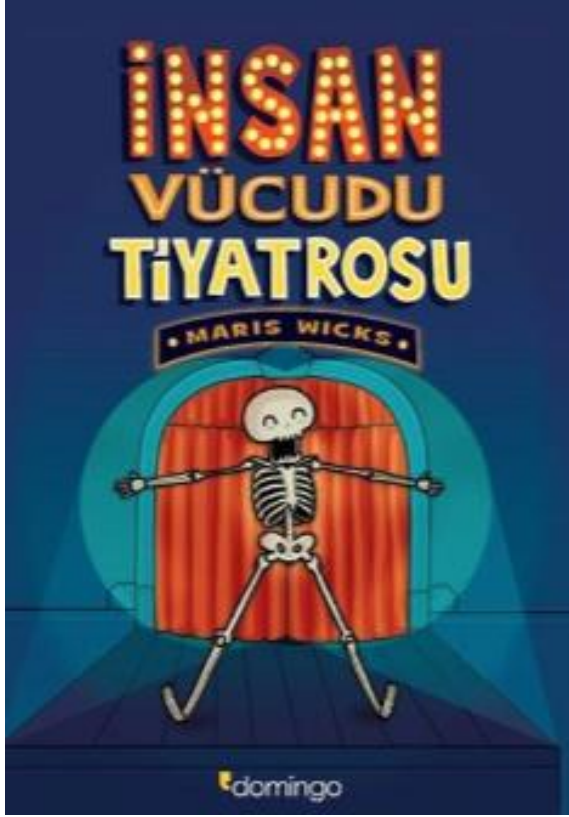
Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor

Kitap resmi ilgi çekici ve konu ile uyumlu olan bir başka kitap ise “İnsan Vücudu Tiyatrosu’dur”. Kapak resmi ilginç ve konu ile uyumludur. Kitabın ismi ile kapak resmi birbirini tamamlamaktadır. “İnsan Vücudu Tiyatrosu” adlı kitapta, bir iskeletin tiyatro ışıklarının üzerine vurulmuş hali resmedilmiştir. Kitap kapağının üzerindeki resimde ise ilgi çekici ve merak uyandıran bir resimlemeye yer verilmiştir. Kitap kapağı renkleri canlı ve ilgi çekicidir. Kitap kapağında bulunan görseller, kitabın bölümleri hakkında bilgi vermektedir. Kitabın bölümleri ile ilgili resimlere yer verilmiştir. Okuyucu ne okuyacağına dair tahminde bulunabilir. Kitap kapağında kitabın adı, yazarı, yayınevi bilgisi bulunmaktadır. Kitap kapağı kaliteli ve sağlam bir kartondan yapılmıştır. İlgili görsel, şekil 9’de bulunmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı kitaplar “evet” şeklinde değerlendirilmiştir.

Şekil 9

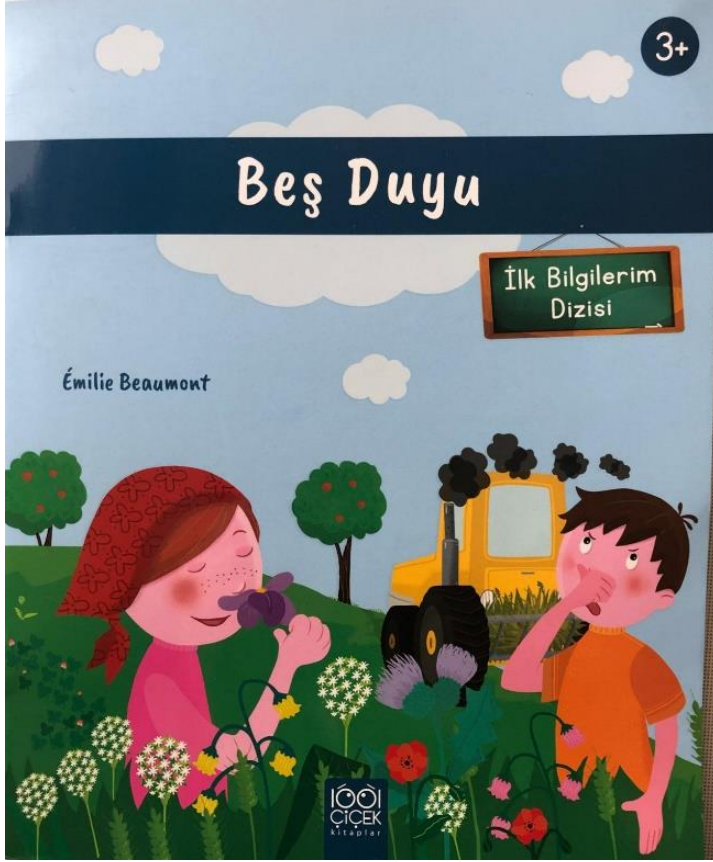
İnsan Vücudu Tiyatrosu

Emilie Beaumont tarafından yazılan “Beş Duyumuz” kitabının kapak resmi ilgi çekici ve konu ile uyumu bakımından “kısmen” olarak değerlendirilmiştir. Kitap kapağının renkleri canlı ve ilgi çekicidir. Kitabın kapağındaki resimleme, kitabın içerisindeki sayfalarda da kullanılmıştır. Kitap kapağında kitabın adı, yazarın adı, yayınevi ve kaç yaş grubuna uygun oluşunun bilgisi verilmiştir. Fakat çizerin adı ve soyadı kitap kapağında verilmemiştir. Kitap kapağı sağlam ve kaliteli bir kartondan yapılmıştır. Kuşe kâğıdına yazılmıştır. Olumlu özelliklerinin yanı sıra kitap kapağındaki resimler, kitabın konusu ile uyumludur ama kitap kapağında yer alan resimde beş duyumuz yerine buruna odaklanılmıştır. Okuyucu sadece duyu organlarından burun ile ilgili bir kitap okuyacağını düşünebilir. Bu yüzden “kısmen” şeklinde değerlendirilmiştir. İlgili görsel, Şekil 10’da bulunmaktadır.

Şekil 10

Beş Duyu

“Beş Duyu Fen Köyü” kitabının kapak renkleri canlı ve kitap kapağında hikâyede yer alan kahramanlar yer almaktadır. Kitap kapağında kitabın adı, yazarın adı ve yayınevine dair bilgiler yer almaktadır. Hayır, olarak değerlendirilmesinin sebebi ise kitap kapağında bulunan çizimler ve kahramanlar, kitabın bölümleri ve konusu hakkında bilgi vermemektedir. Kapakta, kitabın bölümleri ile ilgili resimlere yer verilmemiştir. Kitaplar değerlendirilirken kitabın kapağı ve kitabın konusu birbiri ile uyumlu olmasına dikkat edilmemiştir. Okuyucu kitabın kapağına bakarak ne okuyacağına dair tahminde bulunamaz. Aynı zamanda kitap kapağı yeterince sağlam değildir. İlgili görsel, Şekil 11’de yer almaktadır.

Şekil 11

Fen Köyü Beş Duyu

“Duyu Organlarımız” adlı kitabın kapağında bulunan çizim, kitap hakkında bilgi vermemektedir. Kapakta, kitabın içerisinde olan resmin aynısı kullanılmıştır. Okuyucu ne okuyacağına dair tahminde bulunamaz. Kitap kapağında kitabın adı, yazarın adı ve yayınevine dair bilgiler yer verilmiştir. Kitap kapağı yeterince sağlam değildir. Kitap ile ilgili “hayır” şeklinde değerlendirme yapılmıştır. İlgili görsel, Şekil 12’de yer almaktadır

Şekil 12

Duyu Organlarımız

“Bilge İle Fen’e Yolculuk Hoş Geldin Kardeşim ve Bilge ile Fen’e Yolculuk Sevgili Dostum Eyşan” adlı kitap serisinde kitapların kapağında bulunan çizim kitap hakkında bilgi vermemektedir. Kapakta, kitabın içerisinde olan çizimin aynısı kullanılmıştır. Okuyucu, kitap kapağına bakarak kitapta ne okuyacağına dair tahminde bulunamaz. Kitap kapağı yeterince sağlam değildir. Tüm bu sebeplerden dolayı değerlendirilen kitaplar “hayır” şeklinde değerlendirilmiştir. Kitap kapağında olması istenen özelliklerden kitabın adı, yazarın adı, yayınevine dair bilgiler yer verilmektedir. Diğer kitaplardan farklı olarak kitap okurken odaklanma artırıcı müzikle okuma yapmak için kare kod bulunmaktadır. Kare kod okutulduğunda müzik eşliğinde kitap okunabilmektedir. İlgili görsel, Şekil 13’te yer almaktadır.

Şekil 13

Bilge ile Fen'e Yolculuk-Sevgili Dostum Eyşan ve Hoş Geldin Kardeşim

Tablo 16

13. Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
13	Konu ile resimler birbiri ile uyumludur.	34	1	0	0	97.14	2.86	0.00	0.00

Tablo 16'da değerlendirme formunda yer alan 13. madde "Konu ile resimler birbiri ile uyumludur." maddesinin analizi yapılmıştır. Kitabın içerisinde yer alan konu ile resimlemeler birbiri ile uyumluluğu bakımından değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda %97.14 evet, %2.86 kısmen, %0 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 34 tanesi evet, 1 tanesi kısmen şeklinde değerlendirilmiştir.

“Duyularımız” adlı kitabın resimlemelerinde duygu ve düşünce metni okumadan bile anlaşılmaktadır. Anlatılan her konu ile ilişkili görsel kullanılmıştır. Her sayfada konuyu anlatan farklı çocuk karakterlerinin çizimlerine rastlanılmaktadır. Renkler canlı ve okuyucuların dikkatini çekecek niteliktedir. Çizimler okuyucuda olumlu, pozitif ve sevgiyi anlatan resimlerdir. Yeşil ve mavi tonları kullanılmıştır. Bu da okuyucunun ruhsal dünyasını olumlu etkileyebilir. Resimlemelerde ağırlıklı olarak mavi ve yeşil tonlar, parlak ve canlı renkler tercih edilmiştir. Bu da okuyucunun estetik beğenisinin gelişiminde etkili olabilir. Tüm bu sebeplerden dolayı “evet” şeklinde değerlendirilmiştir.

“İçiyile Dışıyla Vücudumuz” kitabındaki resimler, kitabın sayfasında yer alan ek bölümdeki kapakçıkta devam etmektedir. Konu ve resim arasındaki ilişki her sayfada devam ettiği için okuyucunun ilgisini çekebilir. Resimlemelerde karakterlerin duygu ve düşünceleri net bir şekilde çizilmiştir. Metin okumadan bile anlaşılmaktadır. Kitapta yer alan konular ile ilgili görsel kullanılmıştır. Her sayfada farklı çocuk karakterleri kullanılmıştır. Kitapta kullanılan renkler canlı ve hedef kitlenin dikkatini çekecek niteliktedir. Çizimler okuyucuda olumlu, pozitif ve sevgiyi hissettirmektedir. Beyaz kâğıt üzerine çizimler yapılmıştır. Resimlemelerde parlak ve canlı renkler kullanılmıştır. Bu da canlı ve hareketli bir hava yaratmıştır. Tüm bu özelliklerden dolayı kitap “evet” şeklinde değerlendirilmiştir.

Rebecca Treays tarafından yazılan “Beş Duyu” kitabında ağırlıklı olarak karikatür resimleme tekniği kullanılmıştır. Konuya göre gerçek fotoğraflar, karikatürler, kişileştirilmiş çizimler veya gerçekçi resimleme tekniği kullanılarak konu, öğrencinin zihninde somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Resimlemeler konu ile ilgili, çeşitli ve çoktur. Resimlemeler ve konu birbiri ile uyumludur. Örneğin; Konuya ilişkin duyu organları kişileştirilerek çizimi yapılmıştır. Resimlemelerdeki karakterlerin duygu ve düşünceleri yüz ifadelerinden belli olmaktadır. Resimlemeler okuyucuda merak uyandırmakta ve ilgilerini çekmektedir.

“Bilime İlk Adım Vücudumuz ve Duyularımız ” kitabında konu ile resimler birbiri ile uyumludur. Her duyu organı için resimlere ve fotoğraflara yer verilmiştir. Anlatılan her konu ile ilişkili görsel kullanılmıştır. Resimlemelerde yer alan karakterin yüz ifadelerinden duygu ve düşünce anlaşılmaktadır. Her sayfada yer alan çocuk karakterler değişmektedir. Çocuk resimlerinde beyaz tenli ve siyahı çocuğun yer alması kitabın evrenselliğini göstermektedir. Renkler canlı ve hedef kitlenin dikkatini çekecek niteliktedir. Çizimler okuyucuda olumlu, pozitif ve sevgiyi anlatan resimlerdir. Her sayfanın arka fonunda farklı renkler kullanılmıştır. Resimlemelerde parlak, canlı renkler kullanılmıştır. Bu da canlı ve hareketli bir hava yaratmıştır.

“İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler” kitabında insanların duyu organlarından bahsederken insanlara ait duyu organlarının resmi kullanılabilir. Papağanların duyu organından bahsettiği için sadece papağan resmi koymuştur. Bu yüzden “kısmen” şeklinde değerlendirilmiştir.

Tablo 17*14. Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
14	Seçilen resimleme tekniği, konu ile uyumludur.	34	1	0	0	97.14	2.86	0.00	0.00

Tablo 17’de değerlendirme formunda yer alan 14. madde “Seçilen resimleme tekniği, konu ile uyumludur.” Maddesinin analizi yapılmıştır. Kitabın içerisinde yer alan resimleme tekniği, konu ile uyumluluğu bakımından değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda %97.14 evet, %2.86 kısmen, %0 hayır ve %0 bilgi yok sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 34 tanesi evet, 1 tanesi kısmen şeklinde değerlendirilmiştir. Kitabın içerisinde yer alan resimlemeler değerlendirilirken alanında uzman doktora öğrencisi resim öğretmeninin görüşleri alınmıştır.

“Sihirli Okul Otobüsü Duyuları Araştırıyor” kitabında konu ile resimleme tekniği uyumludur. İllüstratör tarafından birden çok resimleme tekniği kullanılmıştır Çizer karışık resimleme tekniğine yer vermiştir. Çizer dolma kalem, mürekkep, sulu boya, boya kalemi ve guaj boya kullanmıştır. Dolma kalem, kontür çekmek amacıyla kullanılmıştır. Bazı çizimleri ise karikatür şekilde yapmıştır. Karikatür çizimleri ise kitaptaki mizahi tarzı ortaya çıkartmıştır. Çizimler gerçeklik algısına uygun olarak resmedilmiştir. Çizimlerin perspektifleri uygundur. Karakterlerin anatomik özellikleri bakımından oran-orantısı uygun bir şekilde çizilmiştir. Karikatür tekniğinin yanı sıra, bilimsel illüstrasyon öğelerine de yer verilerek duyu organlarının çizimi yapılmıştır. Kitabın içerisindeki yazılarda iki farklı font kullanılmıştır. Bazı yazıların tamamı büyük harf ile yazılmıştır. Bu da okuyucu tarafından, okumayı zorlaştırabilir. Kitaptaki çizimler genel olarak konu ve yaş grubu ile uyumlu olmasına rağmen bazı kısımlarda eksikleri yer almaktadır. Örneğin; kitabın kenarlarında bulunan bilgi notları ön plana çıkmamıştır. Çizer, içerik kısmında çok fazla ayrıntıya yer vermiştir. Resimlerde fazla detaya yer verilmesi okuyucunun kitabı okurken yorulmasına neden olabilir. Bazı kısımlarda ise zemin sade değildir. Zemin sade olduğu zaman okuma daha kolay bir şekilde sağlanabilmektedir. Kitapta geçen konu ile resimleme tekniği uyum bakımından incelenmiş olup, “evet” şeklinde değerlendirilmiştir.

“İnsan Vücudu” kitabında özel bir resimleme tekniği olan infografik kullanılmıştır. Bilgileri açık, net ve çabuk anlaşılabilen bir şekilde aktarabilmek amacıyla, illüstrasyon ve diyagramların bir kombinasyonunu sunan infografik tekniği kullanılmıştır. Okuyuculara kendini uzman gibi hissetmelerini sağlamaları hedeflenmiştir. Kitabın illüstrasyonunu uzman kişi tarafından yapılmıştır. Kitabın İllüstratörü Giulia, iletişim tasarım konusunda master derecesi aldıktan sonra görsel tasarımcı ve illüstratör olarak çalışmaya başlamıştır. Çalışmalarını öncelikli olarak gazete, dergi ve çevre sektöründe bulunan dernekler için, özellikle deniz ekolojisi, coğrafya ve insan hakları odaklı görsel bilgilerin sunumunu içermektedir. Kitabın içerisinde resim ve metin oranı dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Resimlerin konumu, yazılara göre uygundur. Anlatılmak istenenler ön plana çıkarılarak, açık, anlaşılır, sade ve minimal bir şekilde resmedilmiştir. Sayfanın içerisindeki boşluklar uygun bir şekilde ayarlanmıştır. Sayfaların birbiri ardına sürekliliği devam etmektedir. Kitabın içerisinde yer alan cümlelerdeki vurgular kalın ve siyah bir şekilde yazılmıştır. Yazı hiyerarşisine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Resimleme özellikleri değerlendirildiğinde “evet” şeklinde analiz edilmiştir.

“Komik İnsan Vücudu” kitabında illüstrasyon ve yazılar uygun ve görsel açıdan dikkat çekicidir. Karikatürize edilerek dijital boyama ve dijital tasarım yapılmıştır. Çocuk karakterinin kafaları, bedenlerine göre daha büyük olduğundan karikatür tarzını hissedebiliriz. Eğlenceli bir yazı karakteri ve fontu kullanılmıştır. Kitabın içerisinde bazı bölümlerde farklı fontlar kullanılmıştır. Kullanılan farklı fontlar kitabın içerisinde aktivite sayfalarında yer almaktadır. Böylece font farklılığı ile kitabın bölümlerini ayırmıştır. Bazı kısımlarda ise yazının tamamı büyük harf ile yazılmıştır. Bu da okumayı zorlaştırabilir. Duyu organlarını anlatırken, anlattığı duyu organını ön plana çıkartan resimlemeler kullanılmıştır. Örneğin; kulağı anlatırken çizimde kulağı büyük resmetmesi karakterize ederken kulağı ön plana çıkarmaktadır. Resimleme özellikleri değerlendirildiğinde “evet” şeklinde analiz edilmiştir.

“Duyu Organlarımız” kitabında duyu organları ile ilgili hiçbir resimleme yapılmamıştır. Ama duyu organlarının sağlığının korunması ile ilgili resimlemeler yer almaktadır. Çizimlerde bilgisayar animasyon çizim tekniği kullanılmıştır. Bu bakımdan kısmen şeklinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın 3. Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın 3. alt problemi olan “İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik hazırlanan çocuk kitaplarının fen bilimleri dersinin kazanım ve içeriği ile örtüşmekte midir?” problemine ilişkin değerlendirme formunda incelenen maddelerin numaraları, ilgili oldukları tema ve açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 18

Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu 3. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Kazanımları ve İçeriği İle İlgili Olan Maddeler

Maddelerin Numarası	İlgili Tema	Maddelerin Açıklaması
Madde 4	Bilgilerin Geçerliği	Kitabın konusu 3. sınıf fen bilimleri öğretim programındaki kazanımlar kapsamında yeterli bilgi içermektedir. F.3.2.1.1 Duyu organlarının önemini fark eder. F.3.2.1.2 Duyu organlarının temel görevlerini açıklar. F.3.2.1.3 Duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenleri açıklar.
Madde 5	İçerik ve Sunuş Şekli	Hedeflenen okuyucu kitlesi 3. sınıf öğrencileri için uygundur.
Madde 6	İçerik ve Sunuş Şekli	Bilgilendirici kitap, öğrencilerin “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır.
Madde 9	İçerik ve Sunuş Şekli	Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.

Tablo 18’de bilgilendirici çocuk kitapları değerlendirme formunda yer alan, 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik hazırlanan değerlendirme formunda yer alan ilgili maddeler incelenmiştir. İncelenen kitapların ilgili ünitenin kazanım ve içeriğini içermesi bakımından değerlendirilmesi yapılmıştır. Tabloda madde numaraları, maddelerin incelendiği tema ve ilgili maddelerin açıklamaları yer almaktadır. Her bir maddenin ayrı ayrı analizleri yapılmış olup, yüzdelerle çevrildikten sonra açıklamaları yazılmıştır.

Tablo 19*4. Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
	F.3.2.1.1 Duyu organlarını n önemini fark eder.	30	2	3	0	85.71	5.71	8.57	0.00
4	F.3.2.1.2 Duyu organlarını n temel görevlerini açıklar.	30	2	3	0	85.7	5.71	8.57	0.00
	F.3.2.1.3 Duyu organlarını n sağlığını korumak için yapılması gerekenleri açıklar.	6	2	27	0	17.14	5.71	77.14	0.00

Tablo 19’da yer alan Milli Eğitim Bakanlığı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, 3. sınıf konuları içerisinde 2. üniteye yer alan “Beş Duyumuz” ünitesine ilişkin kazanımların açıklamaları ve analizleri yer almaktadır. Değerlendirme formunda yer alan 4. Madde “Beş Duyu” ünitesinin kazanımlarını, bilgilendirici kitaplar içerisinde bulunma durumunu incelemeyi amaçlamıştır. “Beş Duyumuz” ünitesinde yer alan kazanımlar, bilgilendirici kitaplarda ayrı ayrı incelenmiş ve gerekli notlar alınmıştır.

Ünite ile ilgili değerlendirilen 35 kitap içerisinde F.3.2.1.1 kazanımının analiz sonuçları %85.71 evet, %5.71 kısmen, %8.51 hayır çıkmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın, 30 tanesinde duyu organlarının öneminden bahsedilmektedir. Örneğin; “Duyularımız” kitabında duyu organlarının öneminden şu şekilde bahsedilmiştir;

“Görme duyumuz o kadar önemlidir ki gözlerimizi, tozların girmesini engelleyen kirpikler, ter damlacıklarının girmesini engelleyen kaşlarımız korur. Kulaklarımız sayesinde sesin nereden geldiğini anlayabilir ve sesleri ayırt edebiliriz. Koku alma sayesinde pek çok varlığın kokusunu birbirinden ayırt edebiliriz. Dilimiz çok işe yarar. Konuşurken, ağızımızdan yiyecekleri birbirine karıştırırken dilimizi kullanırız. Tat alma duyusu sayesinde birçok farklı tadı ayırt edebiliriz. Derinle hissederek çevrendekilerin soğuk mu sıcak mı sert mi yumuşak mı kırıksık mı düzgün mü kaba mı yoksa keskin mi olduğunu anlayabilirsin.”

“Vücudumuz” kitabında ise “Deri sayesinde dışarının sıcak mı soğuk mu olduğunu anlarız. Görme sayesinde nesnelerin şekillerine, renklerine, hareketlerine ve bize uzaklığına ilişkin bilgi verir. Dilin üzerindeki bazı kabarcıklar şekeri, bazıları tuzu, bazıları acıyı bazıları da asidi algılar.” İfadelerinden duyu organlarının önemi hakkında bilgi vermektedir. Emilie Beaumont tarafından yazılan “Beş Duyu” kitabında ise “Hem iyi görebilmek hem de dengemizi sağlamak için iki gözümüz vardır.” Kitapta geçen başka bir ifade de ise “Bir kütüğün üzerinde tek gözün kapalı yürümeye çalış bu çok zor olacaktır.” İfadesinde görme ve denge arasında ilişki kurabileceğini okuyucu fark edebilecektir.

Analiz sonucunda 2 tane kitap kısmen olarak değerlendirilmiştir. Örneğin; “İlk Okuma Vücudumuz” kitabında duyu organlarından burun ve dilin önemine kitapta yer verilmediği için kısmen olarak değerlendirilmiştir. “İçiyile Dışıyla Vücudumuz” kitabında ise dilin aynı zamanda konuşmayı sağladığını ve tükürüğün önemine değinilmemiştir. MEB’de yer alan tat ve koku ilişkisi kitapta verilmemiştir. Burun ile ağızın birbiri ile çalıştığı, burun tıkandığında tat alma duyusunun zayıfladığı veya hiç olmadığı bilgisine yer verilmemiştir. Kulak için ise farklı sesleri ayırt etmeyi sağlama görevinden ve derinin altındaki yağ tabakasının vücudu koruduğundan bahsedilmemiştir. Önemi hakkında daha net bilgiler verilebilirdi. Bu yüzden kısmen olarak değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda 3 tane kitapta ise duyu organının öneminden bahsedilmediği için hayır olarak değerlendirilmiştir.

F.3.2.1.2 kazanımının analiz sonuçları %85.71 evet, %5.71 kısmen, %8.57 hayır çıkmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın, 30 tanesi duyu organlarının temel görevinden bahsedilmektedir. “Fen Köyü-Beş Duyumuz” kitabında “Dilimiz tadar, burnumuz koklar, kulağımız işitir, gözümüz görür ve derimiz dokunur.” İfadeleri kitapta kullanılmıştır. “Bilime İlk Adım Vücudumuz ve Duyularımız” adlı kitapta duyu organların görevinden şu şekilde bahsedilmiştir;

Görebilmek için görme duyumuzu kullanırız. Görme duyumuzun organı gözdür. Duymak için işitme duyumuzu kullanırız. İşitme duyumuzun organı kulaktır. Etrafımızdaki tüm sesleri duyabiliriz. Koku alma için koku alma

duyumuzu kullanırız. Koku duyumuzun organı burundur. Her şeyi koklayabiliriz. Nesneleri hissetmek için dokunma duyumuzu kullanırız. Derimiz tüm vücudu kaplar ve dokunma duyumuzu sağlar. Tat almak için tat duyumuzu kullanırız. Tat alma duyumuzun organı dildir. Yiyecek ve içeceklerin tatlarını anlamak için dillimizi kullanırız.

Rebecca Treays tarafından yazılmış olan “Beş Duyu” isimli kitabında “Ellerinizi ile etraftaki nesnelere dokunursunuz. Kulaklarınızla etraftan gelen sesleri duyarsınız. Burnunuzla etrafınızdaki kokuları alırsınız. Tat alma duyunuz sayesinde bir şeyin lezzetli olup olmadığını anlarsınız. Gözleriniz ile çevrenizi görür, birçok bilgi edinirsiniz.” ifadeleri ile duyu organlarının temel görevinden bahsetmektedir. Kitaplardan verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere duyu organlarımızın temel görevi ile ilgili bilgilere çoğu kitapta yer verilmiştir.

Kısmen olarak değerlendirilen iki kitapta da duyu organlarının temel görevinden “kısmen” bahsedilmektedir. Örneğin; “İlk Okuma Vücudumuz” kitabında “Deri vücudumuzu bir arada tutar ve size su geçirmez bir örtü sağlar. Gözler çevremizdeki şeylerin görüntülerini toplar, sınırlar de bu görüntüleri beyne yollar. Kulak işitmemizi sağlar.” Şeklinde açıklamalar olmasına rağmen kitapta sadece göz, deri ve kulak duyu organlarının temel görevine yer verildiği, dil ve burun ile ilgili bilgi olmadığı için kısmen olarak değerlendirilmiştir. “Parçalardan Bütüne İnsan Vücudu” isimli kitabında duyu organlarının görevinden kısaca bahsedip daha çok nasıl çalıştıkları ve yapısal ayrıntıları anlatılmıştır. Bu nedenlerden dolayı kısmen olarak değerlendirilmiştir. Duyu organının temel görevinden bahsedilmeyen üç kitapta ise “hayır” şeklinde değerlendirilmiştir.

F.3.2.1.3 kazanımının analiz sonuçları %17.14 evet, %5.71 kısmen, %77.14 “hayır” çıkmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın, 6 tanesinde duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenlerden bahsedilmektedir. Duyu organlarının sağlığının korunması ile ilgili örnekler şunlardır; Emilie Beaumont tarafından yazılan “Beş Duyu” kitabın içerisinde duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenler ile ilgili örnekler yer almaktadır. Kitapta geçen aşağıdaki ifadelerden bu kazanım için uygun olduğu düşünülmüştür: Ellerimizi kamp ateşinde ısıtmak çok keyiflidir ama alevlere dokunmamalıyız. Çok yüksek sesler tehlikelidir çünkü kulağımızın görünmeyen kısmına zarar vererek bizi sağır eder. Kulağa çok iyi bakmalı ve zarar verebilecek hiçbir şey sokmamalıyız. Özellikle de sivri nesneleri. Çok sıcak bir çorba içerken dilimiz yanarsa, birkaç gün boyunca tat alamayız. Gözlerimiz için güneşe direk bakmamalıyız ve güneş gözlüğü kullanmalıyız.

Bir başka örnek ise “Duyu Organlarımız” isimli kitapta duyu organlarımızın sağlığını korumak ile ilgili bilgiye yer verilmiştir. Örneğin; göz sağlığı ile ilgili “kitap okurken, yazı yazarken, yazılara çok eğiliyordu.” ifadesinde göz sağlığından bahsedilmiştir. “Bir defasında

kulağını pis bir çubukla karıştırmıştı. Kulağı ağrımış ve doktora gitmişti.” Bu ifadesinde ise kulak sağlığından bahsedilmiştir. “Çocuklar İçin Vücudumuz” isimli kitapta da duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenler yazılmıştır. Örneğin; göz sağlığını koruma ile ilgili kitapta “Güneş ışınları gözler için çok tehlikelidir. Güneş gözlükleri ile dahi güneşe direk olarak bakmamak gerekir.” ifadeleri yer almaktadır. “Kulak zarı hassas bir organdır. Çok yüksek sesli müzik dinlemeyerek onu koruyabiliriz.” ifadeleri ile de kulak sağlığını koruma ile ilgili kitapta bilgiye yer verilmiştir. Bunun dışında tüm duyu oranlarının sağlığını koruma ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenlerden iki kitapta “kısmen” bahsedilmektedir. Örneğin; “Bilime İlk Adım Vücudumuz ve Duyularımız” isimli kitapta “Yüksek sesler kulaklarımıza zarar verebilir. Çok gürültülü yerlerde çalışan insanlar koruyucu kulaklık takar.” ifadesi yer almaktadır. Kitapta sadece yüksek sesin kulaklar için zararlı olduğu bilgisi verilmiştir. MEB’in kitabında tüm duyu organları için detaylı bilgi yer almaktadır. Bir başka örnek ise “Eğlenceli Bilgi- Harika Vücudumuz” isimli kitapta sadece göz ve deri sağlığı için dikkat edilmesi gereken noktaları belirtmiştir. 27 tane kitapta ise duyu organlarının sağlığının korunması için yapılması gerekenlerden bahsedilmemektedir.

Tablo 20

5. Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
5	Hedeflenen okuyucu kitlesi 3. sınıf öğrencileri için uygundur.	9	24	2	0	25.71	68.57	5.71	0.00

Tablo 20’de değerlendirme formunda yer alan 5. madde “Hedeflenen okuyucu kitlesi 3. sınıf öğrencileri için uygundur.” İfadesinin analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda %25.71 evet, %68.57 kısmen, %5.71 hayır sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 9 tanesi evet, 24 tanesi kısmen, 2 tanesi ise hayır olarak değerlendirilmiştir.

İncelen kitaplar içerinden “evet” olarak değerlendirilen kitaplar arasında “İnsan Vücudu Tiyatrosu” kitabı yer almaktadır. Kitabın içerisinde beş duyumuz ile ilgili tüm kazanımlar (duyu organlarının önemi, duyu organlarının görevi ve duyu organlarının

sağlığının korunması ile ilgili yapılması gerekenler) yer almaktadır. “Çocuklar İçin Vücudumuz” kitabında da beş duyumuz ile ilgili tüm kazanımlar yer almaktadır. İncelenen kitaplar içerisinde ilgili ünitenin kazanımlarının tamamı kitapta yer aldığı için evet olarak değerlendirilmiştir.

“Çocuklar ve Gençler İçin Vücudumuz” isimli kitapta F.3.2.1.1 ve F.3.2.1.2 kazanımlarına kitapta yer verirken, F.3.2.1.3 kazanımına yer verilmemiştir. Bir başka örnek ise “Olağan Üstü İnsan Vücudu- Bunları Tanıyorum” kitabında da F.3.2.1.1 ve F.3.2.1.2 kazanımlarına kitapta yer verirken, F.3.2.1.3 kazanımına yer verilmemiştir. Kazanımların tamamı kitapta yer almadığı için kısmen şeklinde değerlendirilmiştir.

“İlginç Vücudumuz” kitabı hedeflenen okuyucu kitlesinin oldukça üstündedir. Kitabın içerisinde birçok terim yer almaktadır. Örneğin; Eumelanin, pheomelanin, silion cisim, koroid, vitre, prespitik gibi terimler yer almaktadır. Hedeflenen kitle okuduğunu anlamakta zorlanabilir veya kitabı okurken dikkati dağılabilir. Bir başka örnek ise “Parçalardan Bütüne İnsan Vücudu” kitabında duyu organlarının nasıl çalıştığını ve yapısal ayrıntılarına kitapta yer vermiştir. Kapsamlı bilgi içermesi nedeni ile hedeflenen yaş grubunun üstünde kitaplar olduğu düşünülerek “hayır” olarak değerlendirmiştir.

Tablo 21

6. Maddenin Analizi

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
6	Bilgilendirici kitap, öğrencilerin “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır.	6	26	3	0	17.14	74.28	8.57	0.00

Tablo 21’deki değerlendirme formunda yer alan 6. madde “Bilgilendirici kitap, öğrencilerin “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır.” ifadesinin analizi yapılmıştır. 5. madde ve 6 madde birbiri ile bağlantılıdır. Analiz sonucunda %17.14 evet, %74.29 kısmen, %8.57 hayır sonucuna ulaşılmıştır.

İncelediğimiz 35 kitabın 6 tanesi evet, 26 tanesi kısmen, 3 tanesi ise hayır olarak değerlendirilmiştir.

Emilie Beaumont tarafından yazılan “Beş Duyu” isimli kitabın içerisinde kazanımların hepsi hedeflenen kitleye uygun olarak anlatılmaktadır. Duyu organlarından sadece kulak ile ilgili bilgiler içeren “Bilim Bunu Çözer O Ses Ne ?” kitabında kazanımların tamamına yer verilmiştir. Serinin duyu organlarından gözü anlatan “ Bilim Bunu Çözer Sihirli Mercek” kitabında da kazanımların tamamına yer verilmiştir. Serinin bir diğer kitabı ise “Bilim Bunu Çözer Burun Bilir” kitabında ise burun ile ilgili tüm kazanımlar yer almaktadır. Seride bulunan kitaplardan her biri bir duyu organı ile ilgili kazanımları içermektedir. Aynı zamanda kitapların içerisinde yer alan karakterlerin hepsi gerçek olup, gerçek hayat ile ilişkilendirilerek yazılmıştır. Tüm bu sebeplerden dolayı kitaplar evet olarak değerlendirilmiştir.

“Çocuklar ve Gençler İçin Vücudumuz” isimli kitapta programda yer alan 3 kazanımdan, 2 kazanım kitapta yer almaktadır. “Komik İnsan Vücudu” kitabında ise F.3.2.1.1 ve F.3.2.1.2 kazanımlarına kitapta yer verirken, F.3.2.1.3 kazanımına yer verilmemiştir. Değerlendirme formunda yer alan “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmalarını amaçlamaktadır. Kazanımlardan ikisi kitaplarda yer aldığı için kısmen olarak değerlendirilmiştir.

“İlginç Vücudumuz” kitabı hedeflenen kitlenin üstünde olması, içerisinde okuyucuların anlamayacağı terimleri içermesi ve “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanmaları açısından kazanımın üstünde kalabilir. “Parçalardan Bütüne İnsan Vücudu” kitabında da 3.sınıf kazanımlarına göre konu detaylı anlatılmıştır. Kazanımlar kitapta hedeflenen kitlenin üstünde anlatıldığı için hayır şeklinde değerlendirilmiştir. Mehmet Kına tarafından yazılan “Duyu Organlarımız” kitabında ise duyu organlarının sağlığını koruma ile ilgili basit bilgilere yer verilmesine rağmen bu bilgiler yetersiz kaldığı ve diğer kazanımları içermediği için hayır olarak değerlendirmiştir.

Tablo 22*9.Maddenin Analizi*

Madde No	Madde	Evet	Kısmen	Hayır	Bilgi Yok	Evet%	Kısmen%	Hayır%	Bilgi Yok%
9	Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.	14	17	4	0	40.00	48.57	11.43	0.00

Tablo 22’de değerlendirme formunda yer alan 9.madde “Kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygun düzeydedir.” İfadesinin analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda %40 evet, %48.57 kısmen, %11.43 hayır sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 14 tanesi evet, 17 tanesi kısmen, 4 tanesi ise hayır olarak değerlendirilmiştir.

Kitabın zorluk seviyesi değerlendirilirken kitabın puntosuna, içerisindeki resim-metin oranına ve cümle uzunluğuna göre değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplar içerisinde “evet” olarak değerlendirilen kitaplardan “İnsan Vücudunu Öğreniyorum” kitabında kitabın puntosu hedeflenen kitleye uygundur. Cümledeki kelime sayısı olarak çoğunlukla 6 ile 8 kelime arasında değişmektedir. Nadirde olsa 10-12 kelime içeren cümleler de vardır. Resim ve metin oranı incelendiğinde ise yarı yarıya resim ve metin içermektedir.

“İnsan Vücudu Hakkında Şaşırtıcı Gerçekler” kitabında kitabın puntosu; hedeflenen kitle için uygundur. Resim-metin oranı; hedeflenen kitle için uygundur. Aynı zamanda cümledeki kelime sayısı da hedeflenen kitleye göre uygundur. Nadiren de olsa 15 kelime içeren cümleler de bulunmaktadır.

“İlk Okuma Vücudumuz” kitabında kitabın puntosu hedeflenen kitle için uygundur. Resim-metin oranı; yarı yarıya şeklindedir. Kitabın yarısı resimlerden oluşmaktadır yarısı ise metinlerden oluşmaktadır. Cümledeki kelime sayısı; ortalama olarak 7-8 kelimeden oluşmaktadır. Fakat 12 kelimeli bulan cümle de yer almaktadır. İncelen kitaplar arasında tüm ölçütler değerlendirildiğinde “evet” olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen kitaplar içerisinde “kısmen” olarak değerlendirilen kitaplardan “Emilie Beaumont tarafından yazılan “Beş Duyu” isimli kitapta cümle uzunluğu olarak 3. sınıf seviyesinin üzerinde iken resimleme bakımından 3. sınıf seviyesine uygundur. Kelime sayısı 3. sınıf seviyesinin üzerinde kalırken, görseller ve punto 3. sınıf seviyesine uygundur.

“Eğlenceli Bilgi-Harika Vücudumuz” kitabın puntosunun 16’dan küçük olduğu görülmektedir. Cümle uzunlukları bakımından değerlendirildiğinde 33 cümle incelemiş olup sadece 11 cümle 6 ile 8 kelime arasındadır. Yani cümledeki kelime sayısı genellikle 10 kelimenin üzerindedir. Resim-metin oranı değerlendirildiğinde yarı yarıya resim ve metin içermektedir. Bu yüzden kısmen uygun olduğu düşünülmektedir.

“Muhteşem Vücudumuza Yolculuk” isimli kitabın puntosu; hedeflenen kitlenin okuyabileceği büyüklüktedir. Resim-metin oranı; hedeflenen kitleye göre yarı resim yarı yazı olarak düzenlemiştir. Cümledeki kelime sayısı; çoğu cümle 9 kelimelinin üzerindedir. Cümle uzunluğu bakımından hedef kitlenin üstünde kalmaktadır. Cümlelerin uzunluğu bakımından kısmen olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeplerden dolayı kitaplar kısmen olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen kitaplar içerisinde “hayır” olarak değerlendirilen “Olağan Üstü İnsan Vücudu Bunları Tanıyorum” kitabında kitabın puntosu 16’da küçüktür. 4. sınıf ve daha üst sınıflar için daha uygun olacaktır. Cümlelerin uzunluğu 6 ile 8 kelime arasında olması gerekirken kitaptaki cümleler hedeflenen kitleye göre uzundur. Genellikle cümleler 17 ile 21 kelime aralığında olduğu görülmektedir. Resim-metin oranı açısından değerlendirildiğinde ise yarı yarıya resim-metin içerdiği için hedeflenen kitleye uygundur. Kitabın puntosu ve cümlelerin uzunluğu bakımından 3. sınıf seviyesinin üstünde kaldığı için “hayır” olarak değerlendirilmiştir.

“İlginç Vücudumuz” adlı bir başka kitabında ise punto 16’dan küçüktür. Cümlelerin uzunluğu ise çoğunlukla 14 ile 18 kelime aralığında olduğu görülmektedir. Resim-metin oranı bakımından bazı sayfalarda hiç resim bulunmamakta ve üstü üste resim bulunmayan sayfalar yer almaktadır. Kitabın puntosu, resim-metin oranı ve cümlelerin uzunluğu bakımından 3. sınıflar için uygun olmadığı düşünüldüğü için “hayır” olarak değerlendirilmiştir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada ilkökul 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgilendirici çocuk kitapları seçkisi değerlendirilmiştir. Bu bölümde araştırmanın sonuç, tartışma ve öneriler kısmı yer almaktadır. Araştırmanın alt problemleri ile ilgili elde edilen bulgulardan, sonuçlara ulaşılmıştır. Alt problemlerin sırasına dikkat edilerek sonuçlara yer verilmiş ve ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmanın öneriler kısmında ise konu ile ilgili öğretmenlere, ebeveynlere, öğrencilere ve yayınevlerine öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın 1. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

“Beş Duyumuz” ünitesinde yardımcı kaynak olarak kullanılabilecek çocuk kitapları belirlenmiş olup yayınevine, kitapların basım yılları, yerli ve yabancı yazarlara ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada değerlendirilen kitapların yayınevleri incelenmiştir. İncelenen 35 kitabın sonucunda 17 farklı yayınevinin kitapları incelenmiştir. Yayınevleri incelenirken, yayınevinin benimsediği görev, okur kitlesi, yayınladıkları kitap türleri, bilgilendirici türde eser veriyor ise alanında uzmanlar ile çalışması, yerli ve yabancı yazarların kitaplarını yayımlamaları ve yabancı dilde yazılan kitapların çeviri kalitesi hakkındaki çalışmaları değerlendirilmiştir.

İncelenen kitaplardan bilgilendirici türde en çok yayın üreten 9 kitap ile TÜBİTAK yayınları, ikinci sırayı ise 5 kitap ile Teleskop Yayınları takip etmektedir. İncelenen kitapların en çok TÜBİTAK ve Teleskop Yayınlarına ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. TÜBİTAK okuyuculara bilgi vermeyi hedefleyen yayınevidir. Özellikle fen bilimleri, bilimsel ve teknolojik konularda kitaplar yayımlamaktadır. Teleskop yayınevinin temel amacı ise bilimsel konuları okuyucunun anlayabileceği bir dilde yayımlayarak, bilimsel bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmaktır. Temel amaç doğrultusunda birçok popüler bilim kitabı yayımlamaktadır. Türkiye’de bulunan yayınevleri bilgilendirici türde nitelikli çocuk kitabı yayımlayabilmelidir.

Yayınevleri, çocukların okuma alışkanlığını şekillendiren kitapların yayınlanmasını sağlamaktadır. Kitapların yayınevi bilgisi, kitap seçiminde etkili bir faktör olabilir. Yayınevlerinin farklı kalite standartları, farklı yazarlarla işbirliği yapma süreçleri ve farklı okuyucu kitleleri hedeflemeleri nedeniyle, hangi yayınevinin seçildiği, sonuçları doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle, kitap seçiminde yayınevi bilgisinin dikkate alınması önemli olduğu düşünülmektedir.

Kitapların basım tarihleri ile ilgili inceleme sonucunda 1999 yılından 2023 yılına kadarki 24 yıl içerisinde yayımlanan kitaplar değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonrasında 2015 yılından sonra bilgilendirici türde kitaplar daha fazla yayınlanmaya başladığı sonucuna

ulaşılmıştır. 2018 yılında beş duyumuz ile ilgili diğer yıllara göre en çok yayımlanan bir yıl olarak değerlendirilebilir. Dedeoğlu (2019) da son yıllarda, çocuk edebiyatı alanında yayımlanan bilgilendirici kitapların, tüm yaş gruplarına hitap edebilme ve okuyucunun zevklerine uygun olma bakımından dikkate değer bir gelişme gösterdiğini belirtmiştir. Bu gelişme, hem sayısal olarak artan yayın sayısı hem de kaliteli eserlerin artan oranı ile kendini göstermektedir.

Yerli ve yabancı yazarlar hakkında değerlendirilen 35 kitabın 26 tanesinin yabancı yazar tarafından yazılıp, Türkçe'ye çevrilmiştir. 5'i yerli, 1'i kolektif, 1 yazar hakkında da bilgi bulunamamıştır. Dedeoğlu (2019) çeviri çocuk kitaplarının, evrensel değerler ve kültürel değerlerin kavranması açısından ilkökul döneminde oldukça faydalı olacağını belirtmiştir. Günşen ve Uyanık (2021) da yaptığı araştırma sonucunda ülkemizde kullanılan fen temalı bilgi verici kitapların çoğunun yabancı yazarlar tarafından yazıldığını ve çeviri nedeniyle kavram yanlışları oluşabileceğini belirtmiştir. Çeviri kitapların evrensel değerler ve kültürel açıdan ilkökul öğrencilerine faydalı olmasına karşın çeviri sırasında kavram yanlışlarına neden olunan durum yapılan araştırmada gözlemlenmiştir. Bu yüzden kitaplarda nitelikli çevirilerin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın sonucuna göre de yabancı yazarlarımız bilgilendirici türde daha çok eser üretmektedir. İncelenen bilgilendirici çocuk kitaplarının çoğu çeviri kitaplar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerli yazarlarımız tarafından da bilgilendirici türde nitelikli eserler yayınlanabilmelidir.

Araştırmanın 2. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

2. araştırma sorusuna ilişkin sonuçlarda kitaplar, bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikler bakımından değerlendirilmiştir. Araştırmanın 2. alt problemi doğrultusunda 1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 13 ve 14. maddeler bilgilendirici çocuk kitaplarını değerlendirmek amacıyla belirli temalar altında toplanmış ve analizleri yapılmıştır. Yapılan incelemede değerlendirme formunun birinci, ikinci ve üçüncü maddeleri "Bilgilerin Geçerliliği" teması kapsamında incelenmiştir. "İçerik ve Sunuş Şekli" temasına dair sonuçlar ise yedinci ve sekizinci maddede incelenmiştir. Onuncu ve on birinci madde "Kitabın Organizasyonu ve Kitabın Formatı" teması kapsamında değerlendirilmiştir. "Resimleme Özellikleri" temasına dair sonuçlar ise madde on iki, on üç ve on dörtte yer almaktadır.

Bilgilerin Geçerliliği. Bilgilerin geçerliliği temasına ilişkin, yazarın konu hakkında tecrübesi, kitapta verilen bilgilerin bilimsel ve güncel olması bakımından incelenmiştir. Araştırma için 35 yazarın öz geçmişleri incelenmiş, mezun olduğu bölüm, kitabın konusu ile ilgili eğitim/kurs alma durumu ve daha önce bilgilendirici türde kitap yazıp yazmadığı değerlendirilmiştir. İncelenen yazarlar arasında %85.71 oranında yazarların konu hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgilendirici kitaplardaki

bilgilerin, alanında uzman kişiler tarafından yazıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Dedeoğlu (2019) da bilgilendirici türde kitap yazarken yazarın konu hakkında yeterince bilgi sahibi olmasına ve deneyimi olması gerektiğini vurgulamaktadır. 2. maddemizde ise kitapta verilen bilgilerin bilimselliği bakımından incelenmiştir. İncelenen kitapların %97.14 oranında bilimsel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 3. maddemizde ise kitapta verilen bilgilerin %100 güncel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Crowson ve Hopper (2009) bilgilendirici türdeki kitapları kullanırken kitabın içerisindeki bilgilerin doğru olarak verilmesinin önemini vurgulamıştır. Yazarın konu hakkında bilgi ve deneyim sahibi olması diğer iki maddede yer alan kitaptaki bilgilerin güncel ve bilimsel olmasını sağlamış olabilir. Alanında uzman ve deneyim sahibi kişiler tarafından yazılmış kitapların içerisindeki bilgilerinin doğru ve güncelliği bakımından da doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir.

İçerik ve Sunuş Şekli. İçerik ve sunuş temasına ilişkin, yedinci ve sekizinci maddelere ilişkin değerlendirme yapılmış ve sonuçları yazılmıştır. Bilimsel metodun basamakları, yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından tutarlı bir şekilde sunulmuş olması ve doğadaki ilişkiler ve çıkarımların yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde yer alması bakımından değerlendirilmiştir.

Bilimsel metodun basamaklarının kitap içerisinde yer alma durumu incelenmiştir. Kitaplarda bilimsel metodun basamaklarına %74.28 oranında yer verildiği görülmektedir. Bilimsel metodun basamakları gözlem, soru sorma, hipotez kurma, deney tasarlama, veri toplama, verilerin analizi, sonuç çıkarma ve sonuçların yayınlanması basamaklarından oluşur. Can ve Sağır (2019) ilköğretimin ilk yıllarından itibaren bilimsel süreç becerileri kazandırmak ve bu beceriyi geliştirecek etkinliklerin yapılmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. İncelenen kitaplar içerisinde bazı kitaplarda bilimsel metodun basamaklarına yer verilmiştir. Okuyucuya sorular sorarak, gözlem ve sınıflandırmalar yaptırarak, deney önerileri vererek onların da yaparak ve yaşayarak öğrenmesi için teşvik etmektedir.

Doğadaki ilişkiler ve çıkarımların yeri geldiğinde sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde yer alması bakımından ise %42.85 oranında yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen 35 kitap içerisinde yalnızca 15 kitapta doğadaki ilişkiler ve çıkarımlar sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde yer almıştır. Araştırmanın sonucunda doğadaki ilişkiler ve çıkarımlara kitaplarda yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Kitabın Organizasyonu ve Formatı. Kitabın organizasyonu ve formatı temasına ilişkin, onuncu ve on birinci maddelere ilişkin değerlendirme yapılmış ve sonuçları yazılmıştır. Kitapta anlatılan konu ile ilgili girişte tanıtıcı bilgilerin yer alması ve kitabın sonunda ek bilgilerin olması bakımından incelemeler yapıldıktan sonra, konu ile ilgili sonuca ulaşılmıştır.

Kitapta anlatılan konu ile ilgili giriş kısmında tanıtıcı bilgiye yer verilip verilmediği incelenmiştir. Değerlendirme formunda bulunun onuncu madde incelenirken, kitabın giriş

kısımında tanıtıcı bilgi olması durumunda “evet” şeklinde değerlendirilmiş, kitapta sadece içindekiler bölümü bulunuyor ise “kısmen” şeklinde değerlendirilmiştir. İncelenen 35 kitabın, on iki tanesinde tanıtıcı bilgi yer almakta olup, %34.28 oranında “evet” sonucuna ulaşılmıştır. On üç kitapta ise girişte tanıtıcı bilgiye “kısmen” yer verilmiştir. %37.14 oranında “kısmen” sonucuna ulaşılmıştır. Bilgilendirici kitaplarda konu ile ilgili tanıcı bir bilgi vermenin, okuyucunun ne okuyacağına dair bilgi sahibi olması açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Okuyucunun içindekiler bölümüne bakarak kitabın içeriği hakkında bilgi sahibi olması açısından önemsenip, değerlendirilmeye dâhil edilmiştir.

On birinci maddede ise kitapta anlatılan konu ile ilgili kitabın sonunda sözlük, sorular ve test, dizin, serinin diğer kitaplarının resmi, öğrenci ve veliler için öneriler ve kaynakçaya yer verilmesi bakımından ek bilgi içerip içermemesi bakımından incelenmiştir. İncelenen kitaplar sonucunda %62.85 oranında kitapların sonunda ek bilgiye yer verildiği görülmüştür. Kitapların sonunda sözlüğün yer alması okuyucunun bilemediği veya öğrenmek istediği bir kelime olması durumunda o bölümü okumasını sağlayabilir. Sözlük bölümü okuyucunun kelime dağarcığını geliştirebilir. Kitabın arkasında yer alan sorular ve testler okuyucunun, kitap ile ilgili neler öğrendiğini ve okuduğunu anladığını değerlendirmek amacı ile kullanılabilir. Dizin ise kitabın içerisinde bulunan kavramlara kolay bir şekilde ulaşmaya yardımcı olmak amacıyla hazırlanmaktadır. Bazı kitaplarda serinin diğer kitaplarının resmi yer almaktadır. Bu da okuyucunun diğer kitapları da alıp, okumak istemesi bakımından da motive edebilir. Öğrenci ve veliler için öneriler de rehber niteliğinde yol gösterip, okuyucuya katkı sağlayabilir. Kaynakça bölümü ise kitabın içerisindeki bilgilere erişim sağlayabilir. Ek bilgi değerlendirilen kitapların, %62.85’inde yer almaktadır. Okuyucular için faydalı olduğu düşünülerek daha yüksek oran olması gerektiği düşünülmektedir. Kitaplar hazırlanırken, kitabın sonunda yer alan ek bilgiler göz ardı edilmemelidir.

Resimleme Özellikleri. Resimleme özellikleri temasına ilişkin, on ikinci, on üçüncü ve on dördüncü maddelere ilişkin değerlendirme yapılmış ve sonuçları yazılmıştır. Resimleme özellikleri bakımından kapak resminin ilgili çekici ve içerik ile uyumlu olması, kitabın iç sayfalarındaki resimlemelerin ve seçilen resimleme tekniğinin konu ile uyumlu olması bakımından değerlendirilmiştir. Değerlendirme esnasında uzman resim öğretmeni ve aynı zamanda grafik tasarımcının görüşleri doğrultusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

Kitap kapakları okuyucunun dikkatini çekip, okuyucuda okuma isteği uyandırması bakımından okuyucu için ilk uyarandır (Kamalı, 2022). Yapılan incelemede kitabın kapağında yazar, çizer, çevirmen ve yayınevi bilgilerinin yer alıp almadığı da değerlendirilmiştir. İncelenen 35 kitap içerisinden kapak resmi %85.71 oranında canlı renkler kullanıldığı, ilgi çekici resimler ile tasarlandığı ve konu ile uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Kitapta geçen konu ile resimlemelerin birbiri ile uyumluluğu değerlendirilmiş olup %97.14 oranında uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen kitaplar arasında artırılmış gerçeklik uygulamasının kullanıldığı bir tane kitap yer almaktadır. Gelişen teknolojinin, kitaba yansımalarının da okuyucular için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kitaplarda çizerin kullandığı dolma kalem, sulu boya, boya kalemi ve guaj boya gibi resim tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. Çizimlerin gerçeklik algısı ve perspektifi, karakterlerin anatomik özelliklerinin oran-orantısı, kitapta kullanılan font ve yaş grubuna uygunluğu bakımından incelenmiştir. Tüm bu değerlendirmelerin sonucunda % 97.14 oranında seçilen resimleme tekniğinin, konu ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüzdelik olarak oldukça yüksek bir sonuç olması sevindiricidir. Kitaplarda bilimsel illüstrasyona yer verilmesi de okuyucunun daha kolay anlayabilmesini sağlayacaktır. Bazı kitaplarda, karakterler karikatürize edilerek çizilmiştir. Karikatürizenin kullanılıyor olması, okuyucular için mizahi bir hava yaratmak amacıyla kullanıyor olabilir. Karakterlerin karikatürize edilerek çizilmesi, okuyucular için mizahi bir hava yaratmayı sağlayabilir. Kitaplardaki karakterlerin gerçeklik özelliklerini yansıtmaları bakımından da gerçekçi çizimlere yer verilmiştir. Çizimler dışında gerçek fotoğraflar da kullanılmıştır.

Araştırmanın 3. Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın 3. alt problemi doğrultusunda 4, 5, 6 ve 9. maddeler bilgilendirici çocuk kitaplarını fen bilimleri dersi kazanım ve içeriği ile örtüşmesi bakımından değerlendirmiştir. Değerlendirme formunda bulunan ilgili maddeler belirli temalar altında toplanmış ve analizleri yapılmıştır. Yapılan incelemede değerlendirme formunun dördüncü maddesi “Bilgilerin Geçerliliği” teması kapsamında incelenmiştir. “İçerik ve Sunuş Şekli” temasına ilişkin beşinci, altıncı ve dokuzuncu maddeler incelenmiş ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Bilgilerin Geçerliliği. Değerlendirme formunun 4. maddesinde kitabın konusunun, 3. sınıf fen bilimleri öğretim programındaki kazanımlar kapsamında yeterli bilgi içermesi bakımından değerlendirilmiştir. 3. sınıf fen bilimleri öğretim programında “Beş Duyumuz” ünitesinde üç kazanım yer almaktadır. Yapılan değerlendirmede, değerlendirilen kitaplarda üç ayrı kazanımın mevcut olup olmadığına dair bir inceleme yapılmıştır. Aşağıda değerlendirilen kitaplarda üç ayrı kazanım yer almaktadır;

F.3.2.1.1 Duyu organlarının önemini fark eder.

F.3.2.1.2 Duyu organlarının temel görevlerini açıklar.

F.3.2.1.3 Duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenleri açıklar.

F.3.2.1.1 kazanımının analiz sonuçları %85.71 evet, %5.7 kısmen, %8.57 hayır çıkmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın, 30 tanesinde duyu organlarının öneminden bahsedilmiştir. “Kısmen” olarak değerlendirilen kitaplarda ise duyu organlarının tamamının önemine yer verilmediği için “kısmen” şeklinde değerlendirilmiştir. %85.71 oranında

kitaplarda F.3.2.1.1 kazanımına yer verilmiş olması, ders kitaplarına ek olarak duyu organları ile ilgili kitapların kullanılabileceğini göstermektedir.

F.3.2.1.2 kazanımının analiz sonuçlarına göre, değerlendirilen kitapların %85.71'ünde tamamen karşıladığını, %5.71'üne kısmen karşıladığını ve %8.57'inin ise bu kazanımı karşılamadığını ortaya koymuştur. İncelenen kitaplarda duyu organlarının temel görevine oldukça yüksek bir yüzdelik ile değinildiği görülmektedir. "Kısmen" şeklinde yapılan değerlendirmede ise duyu organlarının temel görevlerinin yeterince anlatılmadığı veya bazı kitaplarda duyu organlarının yapısal ayrıntılarına girerek anatomik özellikleri ile ilgili detaylara yer verildiği ortaya konmuştur. Öğretim programı, duyu organlarının yapısal ayrıntılarına girilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bazı kitaplar duyu organlarının yapısal ayrıntılarına çok fazla girmesine rağmen kitaplardaki etkinlikler, resimlemeler ve hedeflenen düzeye uygun olan kısımlar sınıflarda etkinlik olarak kullanılabileceği için değerlendirilmeye alınmıştır.

F.3.2.1.3 kazanımının için yapılan analizde %17.14'ünde tamamen karşılandığını, %5.71'ünü kısmen karşıladığını ve %77.14 bu kazanımı karşılamadığını ortaya koymuştur. İncelediğimiz 35 kitabın, 6 tanesinde duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenlerden bahsedilmektedir. İlk iki kazanıma göre yüzdelik oranı oldukça düşük kalmaktadır. MEB kitabında duyu organlarının sağlığını koruma ile ilgili olarak detaylı ve açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Duyu organlarının sağlığını korumak için yapılması gerekenler, bilgilendirici kitaplarda %17.14 oranında yer alması, bu konuda okuyucuya yeterli bilgi sunulmadığı anlamına gelmektedir. Duyu organlarının önemi ve görevi kadar duyu organlarının sağlığının korunması da önemli bir konudur. Bu nedenle, duyu organlarının sağlığı korumak için yapılması gerekenler hakkında daha kapsamlı kaynaklar hazırlanabilir. "Kısmen" olarak değerlendirilen kitaplarda da duyu organlarının tamamına kitapta yer verilmediği için %5.71 ile "kısmen" sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen kitaplar içerisinde fen bilimleri dersinin içeriği ile uyumlu olup olmadığına bakılmıştır. Fen bilimleri, hayat bilgisi, matematik gibi derslerde ders kitabına ek olarak bilgilendirici türde kitaplar kullanılması akademik başarısını artırmada olumlu yönde etki sağlayacağı düşünülmektedir. Kale (2019) tarafından yapılan araştırmada, 9.sınıf tarih öğretiminde bilgilendirici kitapları ders kitaplarına ek olarak ticari kitapları bir öğretim materyali olarak deney gruplarında kullanmıştır. Ön ve son test sonucunda, deney ve kontrol grubu arasında deney gruplarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Moss(1991)'de ders öğretiminde, ders kitaplarına ek olarak bilgilendirici türde kitap kullanılmasının öğrencinin başarısı üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Söylemez (2021) ise İlkokul Matematik Dersi Kazanımları açısından TÜBİTAK "Matematik Her Yerde Serisini" incelemiş ve inceleme sonucunda matematik öğretimi açısından önemli bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İçerik ve Sunuş Şekli. İncelenen kitaplarda, “İçerik ve Sunuş Şekli” temasında 5, 6 ve 9. maddelerin değerlendirilmesi yapılmış, ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. 5. maddede hedeflenen okuyucu kitlesi için kitapların uygunluğu değerlendirilmiştir. 6. madde de ise bilgilendirici kitabın, “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanması bakımından değerlendirilmiştir. 4. madde, 5. madde ve 6. maddenin sonuçları birbiri ile ilişkilidir. 5. madde analiz edilirken kazanımların hedeflenen okuyucu kitlesine uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir. 4. maddede yer alan kazanımlar ile de ilişkilendirilmiştir. Tüm kazanımlar kitapta yer alıyor ise, hedeflenen okuyucu kitlesi için uygun olduğu düşünülerek “evet” şeklinde değerlendirilmiştir. Kazanımlardan bir tanesi bile yer almaması durumunda “kısmen” şeklinde değerlendirilmiştir. Aynı zamanda kitapta geçen konunun, akademik bilgiler açısından 3. sınıf düzeyine bakılarak da değerlendirilmiştir. Bazı kitaplarda akademik seviyenin çok üstünde bilgiler ve terimler yer aldığı için “hayır” şeklinde değerlendirilmiştir. Bazı kitaplar ise sadece tek bir duyu organını anlatmak amacıyla yazıldığı ve bu da kitabın giriş kısmında belirtildiği için kazanımlar tek bir duyu organı düşünülerek değerlendirilmiştir. Tüm bu incelemelerin sonucunda analiz sonucu %25.71 evet, %68.57 kısmen, %5.71 hayır sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 9 tanesi evet, 24 tanesi kısmen, 2 tanesi ise hayır olarak değerlendirilmiştir. Hedeflenen okuyucu kitlesi için uygunluğu bakımından %25.71 ile oldukça düşük bir sonuca ulaşılmıştır. 26 kitapta ise %68.57 oranında “kısmen” sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlardan anlaşıldığı üzere sınıf seviyesi ve fen kazanımlarına yeterince dikkat edilmeden kitaplar yazıldığı düşünülmektedir.

6. madde de ise bilgilendirici kitapların, öğrencilerin “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri kazanması amacıyla değerlendirilmiştir. 4. ve 5.madde ile doğrudan ilişkili olduğu için analiz sonucunda %17.14 evet, %74.28 kısmen, %8.57 hayır sonucuna ulaşılmıştır. İncelediğimiz 35 kitabın 6 tanesi evet, 26 tanesi kısmen, 3 tanesi ise hayır olarak değerlendirilmiştir. Tüm bu incelemeler sonucunda değerlendirilen kitapların müfredat ve kazanımlar ile birebir uyumlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kıyıcı, Yavuz ve Saçar (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda da öğretmenlerin bilimsel kitapları kullanmaya ilişkin görüşleri alınmış ve öğretmenler bilimsel kitapların müfredat ile birebir uyumlu olmadıklarını düşündükleri için kitaplardan yararlanmadıklarını belirtmiştir. Bu araştırmada ise 3.sınıf seviyesinin üstünde veya altında akademik bilgilerin yer alması sebebiyle “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik bilgi ve becerileri %74.28 oranında “kısmen” kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

9.maddede kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf seviyesine uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir. Kitapların uygunluğu değerlendirilirken bilimsel olarak kabul edilen ölçütler temel alınmıştır. Gürel vd. (2007)’e göre 3. sınıf öğrencileri için hazırlanan kitapların yazılarının 16 punto büyüklüğünde harfler kullanılması uygundur. Tür ve Turla (1999)’ya

göre yedi yaştan sonra kitaplarda yarı resim yarı metin bulunmaktadırlar. Cümle uzunluğu bakımından ise bir cümle 6 ile 8 kelimeyi geçmeyecek şekilde olması görüşündedir. Kitabın zorluk seviyesi, kitabın puntosu, içerisindeki resim ve metin oranı ve cümle uzunluğu faktörleri temel alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. İncelenen 35 kitabın 14'ünü bu faktörlerin tamamını karşıladığı için %40 oranında kitabın zorluk seviyesi 3. sınıf öğrencileri için uygundur diyebiliriz. 17 kitapta ise bu faktörlerden birinin bile uygun olmadığı durumlarda “kısmen” şeklinde %48.57 oranında değerlendirildiği sonucuna ulaşıyoruz. Bazı kitaplardaki cümlelerin uzunluğu, 3. sınıf seviyesinin üstündedir. Bu da okuyucunun kitabı okurken zorlanıp, yarıda bırakmasına neden olabilir. Resim-metin oranının okuyucunun düzeyine göre hazırlanması ve doğru punto kullanmak önemlidir. Okuyucunun kitabı okurken zorlanmaması, kitap okudukça ve okuma yeteneği geliştikçe bu ölçütler zaman içerisinde değişecektir. Önemli olan doğru kitabın, doğru zamanda doğru okur ile buluşması olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçları özetlersek yerli ve yabancı kitaplar, popüler kitapçılarda yer alan kitaplar, yayınevleri, okul ve sınıf kitaplıklarının araştırılması sonucunda konu ile ilgili 35 kitaba ulaşılmış olup, kitaplar analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda 17 farklı yayınevi ile ilgili araştırma yapılmış olup, en çok bilgilendirici türde TÜBİTAK ve Teleskop yayınevi kitap yayınlamıştır. İncelenen kitapların basım tarihleri değerlendirildiğinde 2015 yılından sonra bilgilendirici türdeki kitap basımında artış olduğu görülmüştür. İncelenen kitapların çoğu yabancı yazarlar tarafından yazılmış olup, çeviri kitaplardır. Yazarların çoğu konu ile ilgili deneyim sahibidir. Konu ile ilgili yayımlanan kitaplardaki bilgiler bilimsel ve günceldir. Kitapta bilimsel metodun basamaklarına yaş düzeyine uygun olarak konu ve düşünce açısından oldukça yüksek bir oranda kitaplarda yer verildiği görülmüne rağmen doğadaki ilişkiler sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde yalnızca 15 kitapta yer verilmiştir. Kitapların doğadaki ilişkiler ile yeterince sebep-sonuç ilişkisi kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kitapların giriş kısmında konu ile ilgili tanıtıcı bilgi vermesi bakımından oran oldukça düşük iken, kitabın sonunda ek bilgilere yer verme oranı daha yüksektir. Resimleme özellikleri ile ilgili yapılan değerlendirmede, kitabın resimlemelerinde resimleme tekniği, konu ve kapak resmi bakımından değerlendirildiğinde sonuç oldukça yüksektir. 3. sınıf fen bilimleri “Beş Duyumuz” ünitesinde yer alan kazanımlardan duyu organlarının önemi ve görevleri ile ilgili bilgilerin kitaplarda anlatılma oranı yüksek iken duyu organlarının sağlığını koruma kazanımına ilişkin bilgiler kitaplarda anlatılma oranı düşük çıkmıştır. Oysaki duyu organlarını görevi ve önemi kadar duyu organlarının sağlığının korunması da oldukça önemlidir. Sınıf seviyesi ve fen bilimleri kazanımlarına yeterince dikkat edilmeden kitapların yazıldığı düşünülmektedir. Kitaplarda “Beş Duyumuz” ünitesinde yer alan kazanımların tamamına yer verilmediği için değerlendirme oranı oldukça düşüktür. Kitabın zorluk seviyesi değerlendirilirken punto, resim ve metin oranı ve cümle uzunluğu birlikte değerlendirilmiştir.

Değerlendirme sonucunda, değerlendirilen kitaplar 3. sınıf zorluk seviyesi bakımından değerlendirildiğinde 14 kitapta tamamen uygun olduğu görülmüştür. Bu sayının yarıdan bile az olması okuyucuların yaş seviyelerine göre kitap hazırlanmadığını düşündürmektedir.

Öneriler

Bu bölümde gelecek araştırmaları aydınlatmak ve fikir vermek amacıyla araştırma sonuçları doğrultusunda öneriler sunulmuştur. Bu kısımda ailelere, öğretmenlere, yazarlara, yayınevlerine ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

- Yapılan bu araştırma sonucunda “Beş Duyumuz” ünitesine yönelik 35 kitaba ulaşılmıştır. Yayınevleri bilgilendirici tür ile ilgili daha fazla kitap yayımlayarak, daha fazla okuyucu kitlesine ulaşabilir.
- Bu araştırmada “Beş Duyumuz” ile ilgili 35 kitabı analiz etmek için “Bilgilendirici Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu” geliştirilmiştir. Öğretmenler bu formu kullanarak her üniteye uygun kitapları araştırıp, kazanımlar doğrultusunda inceleyip ve bilgilendirici kitaplarda bulunması gereken özellikler bakımından kitapları değerlendirip öğrencileri ile buluşturabilir.
- Bu araştırma sonucunda bilgilendirici türde yabancı yazarların daha fazla kitap yayımladığı görülmektedir. Yerli yazarlar da bilgilendirici türde kitaplar yazabilir ve okurlara yerli yazarlar tarafından yazılmış kitaplar sunulabilir.
- Çocuk edebiyatının önemli türlerinden olan bilgilendirici kitapların okul ve sınıf kütüphanelerinde olması öğretmenlere ve okul idarecilerine önerilebilir. Aynı zamanda çocukların evdeki kitaplıklarında da bilgilendirici kitaplara yer verilmelidir. Aileler de bu konuda dikkat etmelidir.
- Bu araştırma doğrultusunda konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir. Konu ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunda nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmış olduğu görülmüştür. Bu konu ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılara nicel araştırma yöntemi kullanarak, bilgilendirici kitapların fen bilimleri dersi başarısına etkisini araştıran deneysel bir araştırmalar yapabilir.
- Bu araştırmada değerlendirilen kitaplarda konu ile ilgili kitabın giriş sayfasında konu ile ilgili tanıtıcı bilgiye yeterince yer verilmediği görülmüştür. Giriş kısmında tanıtıcı bilginin yer alması okuyucunun ne okuduğuna dair fikir sahibi olması adına önemlidir. Bu yüzden yazarlara, kitapların giriş kısmında konu ile ilgili tanıtıcı bilgiye yer vermeleri önerilmektedir.
- Bu araştırmada geliştirilen değerlendirme formu ile öğretmenler, öğrencilerine kitap seçiminde değerlendirme formundan yararlanabilir.

Kaynaklar

- Afonso, A., & Gilbert, J. (2013). The role of “popular” books in informal chemical education. *International Journal of Science Education*, 3(1), 77-99, <https://doi.org/10.1080/21548455.2012.733439>
- Aşıcı, M., İnce, B., & Akyol, S. (2015). Fen ve teknoloji dersinde bir öğretim materyali olarak bilgilendirici kitapların kullanımı: İlkokul 4.sınıf örneği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 206-222. <http://dx.doi.org/10.14686/BUEFAD.2015USOSOzelsayi13211>
- Atkinson, T. S., Matusevich, M. N., & Huber, L. (2009). Making science trade book choices for elementary classrooms. *The Reading Teacher*, 62(6), 484-497. <https://doi.org/10.1598/RT.62.6.3>
- Aydın, E. (2017). *Fact vs. Fiction: Preschoolers' Learning of Information from Narrative and Expository Books* (Doctoral dissertation), Bilkent Üniversitesi.
- Aytaş, G. (2003). Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (13), 155–160.
- Bütün & Demir (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Ed.). Pegem Akademi.
- Can, K. & Uluçınar Sağır, Ş. (2019). İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1450-1466. <https://doi.org/10.37995/jotcsc.989550>
- Cervetti, G. N., Barber, J., Dorph, R., Pearson, P. D., & Goldschmidt, P. G. (2012). The impact of an integrated approach to science and literacy in elementary school classrooms. *Journal of Research in Science Teaching*, 49(5), 631-658.
- Cervetti, G. N., Bravo, M. A., Hiebert, E. H., Pearson, P. D., & Jaynes, C. A. (2009). Text genre and science content: Ease of reading, comprehension, and reader preference. *Reading Psychology*, 30(6), 487-511.
- Crowson, A. F., & Hopper, P. F. (2009). The use of trade books in science classrooms. *National Forum of Teacher Education Journal*, 19(3), 1-5.
- DeBoer, G. E. (2014). The history of science curriculum reform in the United States. In N. G. Lederman, & S. K. Abell (Eds.), *Handbook of research on science education*, (pp. 559-578). Routledge.
- DeBoer, G. E. (2000). Scientific literacy: Another look at its historical and contemporary meanings and its relationship to science education reform. *Journal of Research in Science Teaching*, 37(6), 582-601.

- Dedeoğlu, H. & Kardaş, N. (2014). Kurgusal ve bilgilendirici çocuk kitapları ile oluşturulan eşleştirilmiş metin setlerinin sınıf içi etkinliklerde kullanımı. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama* (24), 51-62.
- Deliveli, K. (2020). A Qualitative Research: Evaluation of Applied Children's Literature Course Activities. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 274-304.
- Duke, N. K. (2000). 3.6 minutes per day: The scarcity of informational texts in first grade. *Reading Research Quarterly*, 35, 202-224.
- Elmas, R., Aydoğdu, B., & Saban, Y. (2017). Using a review book to improve knowledge retention. *International Education Studies*, 10(1), 12-23.
- Eş, H., & Sarıkaya, M. (2010). Türkiye ve İrlanda fen öğretimi programlarının karşılaştırılması. *Elementary Education Online*, 9(3), 1092-1105.
- Fang, Z., Lamme, L., Pringle, R., Patrick, J., Sanders, J., Zmach, C., & Henkel, M. (2008). Integrating reading into middle school science: What we did, found and learned. *International Journal of Science Education*, 30(15), 2067-2089.
- Fırat, Z., & Dinçer, Ç. (2020). Matematiksel kavramları içinde barındıran resimli öykü kitaplarının biçim ve içerik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 664-685.
- Gogulan P. B. & Gogulan D. V.(2021). *Kardeşim otizmli*. Altın Kitaplar. (Orijinal eserin yayın tarihi 2021).
- Gönen, M. (2014). Alanın bileşenleri bağlamında çocuk edebiyatı öğretiminin amacı ve işlevi. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 277-278.
- Gönen, M. (2019). *Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı*. (Ed.), Eğiten Kitap.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 250-265.
- Kara, S. , Yılmaz, S. & Kingir, S. (2020). Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme Yaklaşımının İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Argümantasyon Kalite Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1253-1267. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3785>
- Günşen, G., & Uyanık, G. (2021). Fen temalı bilgi veren resimli çocuk kitaplarının fen öğrenmedeki önemi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1573-1598.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.

- Hall, K. W., & Williams, L. M. (2015). Science trade books and buddies: involving 3rd-graders in informational texts. *Childhood Education*, 91(2), 123-134. <https://doi.org/10.1080/00094056.2015.1018792>
- Hapgood, S., & Palincsar, A. S. (2007). Where literacy and science intersect. *Educational Leadership*, 64(4), 56-60.
- Kale, Y. (2019). Kurgu dışı ticari kitapların bir materyal olarak tarih öğretiminde kullanımı. *Turkish History Education Journal*, 8(2), 589–614. <https://doi.org/10.17497/TUHED.616859>
- Kamalı, P. (2022). *Caldecott ödüllü ve popüler resimli Türk çocuk kitaplarının karşılaştırmalı bir analizi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kardaş, M., & Tunagür, M. (2021). *Çocuk Edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Kılıç, T. E. (2019). *Popüler bilim kitaplarının 6. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi akademik başarılarına, bilgilerinin kalıcılığına ve fenne yönelik tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kıyıcı, F., Yavuz., M., & Saçar, R. (2012). Popüler bilim dergileri ve bilimsel kitapların fen derslerinde kullanılma durumları. *Sakarya Üniversitesi. International Science And Technology Conference*, 945-951.
- Lai, C., & Chan, K. (2020). Enhancing Science Learning through Science Trade Book Reading for 5th Graders . *Journal of Education in Science Environment and Health*, 6(1) , 1-9 . <http://dx.doi.org/10.21891/jeseh.669294>
- Hansson, L., Leden, L., & Thulin, S. (2020) Book talks as an approach to nature of science teaching in early childhood education, *International Journal of Science Education*, 29(5), 795-80. <http://dx.doi.org/10.1080/09500693.2020.1812011>
- Madrazo, G.M., (1997). Using trade books to teach and learn science. *Science and Children*, 34(6), 20–21.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). Ankara: MEB.
- Morrison, J. A., & Young, T. A. (2008). Using science trade books to support inquiry in the elementary classroom. *Childhood Education*, 84(4), 204-208
- Moss, B. (2005). Making a case and a place for effective content area literacy instruction in the elementary grades. *The Reading Teacher*, 59(1), (pp. 46-55).

- National Research Association (2014). *Supporting the implementation of ngss through research: informal science education*. Retrieved from: <https://narst.org/blog/ngss-informal-education>
- National Research Council (1996). National science education standards. Retrieved from: <https://www.nap.edu/catalog/4962/national-science-education-standards>
- National Research Council (1996). National science education standards. Retrieved from: <https://www.nap.edu/catalog/4962/national-science-education-standards>
- NSTA. (2010) National Science Teachers Association <http://www.nsta.org>
- Orhan, M., & Pilav, S. (2021). TÜBİTAK çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yönünden incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(1) , 371-390. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.872141>
- Pike, K., & Mumper, J. (2004). *Making nonfiction and other informational texts come alive*: Pearson.
- Rice, D.C. (2002). Using trade books in teaching elementary science: *Facts and fallacies*. *The Reading Teacher*, 55(6), 552–565
- Rop, C.J., & Rop, S. (2001). Selecting trade books for elementary science units. *Science Activities*, 38(1), 19-23.
- Saul, W. E., & Dieckman, D. (2005). Choosing and using information trade books. *Reading Research Quarterly*, 40(4), 502–513.
- Seddon, M. (2017). Strategies for integrating literacy into a science classroom (Master's thesis). Retrieved from https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjyhaM5__hAhVDAVAKHRpRC3YQFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fscholarworks.uni.edu%2Fcgi%2Fviewcontent.cgi%3Farticle%3D1115%26context
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.
- Söylemez, M. (2021). *Çocuk edebiyatı eserlerinin ilkökul matematik dersi öğretim programı kazanımları açısından incelenmesi* (yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Stocklmayer, S. M., Rennie, L. J., & Gilbert, J. K. (2010). The roles of the formal and informal sectors in the provision of effective science education. *Studies in Science Education*, 46(1), 1-44.
- Şahin, A. (2021). *Çocuk edebiyatı*, (Ed.), 1. Basım, Pegem Yayıncılık.

- Şapcı, D. (2018). *İlkokul öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Şentürk, Ö., & Şaban, B. (2019). İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49(49), 144-166.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*. (Ed.),Grafiker Yayınları.
- Temizyürek, F. (2014). Çocuk edebiyatı öğretimi üzerine. *Türk Dili Dergisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 301–303.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N.K., & Gürel, Z. (2016) *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Tunagür, M. & Kardaş, M. N. (2021). *Çocuk edebiyatı*. (Ed.), Pegem Akademi.
- Tür, G. & Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. Yapa Yayın Pazarlama.
- Yekeler, A. D., & Ulusoy, M. (2017). İlkokul öğrencilerinin bilgi verici resimli çocuk kitaplarına yönelik tepkileri. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 20-39.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Çalışmada Kullanılan Çocuk Kitapları Kaynakçası

- Arnold, N. (2005). *Eğlenceli bilgi-harika vücudumuz.*, (Res. Tony De Saulles). Timaş Yayınevi. İstanbul.
- Avison, B.(2018). *Merak ediyorum da vücudumda neler oluyor?*. (Res. Ruby Green). Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.
- Bajovic, I. (2020). *İnsan vücudunu öğreniyorum.* (Res. Mladen Andelkovic). Teleskop Popüler Bilim, İstanbul.
- Baussier,S.(2011). *Vücudumuz.* (Res. Fabienne Moreau). Odtü Yayınları, Ankara.
- Beaumont, E. (2018). *Beş duyu.* (Res. Catherine Ferrier). 1001 Çiçek Kitaplar Yayınevi. Ankara.
- Chandler,F.(2011). *Minik ansiklopedi insan vücudu.* (Res. David Hancock ve John Woodcock). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Claybourne, A. (2018). *Muhteşem vücudumuza yolculuk.* (Res. Mar Ferrero). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Claybourne, A.(2018). *Çocuklar ve gençler için vücudumuz.* (Res. Stephen Moncrieff ve Juliet Percival). 1001 Çiçek Kitaplar Yayınevi, Ankara.
- Cole, J. (2018). *Sihirli okul otobüsü duyuları araştırıyor.* (Res. Bruce Degen). Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul.
- Çelebi, Y. ve Yıldırım, İ.(2020). *Fen köyü beş duyu.* (Res. Bünyamin Özgül). Model Çocuk. İstanbul.
- Dods, E. ve Macnair, P. (2016). *İnsan vücudu hakkında şaşırtıcı gerçekler.* Mavi Kelebek Yayınları, Ankara.
- Filiz, S. (2022). *Komik insan vücudu.*, (Res. B&S ajans). Çocuk Gelişimi Yayınları, İstanbul.
- Green, J. (2016). *İlk kitabım insan vücudu.* Mavi Kelebek Yayınları, Ankara.
- Guichard, J. (2019). *Larousse bilgi haznesi insan vücudu*, Almidilli Yayınevi, Ankara.
- Kelly, M. (2016). *İlk sorular ve cevaplarla insan vücudu.* (Res. Mike Foster). Almidilli Yayınevi, Ankara.
- Kına,M. *Duyu organlarımız.*, Ata Yayıncılık.Ankara.
- Kolektif, (2017). *Araştırma dizisi- insan vücudu.* Teleskop Popüler Bilim, İstanbul.

- Lawrence, M. (2019). *Bilim bunu çözer serisi -o ses ne.* (Res. Lynn Adams). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Lepetit, E. (2018). *Çocuklar için vücudumuz.* (Res. François Daniel ve Anne de). Teleskop Popüler Bilim, İstanbul.
- Özcan, M. C. (2020). *ilginç vücudumuz.* (Res. Beyzanur Karabulut). Teleskop Popüler Bilim, İstanbul.
- Parker, J. (2022). *Olağanüstü insan vücudu.* (Res. David Burroughs ve Biz Hull). Teleskop Popüler bilim, İstanbul.
- Peraboni, C.(2022).*İnsan vücudu.* (Res. Giulia De Amicis). Mandolin Yayınevi, İstanbul.
- Riley,P (2018). *Bilime ilk adım vücudumuz ve duyularımız.* (Res. Franklin Watts). Almidilli Yayınevi, Ankara.
- Roca, N. (2008). *Duyularımız.* (Res. Rosa Maria Curto). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Sarah Willson, S. (2019). *Bilim bunu çözer serisi- sihirli mercek.* (Res. Amy Wummer). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Smith,A. ve Tatchell,J (2010). *İçiyile dışıyla vücudumuz.* (Res. Maria Wheatley). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Taşçı, M. (2018). *Bilge ile Fen'e yolculuk-hoş geldin kardeşim.* (Res. Hüma Kaya). Kırmızı Beyaz Yayınları Gizemli Bahçe. İstanbul.
- Taşçı, M. (2018). *Bilge ile Fen'e yolculuk-sevgili dostum Eyşan.* (Res. Hüma Kaya). Kırmızı Beyaz Yayınları Gizemli Bahçe. İstanbul.
- Treays,R. (1999). *Beş duyu.* (Res.Christyan Fox). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Turnbull, S. (2006). *İlk okuma- vücudumuz.* (Res.Adam Larkum). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Vücudumuzu tanıyalım* (2020). Salmat Yayınevi,Ankara.
- Wagner, K. (2023). *İnsan vücudu.*, (Res. Conor Buckley). Orman Kitap, İstanbul.
- Weiss, E. (2019). *Bilim bunu çözer serisi- burun bilir.* (Res. Margeaux Lucas). Tübitak Yayınevi. Ankara.
- Wicks, M.(2015). *İnsan vücudu tiyatrosu.* (Res.Maris Wicks). Domingo Yayınevi, İstanbul.
- Forbes,S. ve Klepac,A.(2014). *Parçalardan bütüne: insan vücudu.* 1001 Çiçek Kitaplar Yayınevi, Ankara.

EK-A: Araştırma Etik Komisyon İzin Muafiyeti Formu

Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Tez Çalışması/Araştırma Etik Komisyon İzin Muafiyeti Formu

F46

03 / 05 / 2023

Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına

Tez/Araştırma Başlığı	İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIF FEN BİLİMLERİ BEŞ DUYUMUZ ÜNİTESİNE YÖNELİK BİLGİLENDİRİCİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
------------------------------	---

Yukarıda başlığı/konusu verilen tez/araştırma çalışmam,

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır.
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmamasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne veya ruh sağlığına müdahale içermemektedir.
4. Anket, ölçek (test), mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme gibi teknikler kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen araştırmalar niteliğinde değildir.
5. Diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri kullanımını (kitap, belge vs.) gerektirmektedir. Ancak bu kullanım, diğer kişi ve kurumların izin verdiği ölçüde Kişisel Bilgilerin Korunması Kanuna riayet edilerek gerçekleştirilecektir.

Çalışmada kullanacağım veriler:

- () Kamusal erişime açık (buraya yazınız):
- () Özel izin ve onaya tabi (buraya yazınız):
- () Üretilmiş veri (buraya yazınız):
- () Diğer (buraya yazınız):

Yükseköğretim Kurumları Etik Kurulları ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Komisyonundan/Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Özlem BALTACI
(Araştırmacı Adı Soyadı, İmzası)

Araştırmacı Bilgileri

Adı Soyadı	Özlem Baltacı
Öğrenci İse No	N20234336
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim
Programı	Sınıf Eğitimi
Çalışma Türü	☒ Tez ☐ Tezden Üretilen Yayın ☐ Araştırma Makalesi
Statüsü	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr. ☐ Diğer

Danışman Görüşü ve Onayı*

Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU
(İmza)
(Danışmanın Ünvanı, Adı ve Soyadı)

*Tez ve tezden üretilen yayın ve araştırma makalelerinde gerekli

EK-B: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- * tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- * görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- * başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- * atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- * kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- * bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

14/06/2023

(İmza)

Özlem BALTACI

EK-C: Yüksek Lisans Çalışması Orijinallik Raporu

09/06/2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIF FEN BİLİMLERİ BEŞ DUYUMUZ ÜNİTESİNE YÖNELİK

BİLGİLENDİRİCİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
14.06.2023	109	26098	09/06/2023	%7	100497172

Uygulanan filtreler:

- Kaynaklar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Özlem Baltacı

Öğrenci No.: N20234336

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

İmza

Programı: Sınıf Eğitimi Programı

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU

(Unvan, Ad Soyadı, İmza)

EK-Ç: Thesis Originality Report

09/06 /2023

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Elementary Education

Thesis Title: EVALUATION OF INFORMATIONAL CHILDREN'S BOOKS FOR PRIMARY SCHOOL THIRD
GRADE NATURAL SCIENCES OUR FIVE SENSE UNIT

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
14.06.2023	109	26098	09/06/2023	%7	100497172

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Özlem Baltacı

Student No.: N20234336

Department: Elementary Education

Program: Primary Education

Status: ☒ Masters ☐ Ph.D. ☐ Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU

(Title, Name Lastname, Signature)

EK-D: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- O Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- O Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- O Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

14 /06/2023

(imza)

Özlem BALTACI

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tez erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
 - (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tez erişime açılması engellenebilir.
 - (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

*Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

